

Archeologische opgraving

Eindverslag

EEKLO STADHUIS (prov. Oost-Vlaanderen)

Auteurs: Natascha DERWEDUWEN,
Kylia VERHAEVERT

Redactie: Bart BARTHOLOMIEUX

Vergunningsnummer:	2022A210
Projectleider:	Bart Bartholomieux
Naam erkende archeoloog:	Monument Vandekerckhove NV
Erkenningsnummer:	OE/ERK/Archeoloog/2015/00031
Veldwerkleider:	Natascha Derweduwen
Archeologisch team:	Natascha Derweduwen (erkend archeoloog, veldwerkleider), Kylian Verhaevert (archeoloog), Laure Meesen (archeoloog), Edgar van Quickelberghe (archeoloog), Lobke Decrock (archeoloog), Jana Bas (assistent-archeoloog)
Bevoegde Vlaamse overheid:	Sam De Decker (Agentschap Onroerend Erfgoed)
Plannen:	Natascha Derweduwen, Kylian Verhaevert
Conservatie:	/
Materiaaltekeningen:	/
Provincie:	Oost-Vlaanderen
Gemeente:	Eeklo
Deelgemeente:	Eeklo
Plaats:	Markt 34
Opgravingsplan op bouwplannen	/
Projectcode:	EEST22
Lambertcoördinaten onderzoeksgebied:	X: 93903,99, Y: 208616,22 X: 93894,93, Y: 208588,20
Kadastergegevens:	Eeklo, afdeling 2, sectie E, percelen 656C en 654B
Topografische kaart:	zie plan in bijlage
Begindatum onderzoek:	12/12/2022
Einddatum onderzoek:	27/01/2023
Relevante termen thesauri:	Stadhuis, archeologische opgraving, menselijke begraving, stadskern
Beheer opgravingsdata:	Monument Vandekerckhove nv Oostrozebekestraat 54 8770 Ingelmunster
Titel:	Archeologische opgraving Eeklo Stadhuis (O.-VI.). Eindverslag
Contact:	info@monument.be; T: +32 51 31 60 80

0. INHOUDSTAFEL

0. INHOUDSTAFEL	3
1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN.....	5
1.1. BESCHRIJVING VAN DE ONDERZOEKSOPDRACHT	5
1.2. VRAAGSTELLING	8
1.3. RANDVOORWAARDEN	10
1.4. BESTAANDE TOESTAND EN GEPLANEDE WERKEN	10
1.5. WERKWIJZE EN OPGRAVINGSSTRATEGIE	12
1.5.1. Voorbereiding.....	12
1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen	14
1.5.3. Veldwerk	16
1.5.4. Verwerking	19
2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS	21
2.1. LANDSCAPPELIJKE SITUERING	21
2.2. BODEMKUNDIGE SITUERING	22
2.3. HISTORISCH EN ARCHEOLOGISCH KADER	24
3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN.....	33
3.1. BESCHRIJVING VAN DE STRATIGRAFIE	34
3.2. BESCHRIJVING SPOREN EN STRUCTUREN	43
3.2.1. Lokaal 20	43
3.2.2. Lokaal 11	46
3.2.3. Lokalen 7, 9 en 10	51
3.2.4. Lokaal 8	55
3.2.5. Lokaal 12	59
3.2.6. Lokaal 19	64
3.2.7. Lokaal 18	68
3.2.8. Lokaal 17	70
3.3. BESCHRIJVING VONDSTEN	72
3.3.1. Aardewerk.....	72
3.3.2. Metaal	78
3.3.3. Bouwmateriaal	81
3.3.4. Glas	82
3.3.5. Molusken	82
3.3.6. Dierlijk botmateriaal	83
3.3.7. Menselijk botmateriaal	84

3.4.	RESULTATEN NATUURWETENSCHAPPELIJK ONDERZOEK	85
3.4.1.	Stalen.....	85
3.4.2.	Fysisch antropologisch onderzoek.....	87
3.4.3.	Absolute datering	90
4.	INTERPRETATIE, DATERING EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE	91
4.1.	LATE MIDDELEEUWEN	91
4.2.	VROEGMODERNE TIJD	94
4.3.	MODERNE TIJD	94
5.	BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN.....	95
6.	BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE	101
7.	SAMENVATTING	103
8.	BIBLIOGRAFIE	105
8.1.	LITERATUUR	105
8.2.	INTERNETBRONNEN.....	108
9.	LIJSTEN.....	109
9.1.	FIGURENLIJST	109
9.2.	TABELLENLIJST	112
10.	BIJLAGEN.....	113

1. BESCHRIJVING VAN DE UITGEVOERDE WERKEN

1.1. Beschrijving van de onderzoeksopdracht

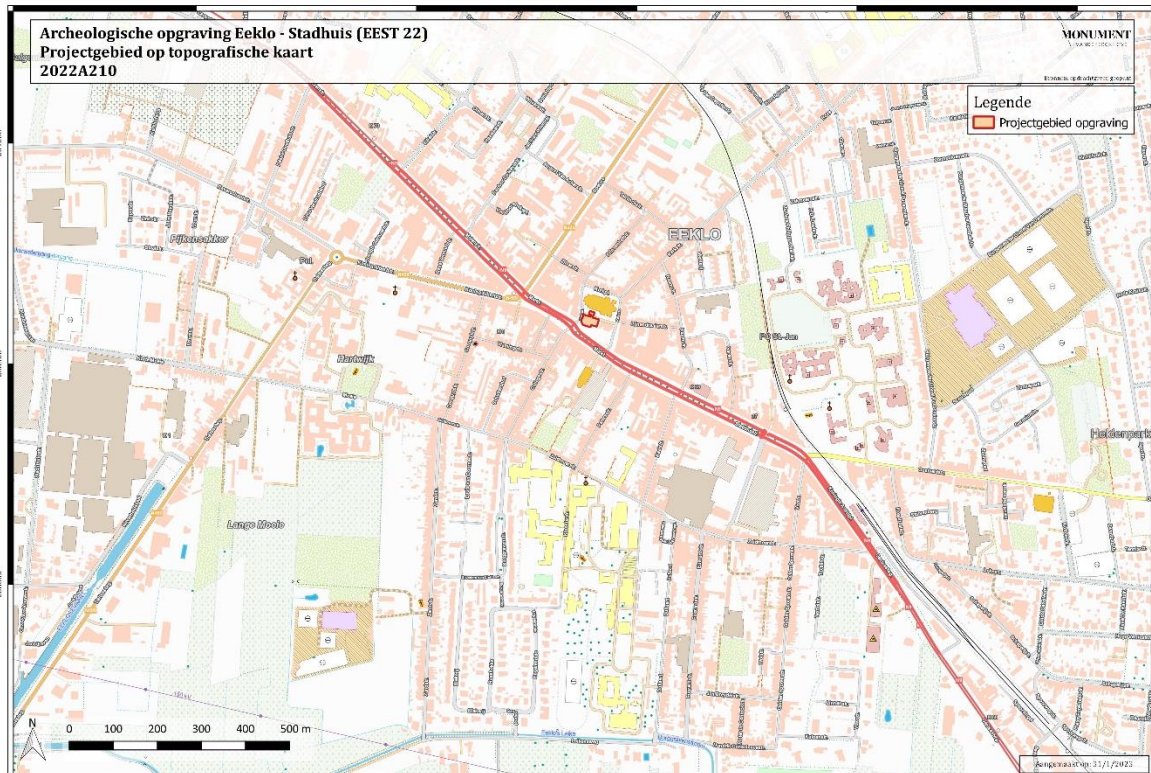
In het kader van de geplande restauratie, renovatie en herinrichting van het stadhuis aan de Markt 34 te Eeklo voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 12 december 2022 tot 27 januari 2023 een archeologische opgraving uit. Het plangebied is in gebruik als bebouwing (stadhuis) en verharde zone (markt). De bebouwing betreft het stadhuis en is deels onderkelderd. De verharde zone betreft de huidige Markt en kent een bodemverstoring van circa 50cm onder het maaiveld.

Tijdens het vooronderzoek zonder ingreep in de bodem kon enkel een bureaustudie (ID 21876)¹ worden opgemaakt. Op basis daarvan kon niet met voldoende zekerheid een uitspraak gedaan worden over de aanwezigheid en waarde van archeologisch erfgoed op het terrein. Gezien de rijke bewoningsgeschiedenis is de verwachting voor steentijd nihil en deze voor oudere sporensites zeer laag (eventuele diepere structuren kunnen nog intact voorkomen binnen het terrein). Binnen de contouren van het plangebied is het stadhuis van Eeklo met belfort bekend. Dit betreft een erfgoedobject, beschermd monument, vastgesteld bouwkundig erfgoed en een UNESCO werelderfgoed kernzone. Ten noorden van het stadhuis bevindt zich de Sint-Vicentiuskerk met bijhorend kerkhof dat opklimt tot de 13de eeuw. Ten zuiden van het stadhuis bevindt zich het marktplein of de huidige Markt dat tevens mee ontstaat tijdens de bouw van het stadhuis en de kerk. Er kon worden geconcludeerd dat in het plangebied de eventueel aanwezige archeologische waarden onherroepelijk vernietigd worden ter hoogte van de geplande bodemingrepen. Hierdoor is het nodig, voor de zone op de markt, een proefputtenonderzoek uit te voeren. Voor de binnenruimtes van het gemeentehuis is het nuttig een opgraving uit te voeren. Deze methode is de beste manier om op een beperkte oppervlakte maximaal ruimtelijk inzicht te verkrijgen en tevens een goed zicht te krijgen op de stratigrafie.

Gezien de aard van de geplande werken was het nodig deze archeologische (voor)onderzoeken in verschillende fases uit te voeren. Het proefputtenonderzoek zal worden opgenomen in een aparte nota. De uitvoerder van dit vooronderzoek is op heden niet gekend.

In dit rapport worden de finale resultaten van de vlakdekkende archeologische opgraving voorgesteld. De tekst wordt verduidelijkt aan de hand van kaarten en foto's. Als bijlage zijn de gedigitaliseerde overzichtsplannen opgenomen.

¹ VAN BAVEL J. & VERRIJCKT J. 2022

Figuur 1: De topografische kaart met de ruimte omgeving van het plangebied.

Figuur 2: De directe omgeving van het plangebied op het GRB.

Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto.

1.2. Vraagstelling

Het doel van het onderzoek is om verdere informatie te krijgen over het verleden van het vlakdekkend op te graven terrein. Op basis van het proefsleuvenonderzoek werden in het bijhorende programma van maatregelen verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen geformuleerd²:

A	Bodem
A1	Welke bodemhorizonten worden in de profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
A2	Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
A3	Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
A4	Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
	- Wat is de aard van dit niveau?
	- Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
	- Kan dit niveau gedateerd worden?
	- Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
	- Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
	- Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?
A5	Kunnen er antropogene ophogingslagen vastgesteld worden en kunnen deze gedateerd worden? Zeggen deze ophogingslagen iets over de vroegere landindeling en landgebruik?
B	Sporen- en vondstenbestand
B1	Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
B2	Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
B3	Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
B4	Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
B5	Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?
B6	Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
B7	Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
B8	Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
B9	Tot welke vondstcategorieën behoren eventuele vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?
B10	Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering, de functie van de site, de materiële cultuur en de bestaanseconomie?

² VAN BAVEL J. & VERRIJCKT J. 2022, pp. 15-16

B11	Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot het aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en verschillen zijn aanwijsbaar?
B12	Was er sprake van herkenbare culturele invloeden en uitwisseling van producten vanuit andere gebieden? En zo ja: van waar en welke invloeden? Zijn er ook aanwijzingen voor de oorzaak van deze culturele invloeden?
B13	Is dit door middel van specialistisch onderzoek aan te tonen?
B14	Zijn er op basis van botanisch onderzoek uitspraken te doen over de ontwikkeling van het landschap en de voedsel economie? Zo ja, hoe verliepen deze ontwikkelingen?
B15	Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap met betrekking tot de onderzochte periodes? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit dezelfde periodes of wijzen de resultaten op een specifieke functie of omstandigheden binnen de site?
B16	Welke onderzoeken zijn in de toekomst nog mogelijk en wenselijk op basis van het uitgevoerde assessment?
B17	Welke conserveringsmaatregelen moeten genomen worden om een goede bewaring en toekomstig onderzoek te garanderen?
B18	Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de eventuele vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit ervan?
B19	Op welke manier kunnen de sporen gelinkt worden met de cartografische informatie en de bouwhistorische nota? En met de informatie uit omliggende archeologische onderzoeken?
C	Historische bebouwing
C1	Zijn er nog resten aanwezig van de historische bebouwing (stadhuis) zoals weergegeven op de historische kaarten?
C2	Is er sprake van meerdere archeologische niveaus? Hoe zijn deze af te bakenen, zowel horizontaal als verticaal?
C3	Hoe zijn de aanwezige oudere muurresten opgebouwd? Is er sprake van herstelfasen? Wat zijn de baksteengroottes? Kunnen de bakstenen worden gerelateerd aan een nabijgelegen productiecentrum of is er sprake van gerecupereerd materiaal? Zo ja, graag hierover wat meer informatie met betrekking tot de historiek, locatie, manier van produceren, soorten klei, etc.
C4	Zijn er sporen aangetroffen die teruggaan tot voor de 13 ^e eeuw en later? Zo ja, motiveer (hoe, waarom, etc.)

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.

1.3. Randvoorwaarden

Zowel het veldwerk als de verwerking en rapportage voldoen aan de methodiek zoals beschreven in de Code van Goede Praktijk.

Het onderzoeksdoel is succesvol bereikt indien de vraagstelling kan beantwoord worden. Het gefundeerd kunnen beantwoorden van de vraagstelling is dus het evaluatiecriterium aan de hand waarvan de erkende archeoloog zal bepalen of het onderzoeksdoel succesvol bereikt is.

1.4. Bestaande toestand en geplande werken

De opdrachtgever plant de restauratie, renovatie en herinrichting van het stadhuis aan de Markt 34 in Eeklo. De bestaande toestand van het terrein is bebouwd (het stadhuis), verhard (de markt) en onverhard (graszone: voormalig kerkhof behorende tot de Sint-Vincentiuskerk). Het stadhuis is deels onderkelderd. De kelder is gelegen op een diepte tussen circa 2,46 en 2,70m -mv. Het overig gedeelte van het gebouw situeert zich op een diepte van circa 56cm -mv. De verharde zone van de huidige markt kent een bodemverstoring van ongeveer 50cm onder het maaiveld. De graszone heeft betrekking op het voormalig kerkhof dat afgezet is met een hek bestaande uit ijzeren palen.

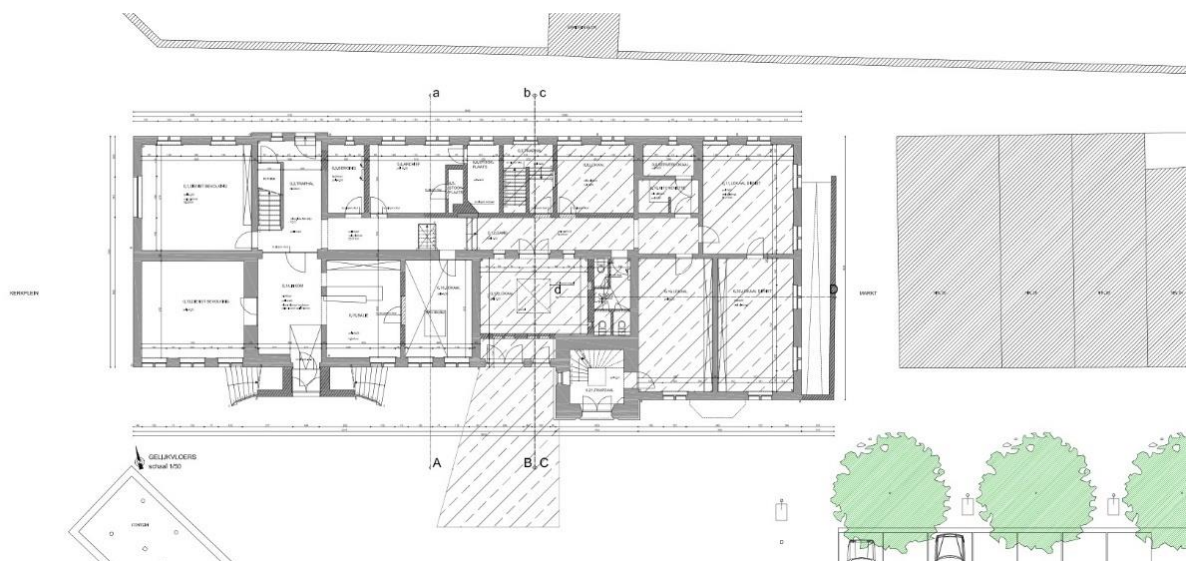
Daarnaast zijn binnen het onderzoeksgebied ondergrondse nutsvoorzieningen aanwezig. Volgens de initiatiefnemer kan er uitgegaan worden van een diepte van circa 60cm onder het maaiveld waarbij de voorzieningen zich zowel binnen als buiten rondom de gevels bevinden en aangesloten zijn op het openbaar net van de 'Markt'.

De constructie van het stadhuis kan in detail geraadpleegd worden in de bestaande *Bouwhistorische nota omtrent de duurzame en functionele herinrichting van het stadhuis van Eeklo (Markt 34 te 9900 Eeklo)* uit 2013 opgesteld door een architectenbureau in opdracht van de stad Eeklo³.

³ Zie bijlage 38

Figuur 4: Stadhuis van Eeklo met vooraan de 'Markt' en achterin een deel van de Sint-Vincentiuskerk (© Google Streetview).

Figuur 5: Grondplan van de bestaande toestand van het stadhuis met aanduiding van de verschillende lokalen op de benedenverdieping.

De geplande werken worden op vier locaties uitgevoerd. Eerst wordt de **vloer van het stadhuis** verlaagd met circa 46cm. Hiervoor worden de vloerniveaus op het gelijkvloers uitgebroken zodat het volledige gelijkvloers komt te liggen op het niveau van het oude schepenhuis van destijds (zie bouwhistorische nota). De overdekte binnenzone wordt gesloopt en het huidige sanitair wordt gesloopt. Vervolgens worden de inkomsas en de trappenhal herbouwd.

Verder gaat men het verhard **marktplaats** herprofiëren zodat er een aansluiting kan gebeuren op het niveau van het gelijkvloers met de nieuw te bouwen inkomsas. Ook wordt er nog een

zone voorzien voor de aanzet van ondergrondse nutsvoorzieningsputten (citernes) van circa 3m onder het maaiveld ter hoogte van de Markt.

Er worden **ondergrondse nutsvoorzieningen** aangelegd op een diepte van circa 80cm onder het maaiveld, wellicht gaat het om smalle sleufjes voor de nodige kabels en leidingen.

Achter het stadhuis, **ter hoogte van het voormalig kerkhof**, was initieel sprake van een potentiële zone voor de citerne, welke nu dus geplaatst zal worden ter hoogte van het Marktplein. De zone van het voormalig kerkhof wordt bijgevolg gevrijwaard van de werken en ingericht als werfzone. Hier zullen géén bodemingrepen plaatsvinden en bovendien dient de zone beschermd te worden tegen compactie en vernieling door middel van rijplaten.

1.5. Werkwijze en opgravingsstrategie

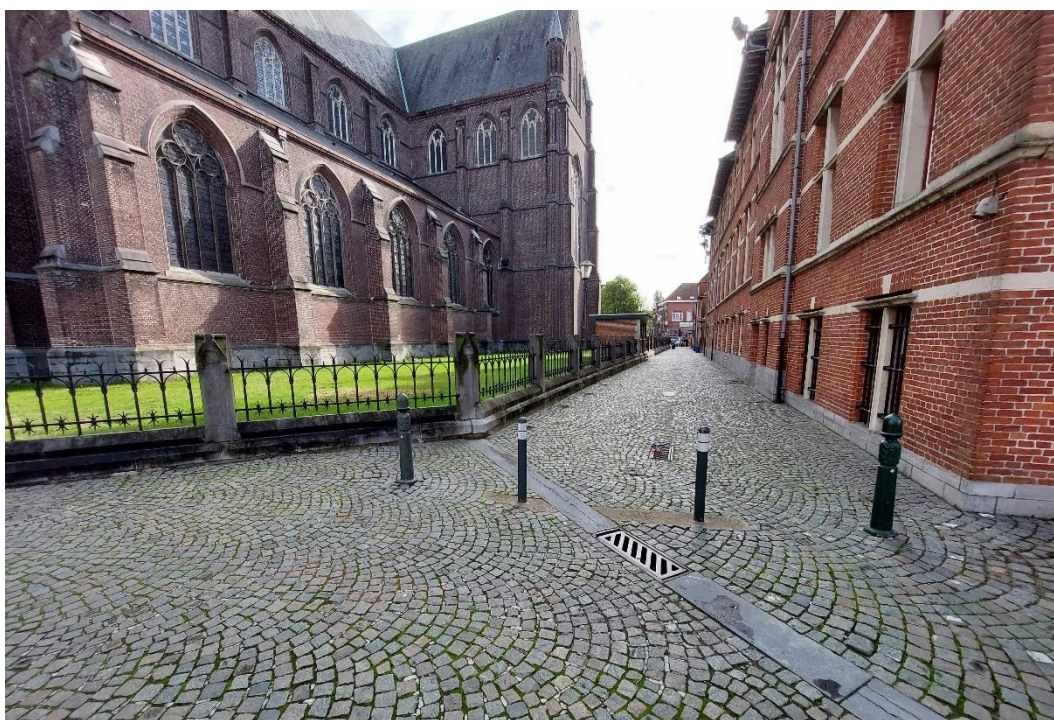
1.5.1. Voorbereiding

Voorafgaand aan de uitvoering van het archeologisch onderzoek werd de bekrachtigde archeologienota/nota geraadpleegd⁴ en een startvergadering ingepland.

⁴ VAN BAVEL & VERRIJCKT J. 2022

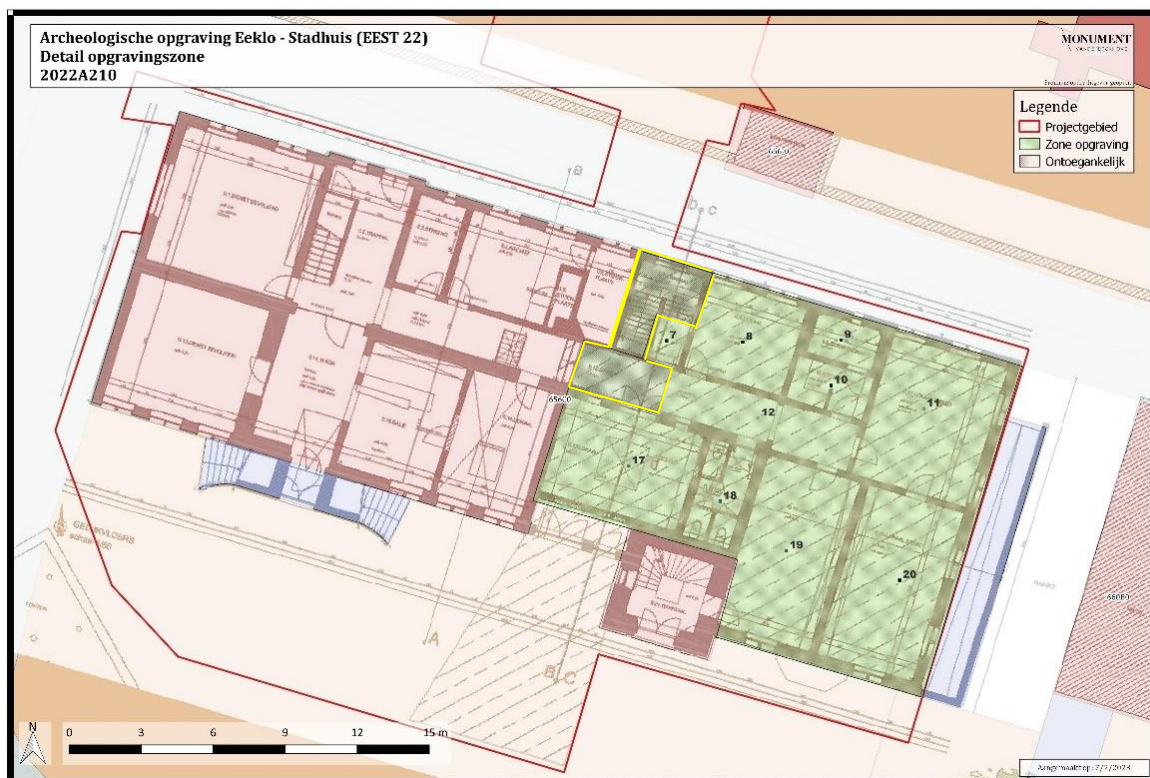
Figuur 6: Zicht op het te verlagen vloerniveau in het stadhuis voor aanvang van de werken.

Figuur 7: Zicht op de achterzijde van het stadhuis met de graszone en Sint-Vincentiuskerk voor aanvang van de werken.

1.5.2. Afwijkingen ten opzichte van het programma van maatregelen

Het programma van maatregelen voorziet in een opgraving van de delen binnen het stadhuis die onderworpen zijn aan de geplande werken. Twee zones waren ontoegankelijk voor het archeologisch onderzoek, met name een groot deel van de traphal (lokaal 7) en een deel van de gang (lokaal 12) (zie Figuur 8). De traphal was grotendeels tot onder de verstoringsdiepte aangelegd waarmee de archeologisch relevante niveaus verstoord waren. Hetzelfde geldt voor het westelijk deel van de gang, waar zich de ondergrondse gang richting bunker bevindt. Hierdoor was dit deel eveneens verstoord. Aangezien deze gang werd blootgelegd tijdens de afbraakwerken, werd eveneens een veiligheidsmarge in acht genomen tot deze toch wel diepe put.

Figuur 8: Detail van de opgravingszone met aanduiding van de lokaalnummers en de ontoegankelijke zones (geel omkaderd).

Figuur 9: Fotografische opname van de gang naar de ondergrondse bunker die open kwam te liggen tijdens de afbraakwerken.

1.5.3. Veldwerk

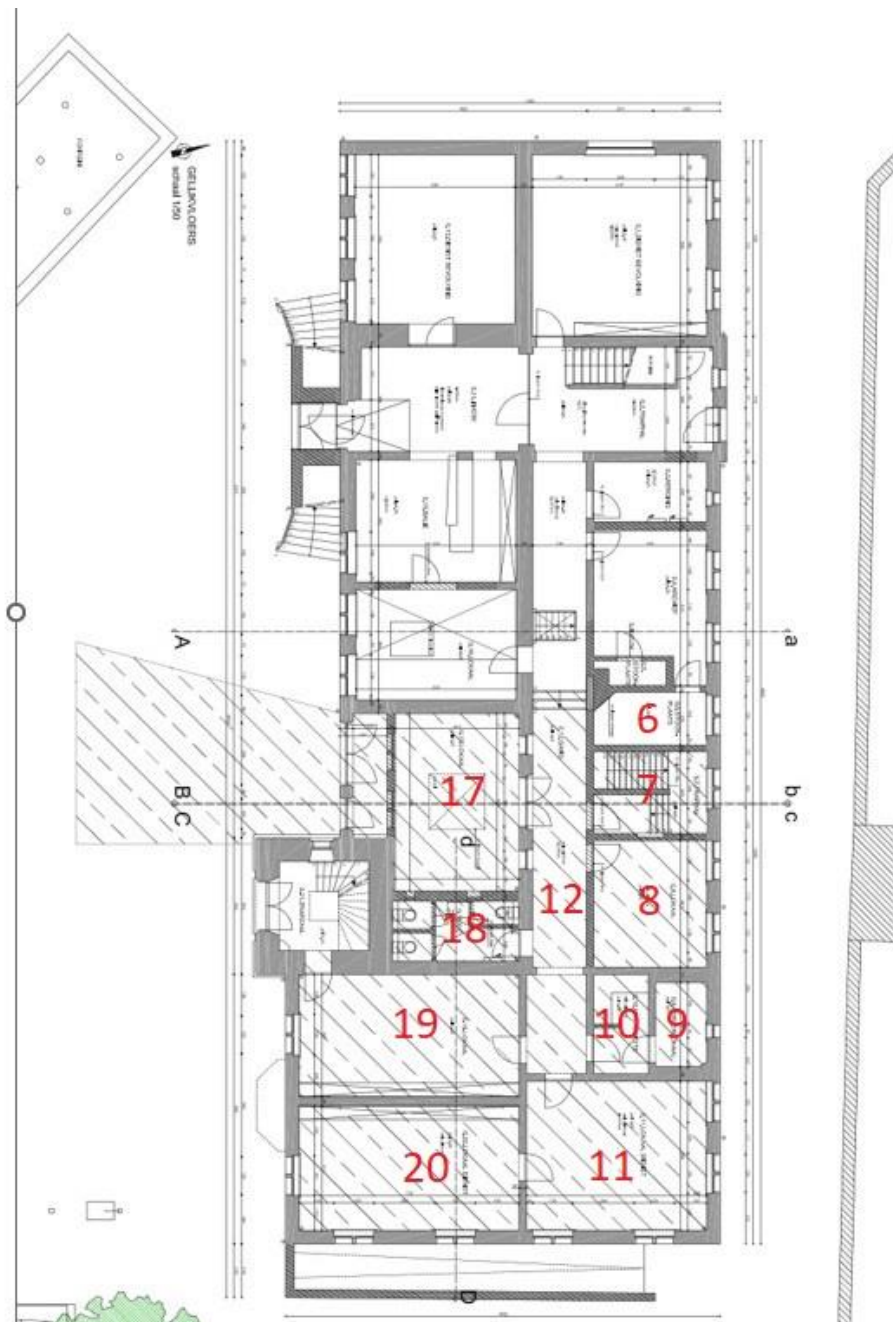
Het veldwerk vond plaats tussen 12 december 2022 en 27 januari 2023. Gezien het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden binnen de bestaande contouren van het stadhuis, werd er gewerkt binnen de bestaande ruimtes. De verschillende zones/werkputten werden benoemd volgens hun bestaande lokaal nummer op het grondplan van de bestaande toestand (zie Figuur 10).

Voor aanvang van het archeologisch onderzoek werd de bestaande vloer uitgebroken en de onderliggende mortellaag verwijderd tot op het niveau van het aangevuld zand. Dit pakket bedroeg zo'n 25 tot 30cm. Enkele bestaande binnenmuren werden eveneens gesloopt voorafgaand en tijdens de archeologische opgraving. Ter hoogte van de treden in de gang die het oud schepenhuis verbinden met het hoger gelegen gedeelte van het stadhuis, werd een ondergrondse gang en kelder zichtbaar na uitbraak van de vloer.

Gezien de beperkte werkruimte en het feit dat de grond diende afgevoerd te worden door middel van containers, werd de volledige archeologische uitgraving manueel uitgevoerd met schop en kruiwagen. De enige machinale uitgraving tijdens de archeologische opgraving vond plaats op de onoverdekte delen, met name het sanitaire blok (lokaal 18) en de binnenkoer (lokaal 17). De totale verdieping bedroeg 95cm onder het huidige vloerniveau, waarvan 25cm reeds werd verwijderd (de bestaande vloer en stabilisatie). Er werd (manueel) nog zo'n 70cm verdiept om de verstoringsdiepte te bereiken.

De registratie gebeurde eveneens manueel omdat er binnen in het stadhuis geen GPS bereik was. Er werd gemeten ten opzichte van de bestaande muren en het bestaande grondplan van de ruimtes. Deze werden in de fase van de verwerking gedigitaliseerd. De hoogtes werden genomen met een laserwaterpas ten opzichte van een gekende meterpas op de muur. De meterpas werd doorgetrokken naar buiten waar met een GPS een TAW-waarde kon toegekend worden aan dit punt. Aan de hand hiervan konden de gemeten hoogtes binnen allemaal omgerekend worden naar meter TAW.

Het aantal geregistreerde archeologische niveaus verschilt per lokaal. Hoewel er overall telkens per 20cm verdiept werd, was het niet telkens relevant om deze verdieping te registreren. Pas wanneer muurstructuren en/of verschillende relevante lagen werden waargenomen, werd het vlak opgeschoond en geregistreerd. Zo niet, dan werden tussentijdse werkfoto's genomen zonder volledige vlakregistratie.

Figuur 10: Het uitgevoerde werkputtenplan.

De aangetroffen sporen zijn voorzien van een individueel spoornummer. Vervolgens zijn ze beschreven (interpretatie, kleur, textuur, inclusies) en gefotografeerd. Op deze foto is, naast het spoor telkens een noordpijl, schaallat en fotobord aanwezig. Op dit fotobord staat de projectcode (**2022A210**), de afkorting van het project (EEST22= **EE**klo **ST**adhuus 2022), de werkput (lokaal) en het spoornummer. Na het fotograferen werden de sporen manueel ingemeten waardoor een fysiek grondplan ontstond dat later gedigitaliseerd werd.

Wanneer de volledige werkput was uitgegraven en alle sporen geregistreerd, werd overgegaan tot het couperen van de sporen. Dit houdt in dat de helft van een spoor manueel wordt uitgegraven, waardoor een diepteprofiel wordt bekomen. Dit profiel werd vervolgens gefotografeerd, ingetekend op een tablet (schaal 1:20) en per laag van unieke laagnummers voorzien. Na het couperen van de sporen werden alle achter gebleven delen uitgehaald zodoende al het vondstmateriaal te recupereren. De vondsten zijn ingezameld per context en per laag. Een vondstkaartje werd telkens ingevuld. Van de muurstructuren werden baksteen- en mortelstalen genomen. Alle monsters werden tijdens het veldwerk van een inventarisnummer voorzien. Bij de vondsten gebeurde dit pas tijdens de verwerking (zie verder).

Teneinde een goed beeld te krijgen van de verschillende lagen en hun onderling verband, werden verspreid over de verschillende lokalen 16 bodemprofielen geregistreerd. Deze zijn op dezelfde wijze als de spoorcoupes vastgelegd.

De opgraving werd uitgevoerd door een flexibel archeologisch team. Dit bestond uit de altijd aanwezige veldwerkleider en erkend archeologe Natascha Derweduwen, aangevuld met archeologen Kylian Verhaevert, Edgar van Quickelberghe, Laure Meesen, Lobke Decrock en assistent-archeologe Jana Bas.

Figuur 11: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.

1.5.4. Verwerking

Na het afronden van het veldwerk is de verwerking opgestart. Tijdens een eerste fase van de verwerking werd het grondplan opgemaakt, zijn de vondsten gewassen en werden de foto's in de database ingewerkt. De belangrijkste vondstcategorieën zijn het aardewerk en het menselijk bot. Tijdens deze fase van het onderzoek werden ook de vondsten geïnterpreteerd.

Op basis van alle verzamelde gegevens werd bekeken welk natuurwetenschappelijk onderzoek noodzakelijk is ter beantwoording van de onderzoeksvragen. Hierbij werden de stalen met relevant en prioritair potentieel uitgeselecteerd en werden de stalen die als niet-relevant/onvoldoende potentieel beschouwd werden, niet weerhouden en afgestoten. Een overzicht van de selectie, strategiebepaling en verantwoording kan geraadpleegd worden onder hoofdstuk 3.4.1 Stalen.

Na het indienen van het archeologierapport werd het uitschrijven van het eindverslag aangevat. In dit rapport worden alle beschikbare gegevens gebundeld. Deze bevatten enkele inleidende hoofdstukken en omvatten tevens de beschrijving van de verschillende grondsporen en het vondstmateriaal. Ook de gegevens van het natuurwetenschappelijk onderzoek – zoals voorzien in het archeologierapport – worden in het eindverslag verwerkt.

Tijdens de verschillende stappen van de verwerking werd advies ingewonnen bij vakspecialisten. Het gaat hierbij om fysisch antropoloog Jelle Defrancq.

2. BESCHRIJVING VAN DE VINDPLAATS

2.1. Landschappelijke situering

Het plangebied is gelegen in de historische stadskern van Eeklo (vastgestelde archeologische zone) en is een beschermd monument. Het onderzoeksgebied situeert zich op het marktplein aan de weg 'Markt'. Ten noorden bevindt zich de Sint-Vincentiuskerk. Rondom het stadhuis situeert zich bebouwing en een wegennet.

De omgeving rond het projectgebied bevindt zich tussen circa +6 en +13m TAW, waardoor het plangebied zich situeert op een hoger gelegen dekzandrug binnen een laaggelegen moerassig gebied. Op circa 1km ten zuidwesten van het plangebied loopt de Vaart van Eeklo. Dit is een aftakking van het afleidingskanaal van de Leie. Beide waterlopen zijn antropogeen en te situeren omstreeks de 19de eeuw.

Binnen het plangebied situeert het stadhuis zich op zijn beurt hoger in vergelijking met de rest van het terrein, met name op circa +19m TAW in vergelijking met +10m TAW. Mogelijk presenteert dit hoger gelegen deel op de kaart de hoogte van het gebouw an sich, daar normaliter binnen het terrein geen grote hoogteverschillen aanwezig zijn.

In geomorfologisch opzicht bevindt het plangebied zich in de Vlaamse Vallei. De gemiddelde hoogte bedraagt circa +8m TAW en maakt deel uit van de kern van zandig Vlaanderen. Het terrein situeert zich binnen het 'Vlaklandschap van Eeklo' en betreft een zeer vlakke en zandige zone die van oost naar west loopt tussen Kaprijke en Brugge. Het vlakke karakter wordt gekenmerkt door een complex van lange en lage microruggen die een oost-west oriëntatie hebben. Hun breedte schommelt tussen 100 en 500m en hun relatieve hoogte bedraagt amper 1 tot 2m. Door de hoge grondwaterstand kunnen de laagten ingesloten tussen de ruggen zeer moerassig zijn. Het drainagepatroon is sterk antropogeen beïnvloed en gebeurt hoofdzakelijk via het afleidingskanaal van de Leie⁵.

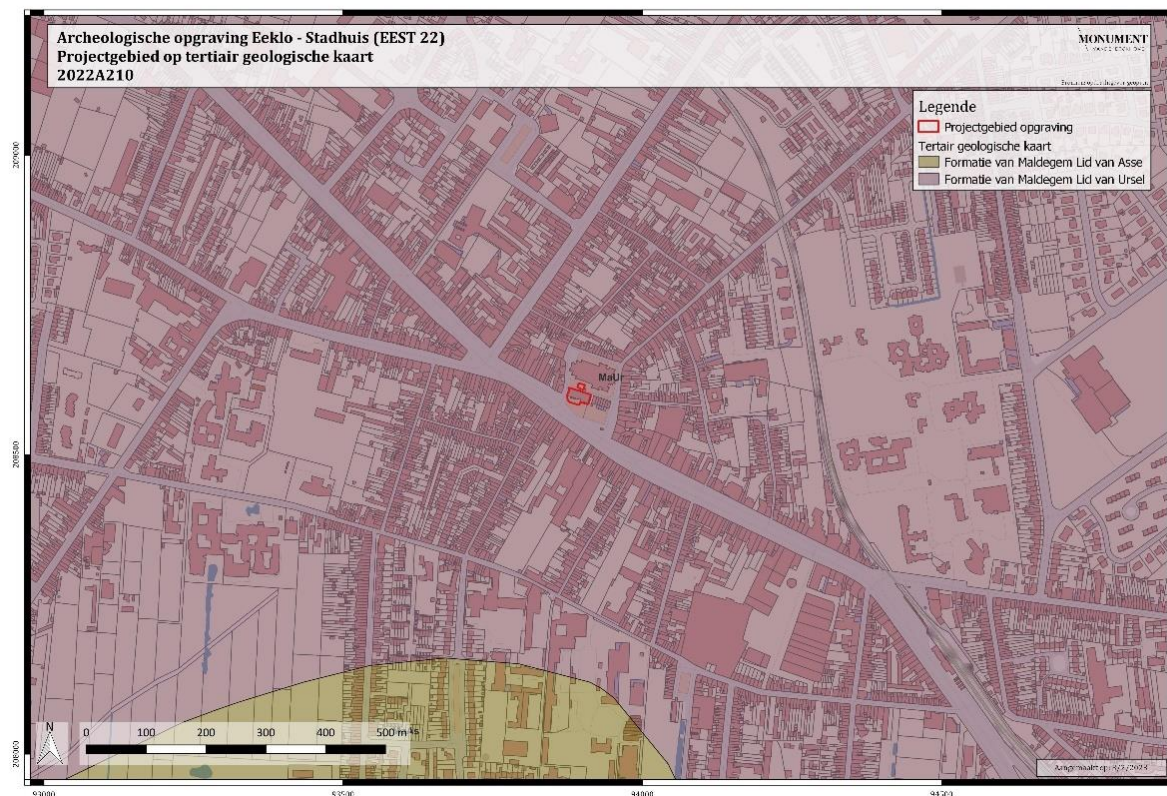
⁵ DE MOOR G. & VAN DE VELDE D. 1994

2.2. Bodemkundige situering

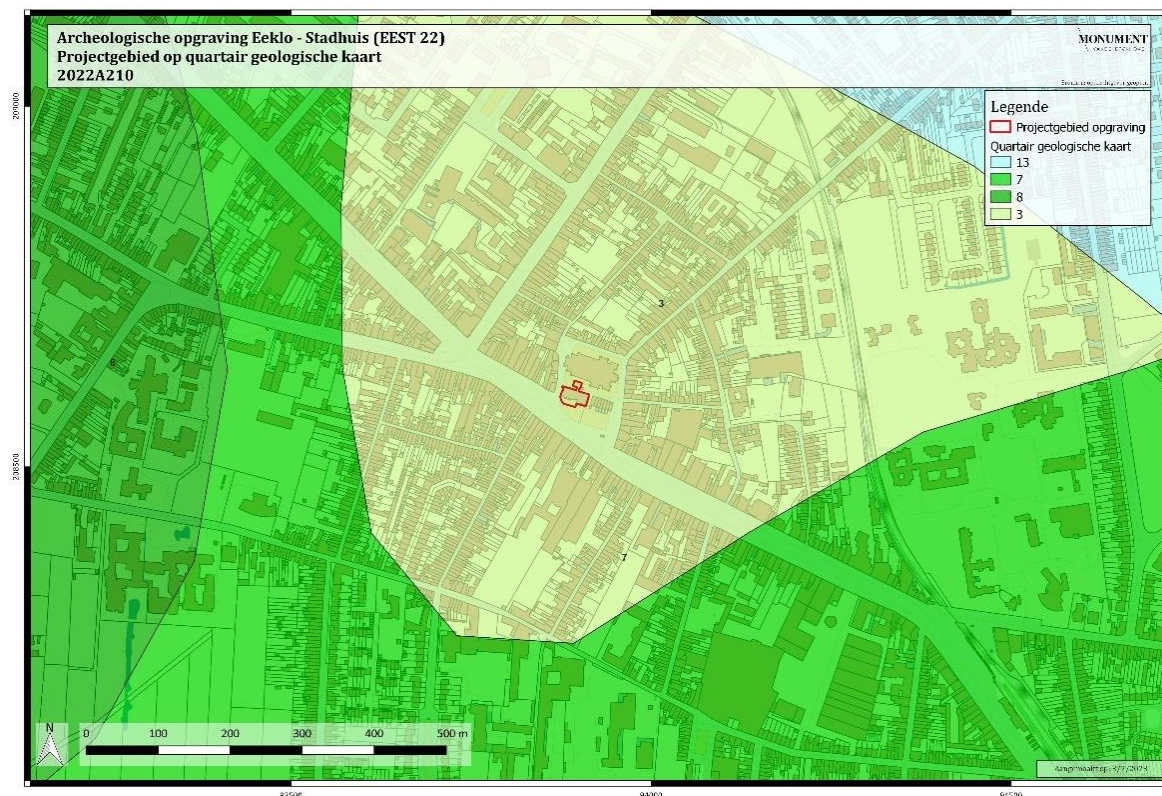
Op de **tertiair geologische kaart** (zie Figuur 12) behoort het plangebied tot de Formatie van Maldegem, meer bepaald het Lid van Ursel. Dit lid wordt gekenmerkt door een grijsblauwe tot blauwe klei.

Op de **quartaire geologische kaart** (zie Figuur 13) is het plangebied gekarteerd als type 3. Dit type bestaat uit een basis van fluviatiele afzettingen van het Weichseliaan gevolgd door eolische afzettingen van het Weichseliaan tot mogelijk Vroeg-Holoceen. Ook kunnen er hellingsafzettingen van het Quartair aanwezig zijn.

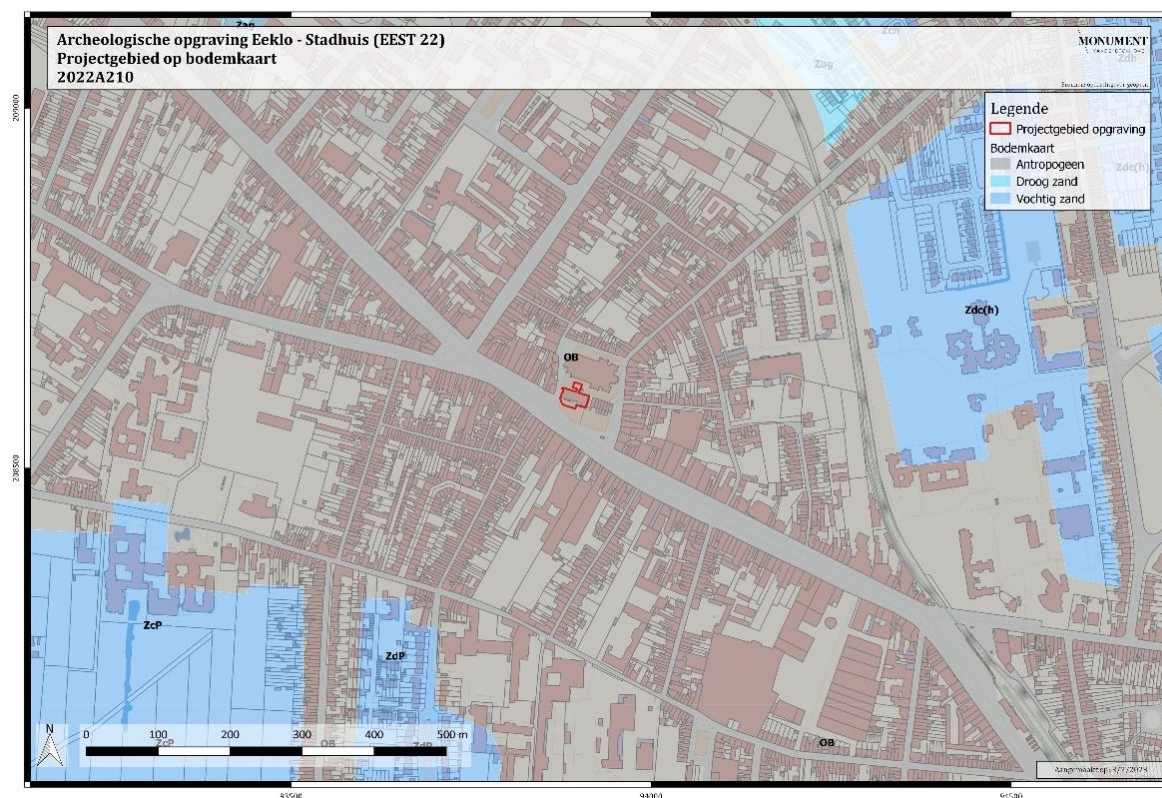
Op de **bodemkaart** van Vlaanderen (zie Figuur 14) is de bodem van het plangebied gekarteerd als OB-zone. Doordat het terrein zich bevindt binnen een bebouwde zone, is het mogelijk dat het bodemprofiel binnen het terrein mogelijk verstoord is. De bodemprofielen worden besproken onder hoofdstuk 3.1 Stratigrafie.

Figuur 12: Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (bijlage 9).

Figuur 13: Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart (bijlage 10).

Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (bijlage 11).

2.3. Historisch en archeologisch kader

- **Historisch kader⁶**

Reeds in de Romeinse periode heeft Eeklo haar belang. De stad is immers gelegen op een zandrug die loopt van de kust tot Antwerpen en die vermoedelijk in de Romeinse periode als verbindingsweg werd gebruikt. De benaming 'Eeklo' is van Germaanse oorsprong en verwijst naar een klein bosje dat wordt gekenmerkt door een aantal eikenbomen ('eec' = eik en 'loo' = verspreid bos). De site was een herkenningspunt te midden van de moerassen die zich zowel ten noorden als ten zuiden van de duinenrug uitstrekten. Deze dekzandrug te midden van een lager gelegen gebied was een uitstekende locatie voor de economische ontwikkeling van Eeklo waarbij religieuze instellingen zoals de Gentse Sint-Pieters- en Sint-Baafsabdij en het Brugse Sint-Janshospitaal een belangrijke rol speelden. Hiervan zijn enkele laatmiddeleeuwse pachthoeven, opgericht in de 13de eeuw, zoals het Sint-Jansgoed en het Goed ter Moere, getuige.

Over de vroegste ontwikkeling van Eeklo en de ontwikkeling van de kerk is niets geweten. In 1240 ontvangt Eeklo uit handen van gravin Johanna Van Constantinopel, stadsrechten. De oudste vermelding van de Sint-Vincentiusparochie dateert pas uit 1331. Eeklo ontwikkelde zich als handelsstadje, onder meer door zijn ligging en de belangrijke lakennijverheid. Binnen het graafschap Vlaanderen maakte Eeklo deel uit van het Brugse Vrije. De stadskeure van 1240 gaf Eeklo een eigen rechtspraak en legde het grondgebied vast. Van oudsher was Eeklo een belangrijk textielcentrum. Door de godsdienstoorlogen geraakte dit echter compleet in verval. In de 19de eeuw verschijnt ook de industrie naast de landbouw. De toenemende industrialisering levert een promotie op voor de stad Eeklo die, na de scheiding der Nederlanden, de administratieve en kerkelijke hoofdstad van het Meetjesland wordt. In de 19de eeuw was er de kern van stijlmeubelindustrie aanwezig en omstreeks de 20ste eeuw begon de voedingsindustrie aan zijn opgang. Hierdoor werden er industrieterreinen aangelegd.

Een meer uitvoerige historische beschrijving van de stad Eeklo is terug te vinden in de *Bouwhistorische nota omtrent de duurzame en functionele herinrichting van het stadhuis van Eeklo* uit 2013 (zie bijlage 38).

- **Historisch kaartmateriaal⁷**

Concrete historische gegevens over het plangebied werden niet gevonden. Wel zijn enkele historische kaarten bekeken om de ruimtelijke situatie en evolutie binnen het plangebied en in de directe omgeving na te gaan.

Op de Villaretkaart staat het plangebied niet gekarteerd. De Ferrariskaart schetst een duidelijk beeld van de omgeving omstreeks 1771-1778 (Figuur 15). Op deze kaart situeert het

⁶ VAN BAVEL J. & VERRIJCKT J. 2022

⁷ Historische kaarten geconsulteerd via <http://www.geopunt.be>

onderzoeksgebied zich binnen de stad 'Eecloo'. De stad wordt gekenmerkt door een noordoost-zuidwest georiënteerde baan (huidige Markt) waarlangs bebouwing aanwezig is. Rondom de stad wordt hoofdzakelijk omheind akkerland weergegeven met hier en daar beboste zones. Het onderzoeksgebied lijkt zich deels op het kerkhof, deels op bebouwing te situeren en deels op de huidige straat 'Markt'. Tussen de bebouwing lijkt een ingang te zijn naar de Sint-Vincentiuskerk en kerkhof.

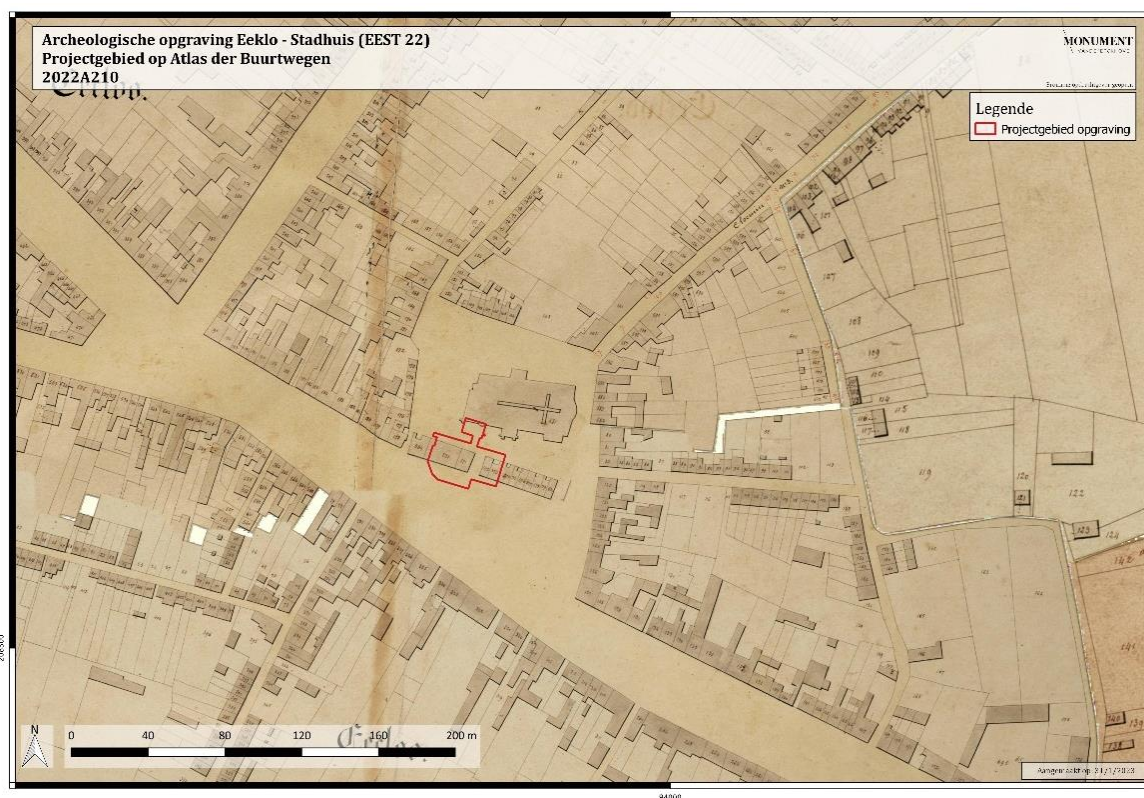

Figuur 15: Projectie van het plangebied (rood) op de Ferrariskaart (Bijlage 4).

Op de Atlas der Buurtwegen uit 1840 en de Vandermaelenkaart (1846-1854) is de omgeving nog nauwelijks gewijzigd ten opzichte van de voorgaande eeuw (Figuur 16, Figuur 17).

Op de Popp-kaart (Figuur 18) is de situatie nog steeds gelijkaardig. De straatnamen, waaronder 'Markt', maar ook het stadhuis, 'Hôtel de Ville', krijgen een benaming.

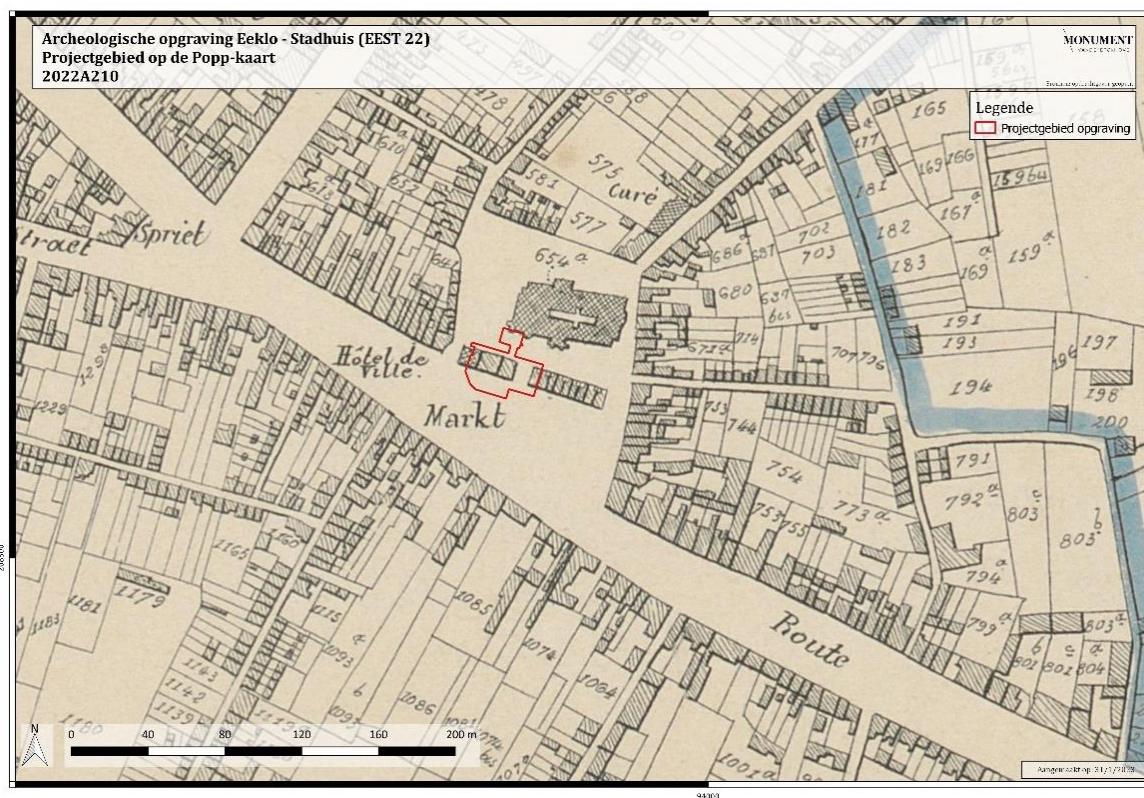
Op recente orthofoto's (Figuur 19) wordt het stadhuis weergegeven met vooraan een plein (Marktplaats) en achteraan een deel van het ommuurde kerkhof.

Figuur 16: Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (Bijlage 5).

Figuur 17: Het plangebied op de Vandermaelenkaart (Bijlage 6).

Figuur 18: Het plangebied op de Popp-kaart (Bijlage 7).

Figuur 19: Plangebied op luchtfoto uit 1979 (Bijlage 8).

- **Archeologisch kader**

Voor het plangebied en de ruime omgeving kunnen de Centrale Archeologische Inventaris (CAI) en de archeologische gebeurtenissen, zones en archeologienota's geraadpleegd worden. Daarnaast wordt ook verwezen naar de *Bouwhistorische nota omtrent de duurzame en functionele herinrichting van het stadhuis van Eeklo* uit 2013⁸. Hieronder volgt een lijst van de gekende archeologische waarden zoals weergegeven in de CAI.

Binnen de contouren van het plangebied is er reeds een CAI-melding aanwezig, met name **CAI30430**. Dit betreft het erfgoedobject, beschermd monument, vastgesteld bouwkundig erfgoed en een UNESCO werelderfgoed kernzone, met name het stadhuis van Eeklo met belfort. Terwijl Duitse, Italiaanse en Engelse steden er voornamelijk voor kozen om donjons (symbool van (land)heren) of klokkentorens (symbool van de kerk) te bouwen, werd in een deel van Noordwest-Europa gekozen voor belforten. Deze belforten symboliseren de macht van de schepenen en de invloed en rijkdom van de steden door de eeuwen heen⁹.

Kort na de toekenning van de stadsrechten in 1240 werd waarschijnlijk een eerste Schepenhuis gebouwd ten noorden van het marktplein. Van deze constructie is nagenoeg niets bekend op de vermoedelijke afmetingen van 18m lang bij 4m breed na. Slechts een deel was in metselwerk uitgevoerd, een groot deel bestond uit vakwerk opgevuld met leem en het dak bestond grotendeels uit stro.

In 1410-1411 beslist de schepenbank een nieuwe raadkamer te bouwen voor het oude stadhuis. Ook hiervan zijn uitzicht en omvang onbekend, al wordt vermoed dat deze even groot moet zijn geweest als het oude stadhuis, weliswaar met een eigen zadeldak van pannen.

In 1452 raakte Eeklo betrokken bij de machtsstrijd tussen graaf Philips de Goede en de grote Vlaamse steden. Een deel van de stad ging in vlammen op, waarbij ook het stadhuis grote schade kende. Deze werden hersteld over een periode van vijf jaar, tussen 1454-1458. Er wordt uitgegaan van louter een herstelling zonder volumeveranderingen of verbouwingen hoewel hier geen plannen van zijn. Na een zware storm in 1464 volgden in 1480-1482 nieuwe herstellings- en verbouwingswerken. Vermoedelijk werden het oorspronkelijke stadhuis en de aanbouw uit 1410-1411 van een verdieping voorzien en samen door één zadeldak afgedekt. Op het einde van de 16de eeuw werd de stad geteisterd door godsdienstoorlogen. De herstellingskosten liepen zeer hoog op. Het vermoeden is dan ook dat het gebouw van een bijkomende verdieping voorzien werd met vooraan op de Markt dus drie verdiepingen en achteraan twee verdiepingen. De beide gebouwen, reeds verenigd in 1480, blijven onder één dak met op de voorbouw een zadeldak, waarvan het achterste dakvlak over de achterbouw doorschiet. De achterbouw is nog steeds het oorspronkelijke 14de-eeuwse stadhuis op het gelijkvloers en laat 15de-eeuws op de verdieping en het zolderniveau, terwijl de voorbouw vroeg 15de-eeuws op het gelijkvloers is, laat 15de-eeuws op de verdieping en midden 17de-eeuws op

⁸ Zie bijlage 32, bouwhistorische nota

⁹

<https://inventaris.onroenderfgoed.be/aanduidingsobjecten/15010>

de tweede verdieping en zolderniveau. Dankzij een tekening in het 'Journal', uitgegeven door schoolmeester Jacques van Damme, krijgen we een vrij goed beeld van hoe het stadhuis er uit zag in de 17de en 18de eeuw. We zien een perfect symmetrisch gebouw met drie lagen onder zadeldak, met een opvallende rococo klokgevel voorzien van twee zolderramen en vier ornamenten. Het oostelijk deel van het gelijkvloers werd in 1656 ingenomen door een café. In 1818 werden herstellingswerken aan het dak uitgevoerd waarbij men tevens besloot om de 17de-eeuwse klokgevel af te breken en te vervangen door een klassiek, driehoekig fronton. De steile trap maakte plaats voor de huidige trap met dubbele vlucht. Het café aan de oostzijde bleef evenwel in gebruik.

In 1901 liet het stadsbestuur de twee huisjes links en rechts van het stadhuis slopen, mogelijk een eerste stap in de richting van de uitvoering van uitbreidingsplannen. De afbraaksporen werden echter mooi weggewerkt en overschilderd.

In 1931-1932 vond de grote uitbreiding plaats in oostelijke richting. De 19de-eeuwse bepleistering werd afgekapd zodat het oorspronkelijke baksteenpatroon met elementen in witte natuursteen opnieuw in het zicht kwamen. Beide delen bleven evenwel onderscheiden door de invoeging van een binnenkoer en een vooruitspringende belforttoren. Bij deze bouwactiviteiten werd het oudste stadhuis volledig afgebroken. De voorbouw van het oorspronkelijke stadhuis werd wel volledig behouden.

De laatste structurele aanpassing van het stadhuis dateert van rond 1988 waarbij de kleine binnenkoer tussen de belforttoren en het oude stadhuis werd dicht gemaakt in functie van het creëren van een nieuwe bureelruimte. Samen met deze werken werden de gevels gereinigd en het houtwerk geschilderd. In 2000 tenslotte werd het interieur van het gelijkvloers heringericht. Hierbij werd een oude kelder onder de voorbouw van 1410-1411 ontdekt en vrij gelegd. De bovenliggende vloer werd hierbij in glas uitgevoerd zodat een zicht op de kelder en de overwelling verkregen werd.

Ten noorden van het stadhuis wordt de Sint-Vincentiuskerk weergegeven, **CAI40021**¹⁰. Het betreft een neogotische kerk op de plaats van de vroegere, in 1878 gesloopte parochiekerk. Het puin van de oude kerk werd in de funderingen van de nieuwe kerk gebruikt. De gesloopte kerk was een typisch voorbeeld van hallenkerk, volledig opgetrokken uit baksteen met kenmerkende, tot de 13de-eeuw opklimmende vroeg gotische westtoren, 15de en 16de-eeuwse beuken en een in 1773-74 vernieuwd koor. De vermelding van 'oude sterke muren', bloot gelegd bij de afbraak onder het portaal, laten een nog oudere Romaanse (?) constructie op dezelfde locatie vermoeden. Het huidige kerkplein was het oorspronkelijk kerkhof dat rond 1300 ommuurd werd. In 1940 kende de kerk oorlogsschade waarna het werd hersteld. Rondom de kerk is het kerkplein aanwezig. Het was het vroegere kerkhof dat behoorde tot de deels opklimmende 13de-eeuwse Sint-Vincentius parochiekerk. Het huidige gekasseide plein in de vorm van een parallellogram wordt haast volledig ingenomen door de in 1878-83 vernieuwde kerk, met omringend grasperk omsloten door ijzeren hekken. Aan de zuidzijde

10

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/erfgoed/objecten/50773>

wordt het plein begrensd door de nieuwe achterbouw van het stadhuis en de in de 17de eeuw op een deel van het kerkhof gebouwde huizen zogenaamd 'het rotjen'.

Ten zuiden van het stadhuis bevindt zich de 'Markt'¹¹. Het is een onregelmatig rechthoekig plein van waaruit brede straten vertrekken die samenvallen met de doorgaande wegen van Gent en Brugge. Het centrum van het nieuwe Eeklo, ontstaan na het toekennen van de stadskeure in 1240, was waar het laken van de lokale wolproductie verwerkt en verhandeld werd. In 1564 werd het kerkhof verkleind en stroken grond aan de west- en zuidzijde in cijns gegeven aan de stad. De markt werd geheel geplaveid en de verschillende deelmarkten door ingewerkte granietstenen afgebakend. Het zogenaamde 'rootjen' ter hoogte van het stadhuis werd pas in 1657-58 gebouwd op cijnsgrond van het vroegere kerkhof. Aan de zuidzijde waren huizen gelegen met diepe tuinen. Deze en de overige omringende bebouwing evolueerde in de loop der tijden van de typische herbergen naar winkelpanden en horecazaken.

Binnen een straal van 1km werden via de CAI¹² verscheidene meldingen gedaan van bouwhistorische monumenten zoals klooster- en schoolcomplex, molens, etc. opklimmend tot de 15de-16de eeuw. Via archeologisch onderzoek met ingreep in de bodem zijn er enkele grachten en greppels aangetroffen uit de nieuwe en nieuwste tijd, maar ook enkele vondsten en antropogene sporen die te dateren zijn in de Romeinse periode en middeleeuwen. Tevens zijn er enkele archeologische waarden aangetroffen die gedateerd kunnen worden in de prehistorie.

CAI30432	O.L.V. ten Doorn, kapel, klooster en scholencomplex	Begin 15 ^{de} -20 ^{de} eeuw
CAI224036	Raveschootstraat, kuilen en verstoringen gerelateerd aan voormalige industriële activiteit	20 ^{de} eeuw
CAI31527	Oliewindmolen Cle	17 ^{de} eeuw
CAI31600	Raveschootstraat, gepolijste bijl	Neolithicum
CAI31526	Den Papegaai, molen	16 ^{de} eeuw
CAI31552	Westmolen	16 ^{de} eeuw
CAI211762	Molenstraat, zandwinning	20 ^{de} eeuw
CAI31551	Stampcat De Keyserinne, molen	Late middeleeuwen
CAI39426	Eeklo Molen	Nieuwe tijd
CAI224200 CAI224359	Lionel Pussemierstraat, grachten, greppels, scherven en verstoringen	Late middeleeuwen, nieuwe tijd en nieuwste tijd
CAI31511	Passantenhuis, voormalig hospitaal	1787-1788

¹¹

<https://inventaris.onroerenderfgoed.be/themas/10573>

¹² CAI 2021

CAI32067	Hospitaalstraat I, munten en flesjes	Romeinse periode (3 ^{de} eeuw?)
CAI31533	Oostmolen	16 ^{de} eeuw
CAI165001	Zuidmoerstraat fase 1, eindschrabber op kling, klingfragment en enkele afslagen Grondsporen, bestaande uit greppels en kuilen	Steentijd en nieuwste tijd
CAI162333	Zuidmoerstraat I, 88 antropogene sporen	Prehistorie, middeleeuwen, postmiddeleeuwen en recente periode

Tevens werden in de directe nabijheid van het plangebied verscheidene archeologienota's opgemaakt en acht vervolgonderzoeken uitgevoerd en gerapporteerd. Verder archeologisch onderzoek binnen de stad Eeklo dient verder uitsluitsel te geven over de precieze ontstaansperiode gerelateerd aan de bewonings- en bebouwingsgeschiedenis.

3. BESCHRIJVING VAN DE RESULTATEN

Tijdens het archeologisch onderzoek werden verspreid over het terrein 179 sporen geregistreerd. Het gaat hierbij om 20 muurfragmenten, 1 vloer, 12 antropogene sporen, 8 skeletten in anatomisch verband en 138 archeologische lagen.

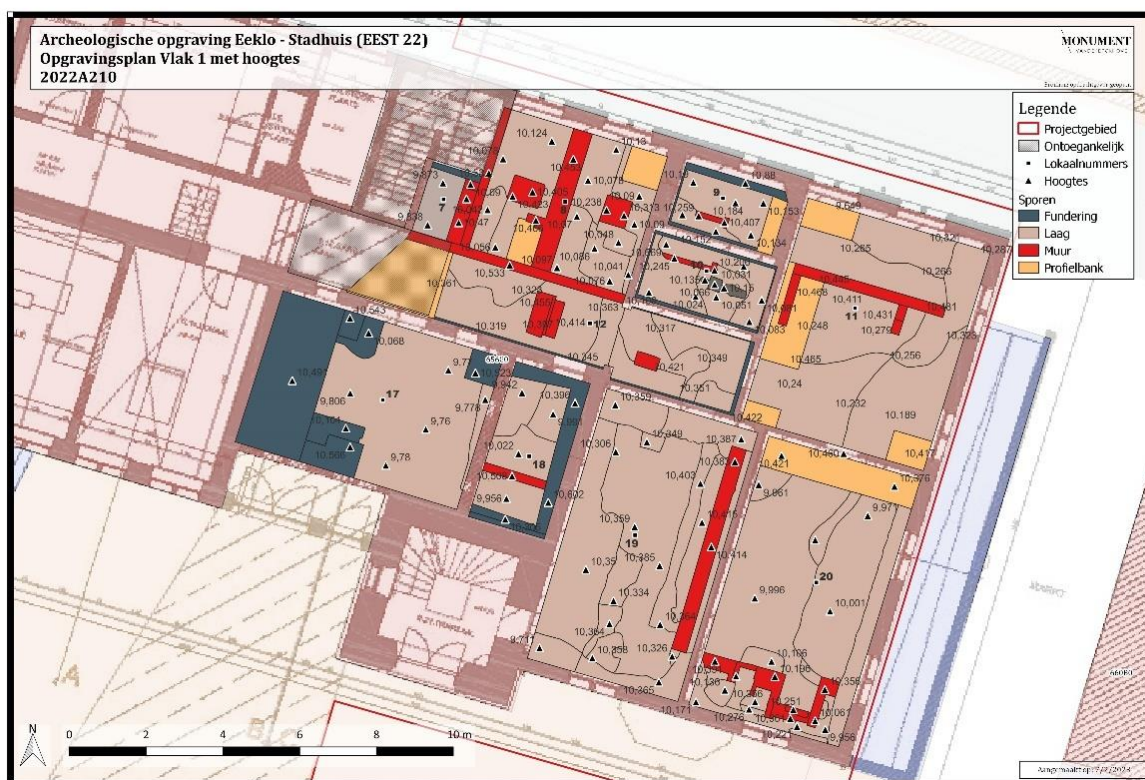
Hieronder worden de resultaten toegelicht en wordt eveneens aandacht besteed aan de bodemprofielen en het vondstmateriaal.

Figuur 20: Het vrij leggen en registreren van skelet 66 ter hoogte van werkput 10.

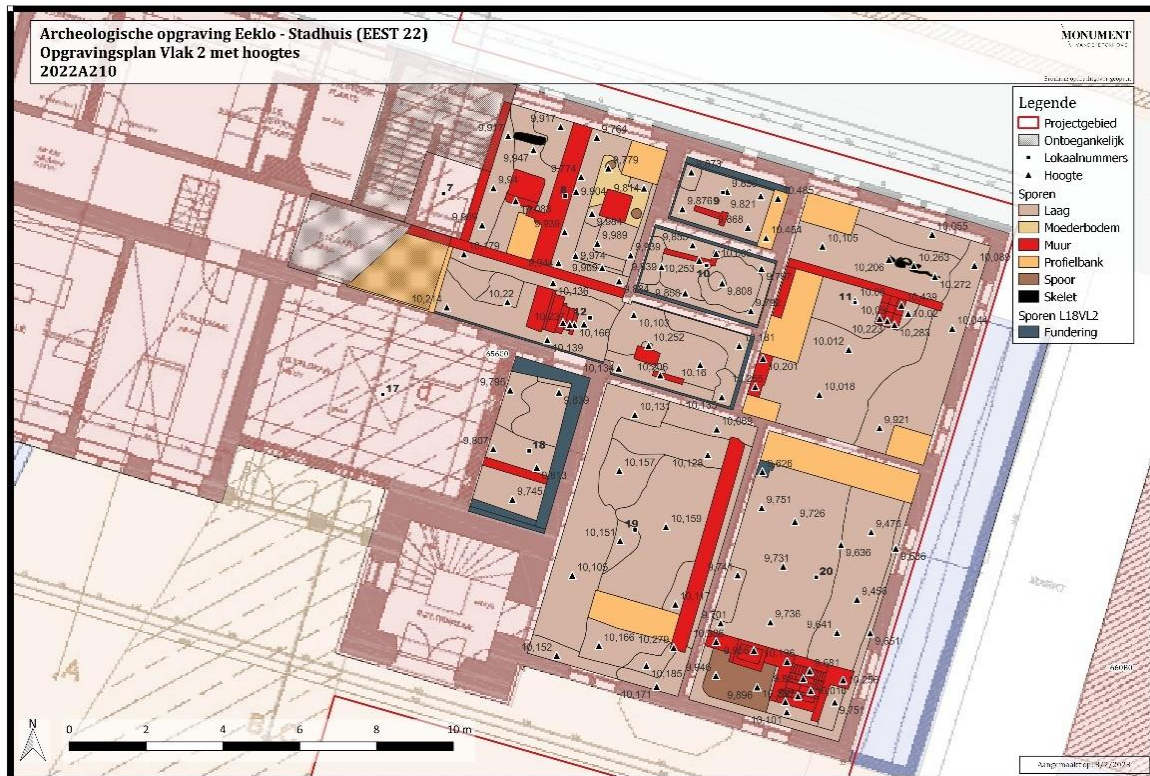
Gedurende de archeologische opgraving werden verschillende hoogtes opgemeten op de archeologische vlakken (Figuur 21, Figuur 22, Figuur 23, Figuur 24). De archeologische opgraving werd aangevat per lokaal¹³, en zo ook verschilt het aantal geregistreerde vlakken per lokaal. Hieronder volgt een overzicht van de verschillende archeologische niveaus.

Het eerste vlak in de andere lokalen situeert zich tussen +10,18m TAW en +10,36m TAW. Een tweede vlak werd geregistreerd tussen +9,76m TAW en +10,25m TAW. Voor de lokalen 9, 10, 18 en 20 was dit op verstoringsdiepte. Voor lokalen 8, 11, 12 en 19 werd een derde archeologisch vlak geregistreerd tussen +9,80m TAW en +10,11m TAW. Voor lokaal 8 was dit op verstoringsdiepte. Enkel voor de lokalen 11 (noordelijk deel), 12 en 19 werd nog een vierde en laatste niveau geregistreerd op verstoringsdiepte.

Figuur 21: Opgravingsplan vlak 1 (Bijlage 14) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.

¹³ Zie Figuur 10

Figuur 22: Opgravingsplan vlak 2 (Bijlage 15) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.

Figuur 23: Opgravingsplan vlak 3 (Bijlage 16) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.

Figuur 24: Opgravingsplan vlak 4 (Bijlage 17) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.

Slechts zeer plaatselijk kon de stratigrafie gedocumenteerd worden, elders was de bodemopbouw vaak grotendeels verstoord (Figuur 25). Er kan onderscheid gemaakt worden tussen twee grote categorieën, namelijk de zones met een intacte bodemopbouw en de verstoorde zones.

Profielen 2, 5 en 7 vertonen een volledig verstoorde bodemopbouw. Profiel 2 situeert zich in het noorden van lokaal 20. Verschillende opvullingspakketten zijn te zien, met voornamelijk aan de oostelijke zijde een zeer puinig pakket. Wanneer we de aangetroffen structuren in dit lokaal interpreteren (zie infra), dan kunnen we aannemen dat het hier de opvulling van een kelder betreft, waardoor oudere archeologische horizonten niet langer bewaard waren. Profiel 5, in de zuidoostelijke hoek van lokaal 11, schetst hetzelfde beeld. Profiel 7 situeert zich in de traphal en vertoont eveneens één dik opvullingspakket. Ook hier kunnen we veronderstellen dat de aanleg van de traphal de archeologische lagen verstoord heeft.

Figuur 25: Situering van de geregistreerde bodemprofielen op het GRB (Bijlage 12).

Profiel 2 (Figuur 26)

Laag 15 – Donkergrijs, licht puinig zand, brokjes baksteen, houtskool en kalksteen

Laag 16 – Licht grijzig bruin, licht puinig zand, brokjes baksteen, houtskool en kalksteen

Laag 18 – Licht grijzig bruin, donkergrijs gevlekt, licht puinig zand, brokjes baksteen, houtskool en kalksteen

Laag 19 – Licht grijs, zeer puinig zand, grote brokken baksteen, natuursteen

Laag 22 – Licht bruinig grijs, zand, weinig brokken baksteen, houtskool

Laag 24 – Uitbraakspoor, zeer puinig zand, zeer grote brokken baksteen

Figuur 26: Fotografische weergave van profiel 2, lokaal 20, met aanduiding van de verschillende lagen. Bovenzijde profiel situeert zich op ca. +10,40m TAW.

Figuur 27: Fotografische opname van profiel 5 (links) en profiel 7 (rechts) met verstoorde bodemopbouw. De bovenzijde situeert zich respectievelijk op +10,41m TAW en +10,53m TAW.

De overige profielen vertonen wel een archeologisch intacte bodemopbouw. Hierbij kunnen profielen 9, 11, 12, 15 en 16 dienen als referentie.

Profiel 9 (Figuur 28)

Laag 57 – Donker grijs bruin zeer puinig zand, uitbraakspoor muur S65

Laag 70 – Donker grijs tot zwart zand, doorsnede kuil

Laag 59 – Donker grijs puinig zand, uitbraakspoor recente muur

Figuur 28: Fotografische opname van profiel 9 in vlak 2, lokaal 8, met aanduiding van de verschillende lagen. Onderzijde profiel situeert zich op +9,76m TAW.

Profiel 11 (Figuur 29)

Laag 180 – Licht grijs zeer los stof en puinig zand

Laag 57 – Donker bruinig grijs zand met weinig baksteenbrokjes, kalkmortel

Laag 86 – Donker zwartig grijs zand met weinig houtskoolspikkels

Laag 71 – Donker bruin zand met weinig houtskoolbrokjes, doorsnede kuil

Figuur 29: Fotografische opname van profiel 11, lokaal 8, met aanduiding van de verschillende lagen. Bovenzijde profiel situeert zich op ca. +10,45m TAW. Onderzijde op ca. +9,58m TAW.

Profiel 12 (Figuur 30)

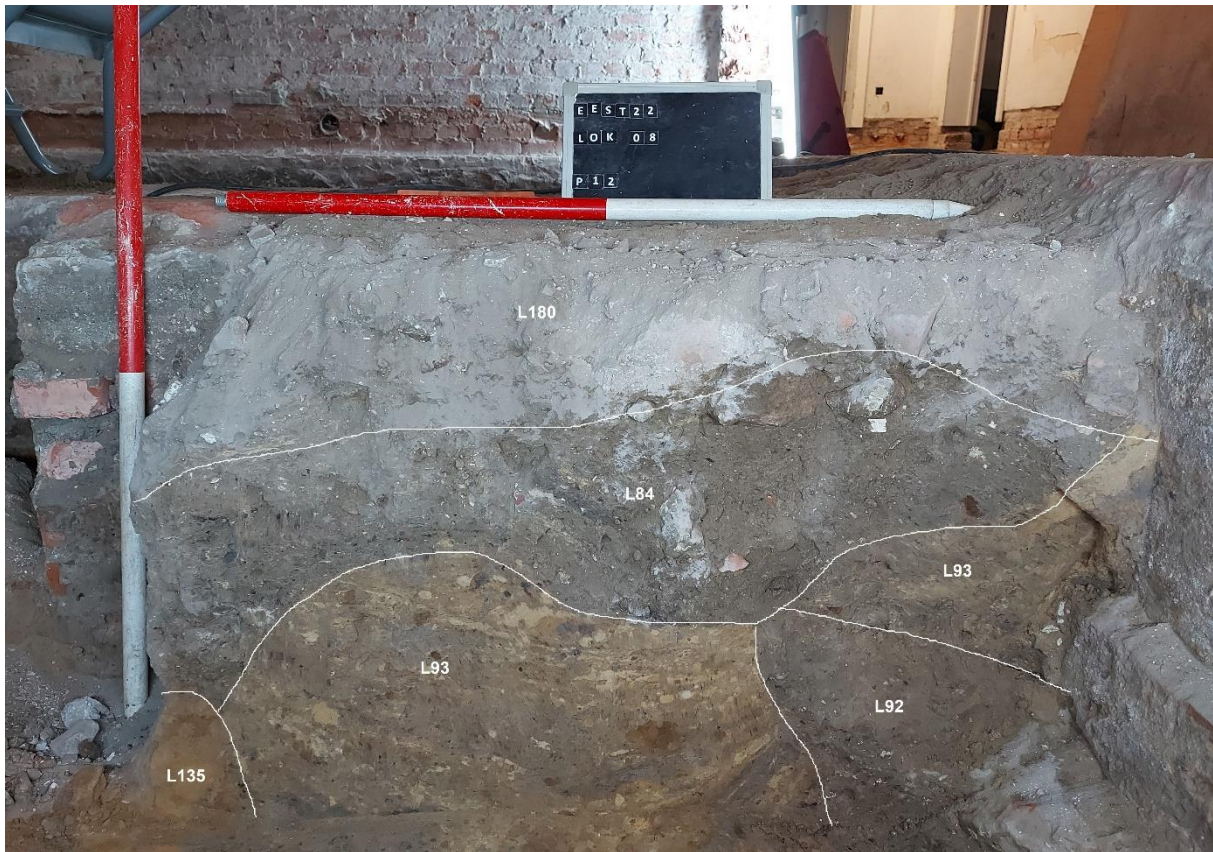
Laag 180 - Licht grijs zeer los stof en puinig zand

Laag 84 – Donker bruinig grijs puinig zand met houtskoolbrokjes, baksteen en kalkmortel

Laag 92 – Donkergrijs zand met weinig houtskoolspikkels en kalkmortel

Laag 93 – Heterogeen donkergrijs, beige gevlekt zand

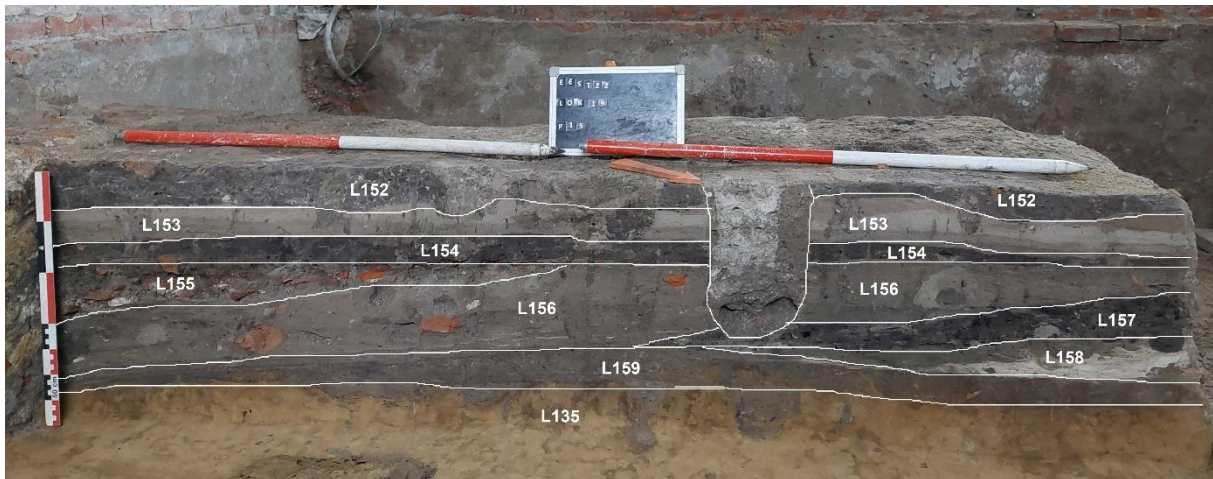
Laag 135 – Moederbodem, licht oranje beige zand

Figuur 30: Fotografische opname van profiel 12, lokaal 8, met aanduiding van de lagen. Bovenzijde profiel situeert zich op +10,45m TAW.

Profiel 15 (Figuur 31)

- Laag 152 – Donkergrijs, zwart zandig pakket, weinig houtskoolspikkels
- Laag 153 – Zeer licht bruinig grijs zand, zeer weinig houtskoolspikkels
- Laag 154 – Zwart zandig pakket, weinig houtskoolspikkels
- Laag 155 – Donkergrijs, zeer puinig, zand met vrij veel brokken baksteen
- Laag 156 – Licht bruinig grijs zand met weinig grote brokken baksteen, weinig houtskoolbrokjes
- Laag 157 – Zwart zand met houtskoolspikkels
- Laag 158 – Licht grijs tot wit zand
- Laag 159 – Licht bruinig grijs zand, weinig houtskoolspikkels
- Laag 135 – Moederbodem, licht oranje beige zand, weinig bioturbatie

Figuur 31: Fotografische weergave van profiel 15, lokaal 19, met aanduiding van de verschillende lagen. De opbouw bestaat uit een afwisseling van zwarte organische leeflagen en ophogingslagen. Bovenzijde profiel situeert zich op +10,36m TAW.

Profiel 16 (Figuur 32)

- Laag 161 – Moederbodem, licht oranje beige zand
- Laag 163 – Uitbraakspoor tussenmuur
- Laag 164 – Donker bruinig grijs puinig zand, brokjes baksteen, kalkmortel
- Laag 166 – Uitbraakspoor recent muurwerk
- Laag 173 – Homogeen donkergrijs zand, weinig houtskoolspikkels
- Laag 174 – Donker blauwig grijs, zwart, zand, deels uitgelooft in de moederbodem (L161)
- Laag 175 – Licht gelig beige zand
- Laag 176 – Licht bruinig grijs, licht puinig zand, met houtskoolbrokjes
- Laag 177 – Donker grijzig bruin zand met weinig houtskoolspikkels

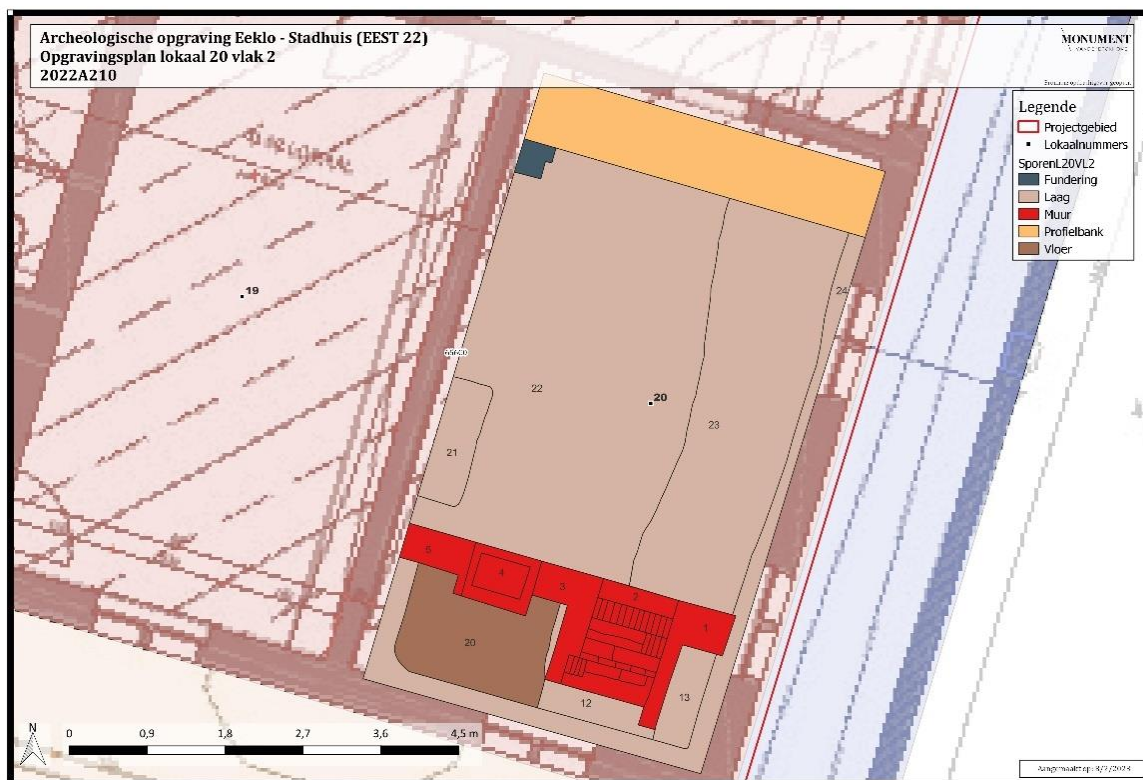
Figuur 32: Fotografische weergave van profiel 16, lokaal 18, met aanduiding van de verschillende lagen. Bovenzijde profiel situeert zich op +10,60m TAW. Onderkant op ca. +9,84m TAW.

3.2. Beschrijving sporen en structuren

Tijdens het archeologisch onderzoek werden in totaal 179 sporen geregistreerd op vier verschillende niveaus. Om het overzicht te bewaren zullen de sporen besproken worden per lokaal en per vlak.

3.2.1. Lokaal 20

Lokaal 20 betreft eigenlijk een oude kelder behorend tot de vroegere bewoning grenzend aan het stadhuis (zie supra historische beschrijving, “het rootjen”). Aan de zuidelijke zijde werd een muur aangetroffen die verschillende spoornummers toegewezen kreeg (S1 tot en met S5) omdat deze op het eerste zicht meerdere constructiefasen leek te hebben. Echter zijn de baksteenformaten (circa 19,5cm tot 22cm lang, bij 9 à 11cm breed en circa 5cm hoog) te courant om hier een verder onderscheid in datering te maken. S2 is het spoornummer toegekend aan de trap richting de kelder. Deze bestond uit bakstenen met op de bovenste treden grote stukken natuursteen bovenop de bakstenen. Trede 3 en 4 zijn minder mooi geconstrueerd en bestaan uit bakstenen op hun lange zijde. Muurfragmenten 1 en 5 lijken uit eenzelfde fase, af te leiden aan het gewelf. Waarschijnlijk zijn ook de trap S2 en muurfragment S3 uit deze fase, maar werd bij S3 het gewelf, dat hier op zijn hoogste punt zou moeten zijn, niet bewaard. De muur lijkt deels uitgebroken voor de installatie van een stortkoker S4. Deze diende waarschijnlijk voor kolen, af te leiden uit de zwarte aanslag op de binnenzijde van de koker. Op het vooraanzicht is het duidelijk dat deze er nadien lijkt tussen geplaatst te zijn. De muur begrenst de kelder die zich aan de noordelijke zijde bevond. De binnenzijde van de muur was bepleisterd. De kelderruimte werd hoogstwaarschijnlijk bij de afbraak van de woning opgevuld met puin. Er werd met een piket geprikt naar de diepte van de kelder, waaruit bleek dat het hier om een volwaardige kelderruimte gaat, vermoedelijk met een hoogte van circa 2m10. Aan de zuidelijke zijde van deze muur werd op een tweede vlak met hoogte +9,94m TAW, een slecht bewaard vloerniveau (S20) aangetroffen. Dit bestond uit aangedrukte leem met onregelmatige tegelfragmenten. Verder werden geen archeologisch relevante lagen aangetroffen. De aangeduide spoornummers betroffen verschillende uitbraaksporen van de muren van het stadhuis en/of puinpakketten waarmee de kelder opgevuld was.

Figuur 33: Opgravingsplan lokaal 20 vlak 2 (Bijlage 18).

Figuur 34: Fotografische opname van de keldermuur (S1-5) en het tongewelf in lokaal 20.

Figuur 35: Fotografische opname van de stortkoker S4 (links). Rechts de traptoegang tot de kelder.

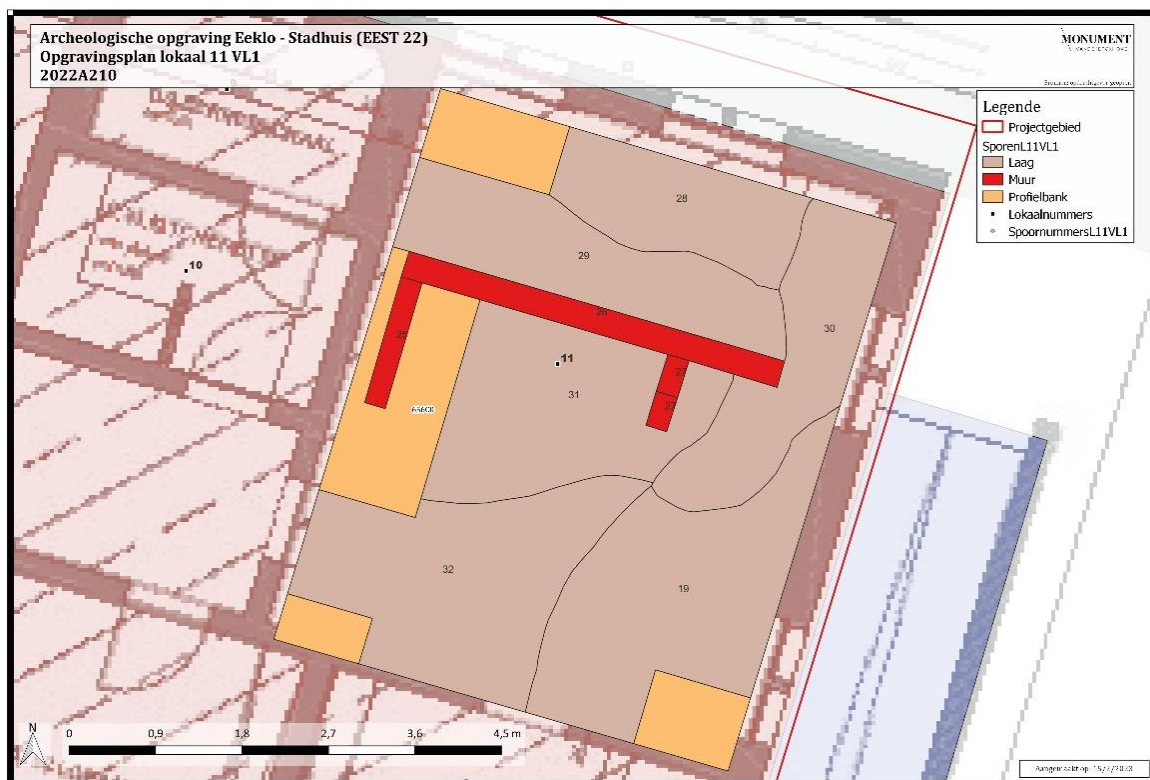

Figuur 36: Fotografische opname van de vloer S20 aangetroffen in lokaal 20, vlak 2.

3.2.2. Lokaal 11

In lokaal 11 werd de tegenhanger van de muur S1-5 uit lokaal 20 aangetroffen, namelijk S26. Deze muur was eveneens aan de binnenzijde (zuidzijde) bepleisterd. Hierdoor vormt deze muur vermoedelijk de achterzijde van dezelfde kelder uit lokaal 20. Ook hier werd een trap (S27) aangetroffen, ditmaal opgebouwd uit baksteen en betegeld met vierkante natuurstenen vloertegels van circa 20 bij 20cm. De muur maakt een hoek van 90 graden en loopt verder aan de westelijke zijde (S25) terug richting het marktplein.

Hierdoor ontstond een tweedeling in lokaal 11, waarbij de zuidelijke zijde aansluit bij lokaal 20 en te interpreteren is als de rest van de kelderruimte. De noordelijke zijde daarentegen, zich situerend net buiten de voormalige bebouwing en dichtst bij de kerk, vertoonde een intacte archeologische gelaagdheid.

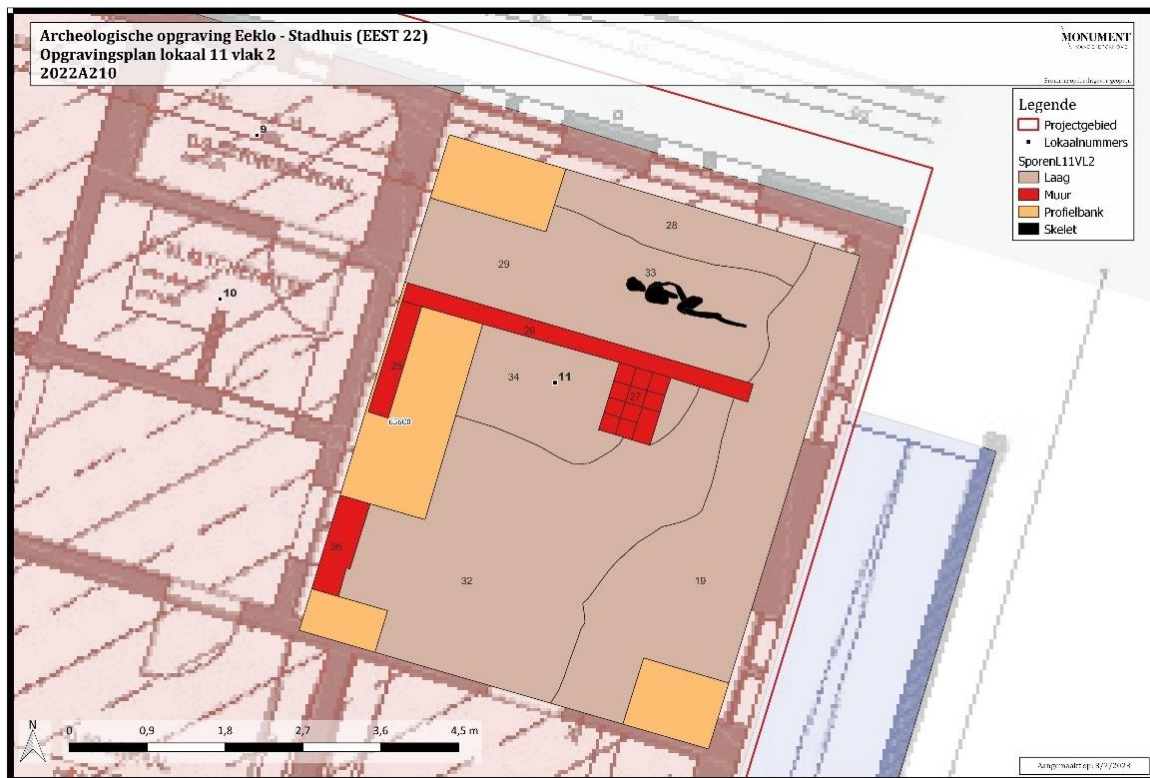

Figuur 37: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 1.

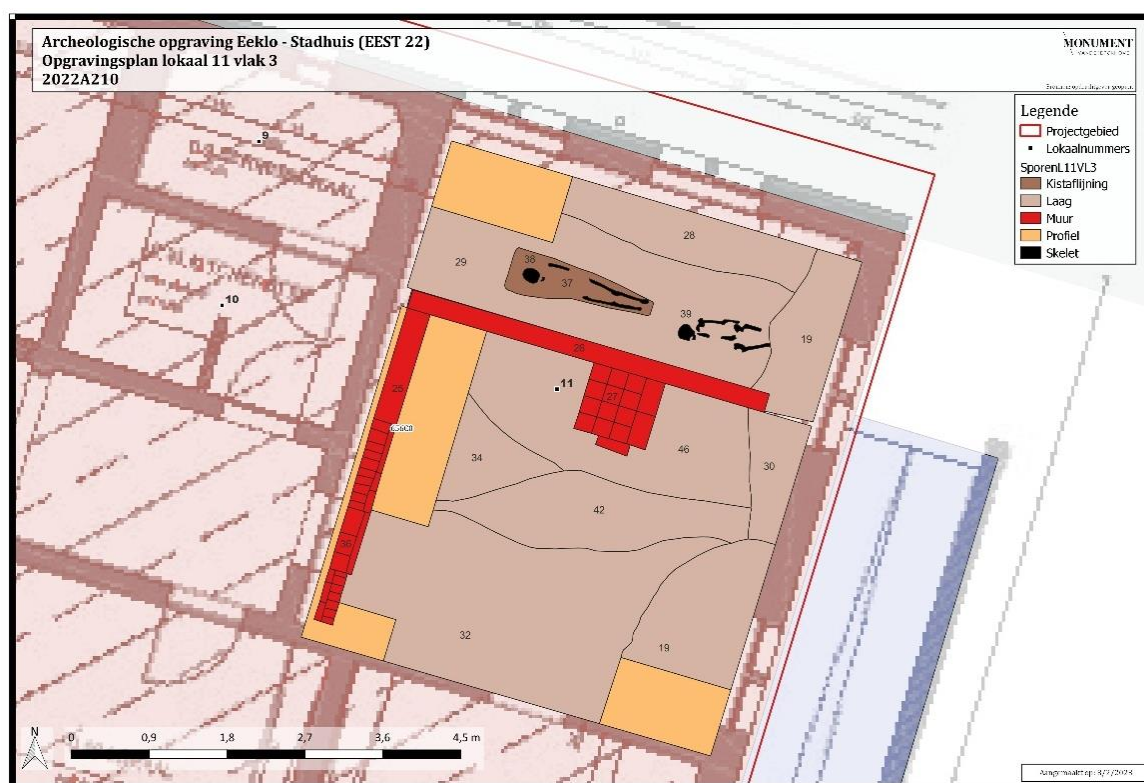
Figuur 38: Fotografische opname van lokaal 11 met zicht op de muur S26 en de trap S27.

In de meest noordelijke zone bevond zich onder het initiële puinpakket een homogeen donkerbruin zandige laag. Deze laag werd als gevolg van de archeologische bevindingen toegeschreven aan het oude kerkhof. In dit pakket werden immers meerdere menselijke skeletresten aangetroffen. Er werd een ruime hoeveelheid 'los bot', dus niet in anatomisch verband, aangetroffen. Dit is hoogstwaarschijnlijk te wijten aan de niet zo nauwkeurige ruiming van het voormalige kerkhof. Daarnaast werden zelfs menselijke begravingen in anatomisch verband aangetroffen in deze laag. Op vlak 2 werd een eerste skelet in anatomisch verband aangetroffen (skelet S33, Figuur 41). Het skelet bevond zich uitgestrekt op de rug volgens de Oost-West as met het hoofd in het Westen. Het betreft een adult persoon. Het skelet is onvolledig; de linkerzijde is relatief goed bewaard, de rechterzijde zeer slecht. Er was geen kistaflijning zichtbaar maar er werden wel nagels aangetroffen.

Figuur 39: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 2 (Bijlage 19).

Vervolgens werd vlak 3 aangelegd; voor het deel ten zuiden van muur S26, was dit meteen op verstoringsdiepte omdat we ons hier in de opgevulde kelderruimte bevinden en er dus geen archeologisch relevant niveau meer werd aangetroffen. Voor het noordelijk deel werd er nog een vlak 3 en 4 aangelegd. Op vlak 3 werden in het noordelijk deel immers nog twee menselijke skeletten in situ geregistreerd, namelijk S38 en S39. Van skelet S38 was minder dan 25% bewaard. Toch konden we vaststellen dat het om een adult ging, die zich net als S33, op de rug situeerde met het hoofd naar het Westen. Er was voor S38 ook een kistaflijning zichtbaar (S37). Skelet S39 was eveneens fragmentarisch bewaard, de benen werden afgesneden ter hoogte van het uitbraakspoor van de muur. Het betrof een adult die uitgestrekt op de rug begraven was met het hoofd richting het Westen. Deze menselijke skeletresten werden verder bekeken door de fysisch antropoloog (zie 4.4. Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek).

Figuur 40: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 3 (Bijlage 20).

Figuur 41: Fotografische opname van skelet S33 in lokaal 11.

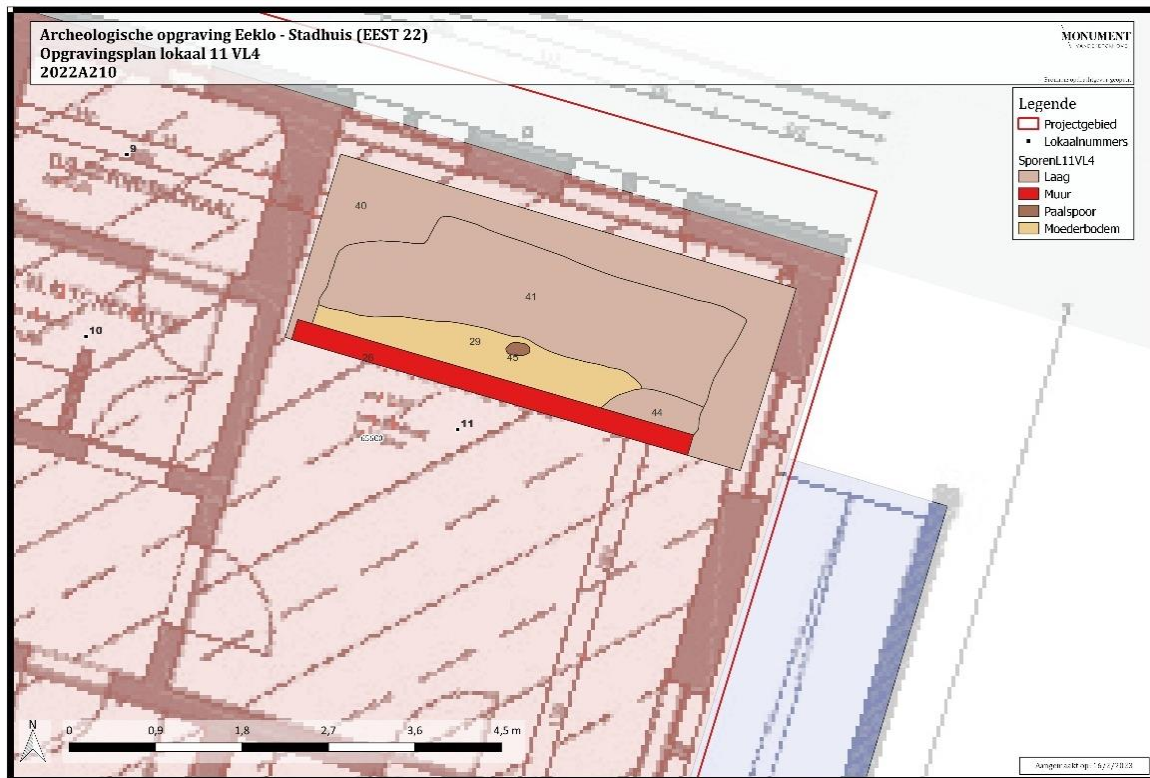

Figuur 42: Fotografische opname van skelet S38 in lokaal 11.

Figuur 43: Fotografische opname van skelet S39 in lokaal 11.

Tenslotte werd voor het noordelijk deel een vierde vlak op verstoringsdiepte aangelegd. Hier werden geen menselijke begravingen meer aangetroffen, wel werd lokaal de moederbodem aangesneden op +9,7m TAW. In de moederbodem werd een potentieel paalspoor geregistreerd (S45), dat na couperen natuurlijk bleek te zijn.

Figuur 44: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 4.

3.2.3. Lokalen 7, 9 en 10

Deze kleine ruimtes aan de noordelijke zijde van het stadhuis betroffen respectievelijk de traphal, berging en kitchenette. Ze waren dus eerder beperkt in oppervlakte.

Voor lokaal 7, de traphal, is het archeologisch verhaal zeer kort. Deze ruimte is tot onder de verstoringsdiepte geheel uitgegraven ten gunste van de aanleg van de trap(hal) waardoor geen archeologisch relevante niveaus bewaard bleven.

Figuur 45: Fotografische opname van lokaal 7 met de uitgraving tot verstoringsdiepte en de nog bestaande trap.

Lokalen 9 en 10 vertonen onderling een gelijkaardig beeld. Bovenin werd een puinig ophogingspakket aangetroffen met daaronder de donkerbruine homogeen zandige grond waarvan reeds sprake ter hoogte van lokaal 11 (zie supra). Dit pakket is wederom te linken aan het voormalig kerkhof, wat ook hier resulteerde in de vondst van een skelet in anatomisch verband (S66) ter hoogte van lokaal 10. Bijzonder aan dit menselijk skelet is dat deze volwassen persoon op de buik begraven werd, hoofd naar het Westen. Over het algemeen worden dergelijke begravingen geïnterpreteerd als strafmaatregel. Het skelet was vrij compleet; alleen de benen waren ter hoogte van de knieën afgesneden door de binnenmuur. Bij het skelet werd ter hoogte van de linker *humerus* een kopseldje aangetroffen.

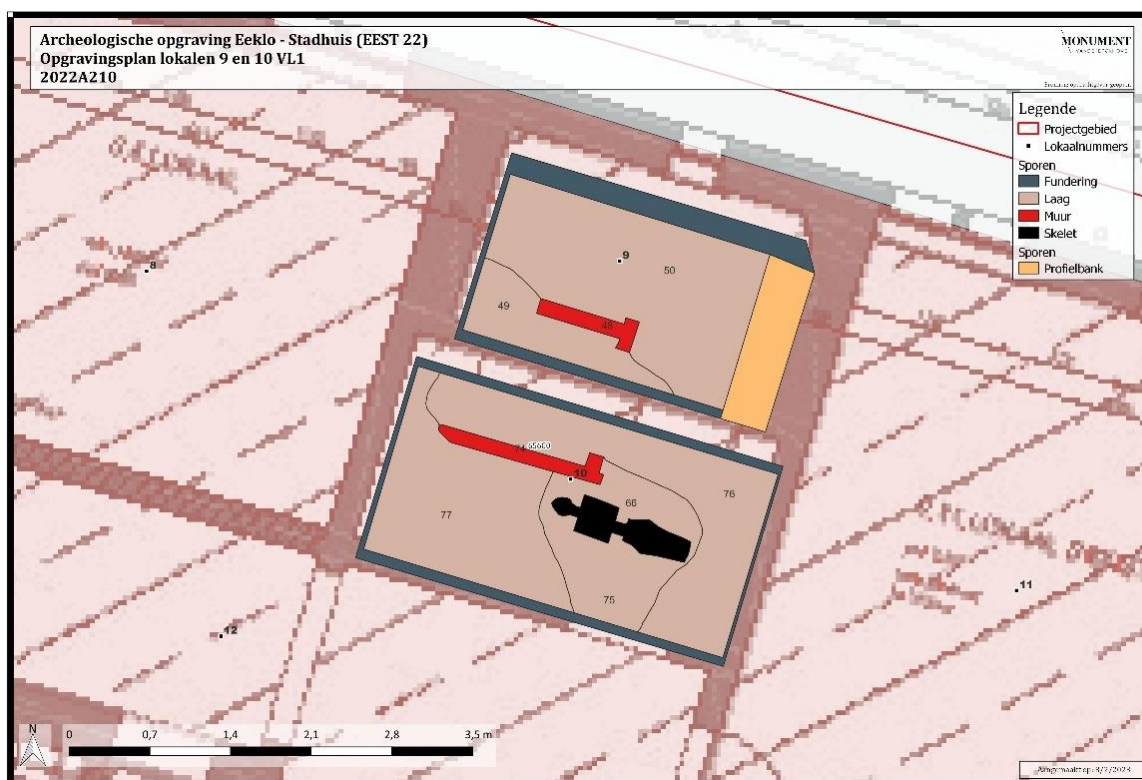

Figuur 46: Fotografische opname van skelet S66 gesitueerd ter hoogte van lokaal 10.

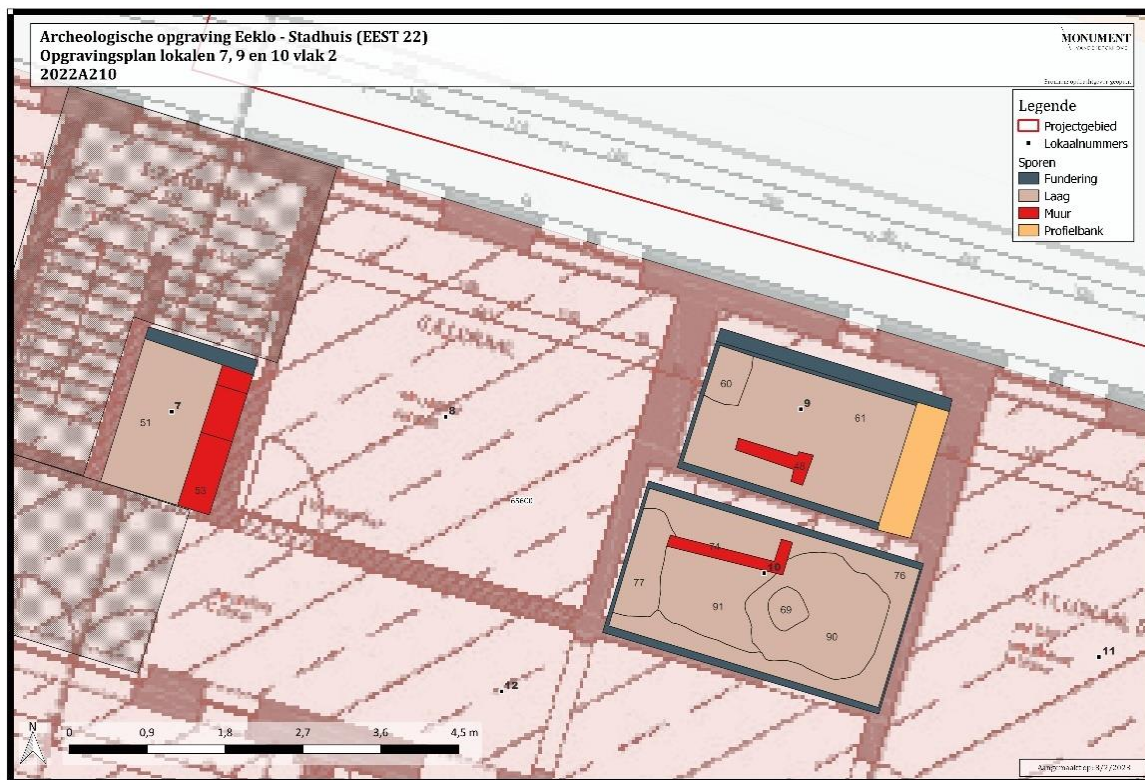
Verder werd in beide lokalen een kleine restant muurwerk aangetroffen. Het betrof telkens een opgaand muurtje van een enkele steen breed, bewaard over een lengte van circa 1m, waarbij het fragment in lokaal 10 (S74) een hoek in noordelijke richting maakt, richting S48 aangetroffen in lokaal 9 op dezelfde hoogte. Mogelijk maakten deze beide fragmenten deel uit van een enkele structuur. Omwille van het feit dat de muurtjes slechts een enkele steen breed zijn, wordt eerder gedacht aan een functie als indeling van bijvoorbeeld het kerkhof, in plaats van een echt dragende functie.

Figuur 47: Fotografische opname van lokaal 9 met zicht op muurfragment S48.

Figuur 48: Opgravingsplan lokalen 9 en 10, vlak 1 (Bijlage 21).

Figuur 49: Opgravingsplan lokalen 7-9-10, vlak 2 (Bijlage 22).

3.2.4. Lokaal 8

Lokaal 8 situeert zich eveneens aan de noordzijde van het stadhuis, tussen de lokalen 7 en 10. Het lokaal zelf werd doormidden gespleten door een binnenmuur die afgebroken leek tot net onder het oorspronkelijke vloerniveau van het stadhuis. Om de potentiële archeologische sporen niet te bedreigen, werd deze muur niet verder uitgebroken, waardoor we over een oostelijke en westelijk deel van lokaal 8 dienen te spreken. De stratigrafie voor deze beider zones was echter zeer gelijklopend.

Aan de noordelijke zijde, dichtst bij de kerk, herkennen we opnieuw de homogene donkerbruine zandige grond waarin ook hier menselijke resten werden aangetroffen. In het westelijk deel werd een fragmentarisch skelet (S80) aangetroffen. Enkel de boven- en onderbenen met de handen werden aangetroffen. De handen lagen op het proximale eind van de *femur*. Deze volwassen persoon lag op de rug begraven met het hoofd in het Westen.

Figuur 50: Fotografische opname van skelet S80 ter hoogte van lokaal 8.

Aan de oostelijke zijde werden nog twee menselijke begravingen aangetroffen. Het betrof een adult persoon (S94) en een kind (S95). De volwassen persoon lag eveneens op de rug met het hoofd in het Westen. Het kind, op dezelfde wijze georiënteerd, bevond zich met het hoofd ter hoogte van de heup van de volwassene. Beide werden afgesneden door de binnenmuur waardoor het kind het onderlichaam mist en de volwassene enkel de voeten.

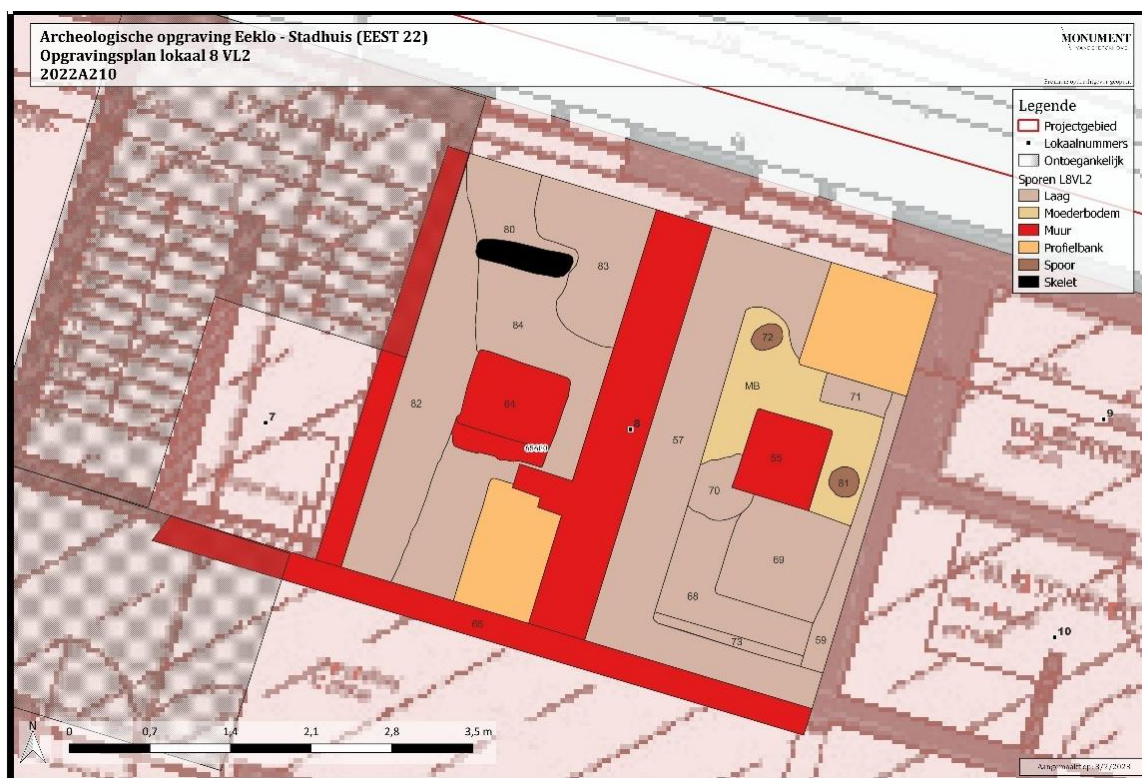

Figuur 51: Fotografische opname van de menselijke begravingen S94 en S95 ter hoogte van lokaal 8.

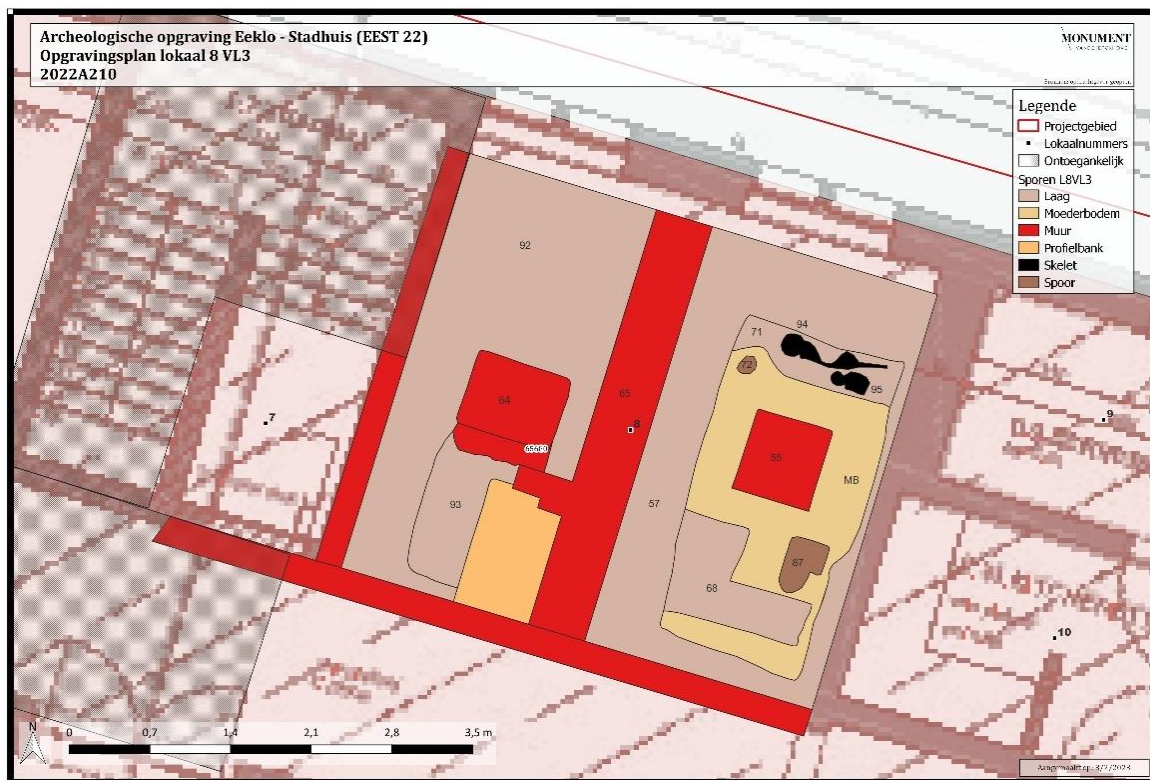
Centraal werden zowel in het oostelijk als het westelijk deel een slecht bewaard restant van een vierkante fundering aangetroffen. Plaatselijk kon in lokaal 8 ook de moederbodem geregistreerd worden (zie supra 3.1. Stratigrafie).

Figuur 52: Fotografische opname lokaal 8, vlak 1, met de twee funderingen en centraal de nog intacte binnenmuur.

Figuur 53: Opgravingsplan lokaal 8, vlak 2 (Bijlage 23).

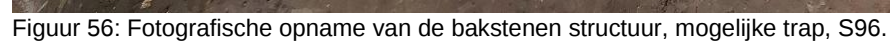

Figuur 54: Opgravingsplan lokaal 8, vlak3 (Bijlage 24).

3.2.5. Lokaal 12

Lokaal 12 betreft de gang van het stadhuis. Deze werd uitgegraven tot circa één meter veiligheidsmarge van de opengemaakte ondergrondse gang. Er werden vier vlakken geregistreerd in deze zone.

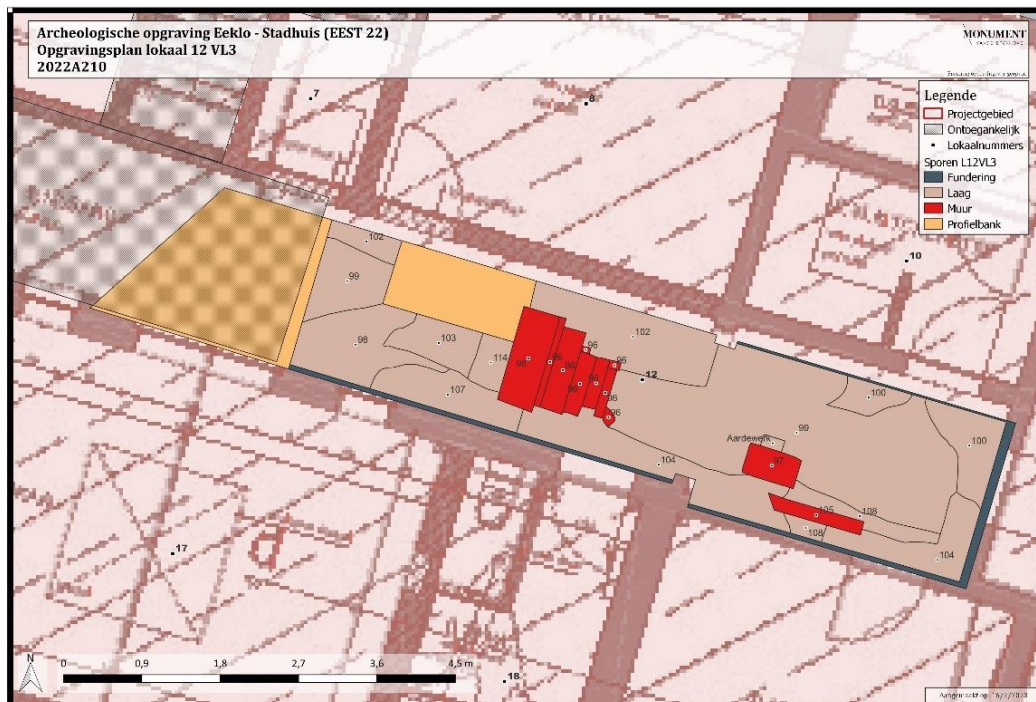
Op vlak 1 kwamen ook hier bakstenen structuren naar boven. Het gaat om twee vierkante structuren, met name S96 van circa 1m bij 1m met mogelijk een functie als trap, en S97, die slechts drie bakstenen hoog bewaard was en ongeveer 0,5m bij 0,5m mat.

Een tweede vlak werd aangelegd toen er nog een muurfragment werd aangetroffen. Het betreft, net zoals in lokalen 9 en 10, en bovendien op dezelfde hoogte aangetroffen, een muurtje van een enkele steen breed (S105). Mogelijk houden de drie fragmenten (S48, S74 en S105) verband met elkaar. Hun precieze functie bleef echter onduidelijk.

Figuur 57: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 2.

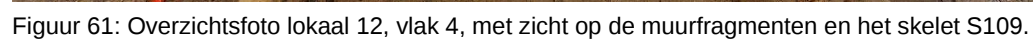
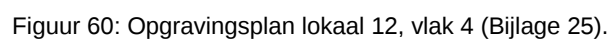

Figuur 58: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 3.

Op vlak 3 werden oudere lagen en sporen aangesneden, voornamelijk in het westelijk deel. Hier viel de homogeen lichtgrijze laag (S103) op omdat deze opvallend veel schelpenmateriaal bevatte, waaronder zeer veel slakkenhuisjes. Hier werd ook een bulkstaal van genomen (INV31). In het oostelijk deel troffen we opnieuw de homogeen donkerbruin zandige laag aan, geassocieerd met het kerkhof. Bij het verdiepen naar vlak 4 werd in dit oostelijk deel nog een menselijke begraafing (S109) aangetroffen, de meest zuidelijke begraafing van de opgraving. Het betrof een volwassen persoon, begraven op de rug met het hoofd in het Westen. De schedel ontbrak wel, alsook de volledige linkerzijde die moest wijken voor de binnenmuur.

Figuur 59: Fotografische opname van skelet S109 in detail, aangetroffen in lokaal 12.

3.2.6. Lokaal 19

Lokaal 19 situeert zich aan de zuidelijke zijde van het stadhuis en daarmee het verste weg van het oude kerkhof. Waarschijnlijk hierdoor werd over een groot deel van het lokaal nog de moederbodem aangetroffen onder de ophogingspakketten. In het meer zuidelijk deel van het lokaal werden nog enkele mogelijke leeflagen geregistreerd (zie supra, profiel 15). In het meer noordelijk deel werden nog enkele archeologische sporen herkend in de moederbodem op ca. 9,83m TAW. Het gaat onder meer om een paalspoor (S145), een tweetal kuilen (S146-S147) en een Oost-West georiënteerde, ca. 1,5m brede en 75cm diepe gracht (S167). Al deze sporen werden gecoupeerd waarbij het profiel werd geregistreerd. Ook de gracht werd gecoupeerd en bemonsterd. In coupe reikte de gracht nog zo'n 60cm diep en had een V-vormig profiel. Uit de vulling werden aardewerken vondsten gerecupereerd die de gracht situeren in de late middeleeuwen (13de-14de eeuw). De demping van de gracht situeert zich waarschijnlijk in de 17de eeuw. Dit op basis van het aangetroffen steengoed in de bovenste lagen en het feit dat de huizen van het Rootjen gebouwd werden in de 17de eeuw. Mogelijk vormde de gracht de zuidelijke begrenzing van het kerkhof?

Aan de oostelijke zijde van het lokaal werd een Noord-Zuid georiënteerde muur (S128) geregistreerd, die waarschijnlijk de westelijke begrenzing van de kelder uit lokaal 20 betreft.

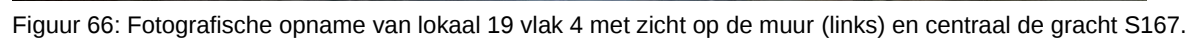
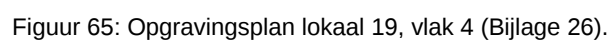
Figuur 62: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 1.

Figuur 63: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 2.

Figuur 64: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 3.

Figuur 67: Fotografische opname van de coupe op gracht S167.

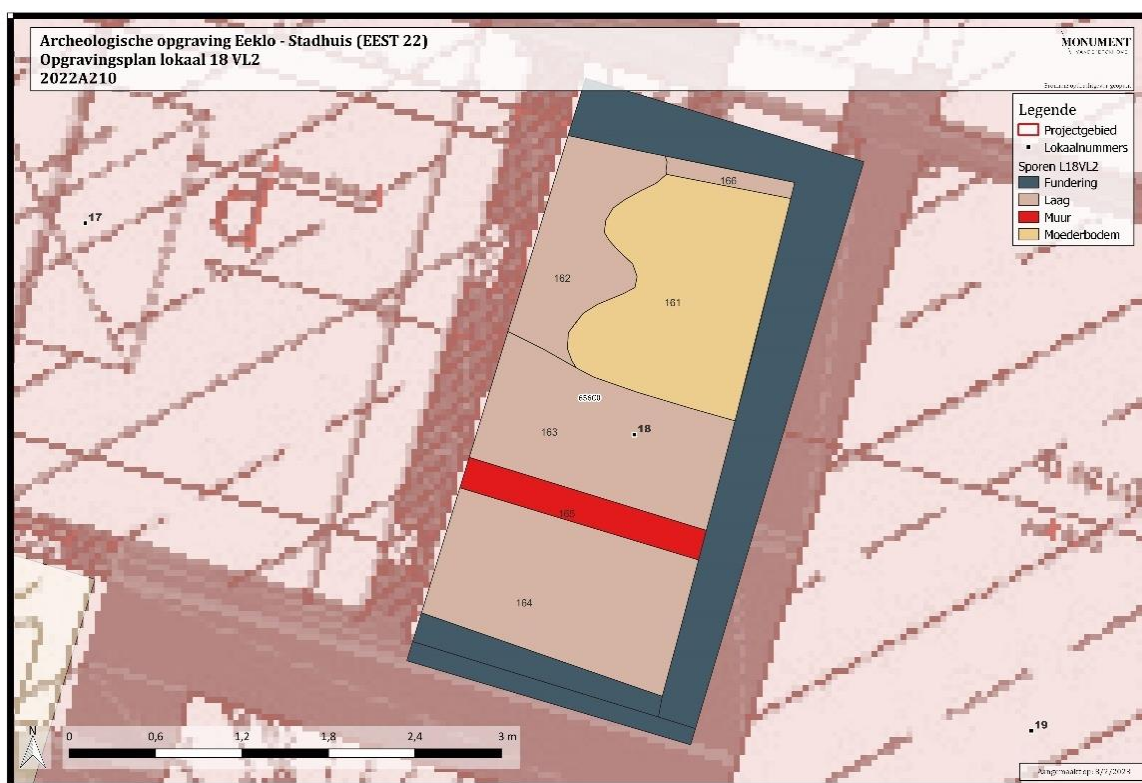
Figuur 68: Fotografische opname van de coupe op spoor S146.

3.2.7. Lokaal 18

Lokaal 18 betreft het voormalige sanitaire blok. Het sanitair werd uitgebroken alsook de muur die het lokaal scheidde met de binnenkoer, waardoor lokaal 18 eveneens onoverdekt was op moment van de archeologische opgraving. Een klein scheidingsmuurtje dat waarschijnlijk vroeger de eigenlijke toiletten afschermd, werd intact gehouden tijdens de opgraving. In het noordelijk deel werd over een klein deel nog de moederbodem aangetroffen met een uitgeloopte begraven bodem (zie profiel 16, L174). Aan de zuidelijke zijde situeert zich opnieuw de gracht S167 (zie lokaal 19). Helaas is deze niet verder te volgen doordat lokaal 17 volledig verstoord is (zie infra).

Figuur 69: Opgravingsplan lokaal 18, vlak 1.

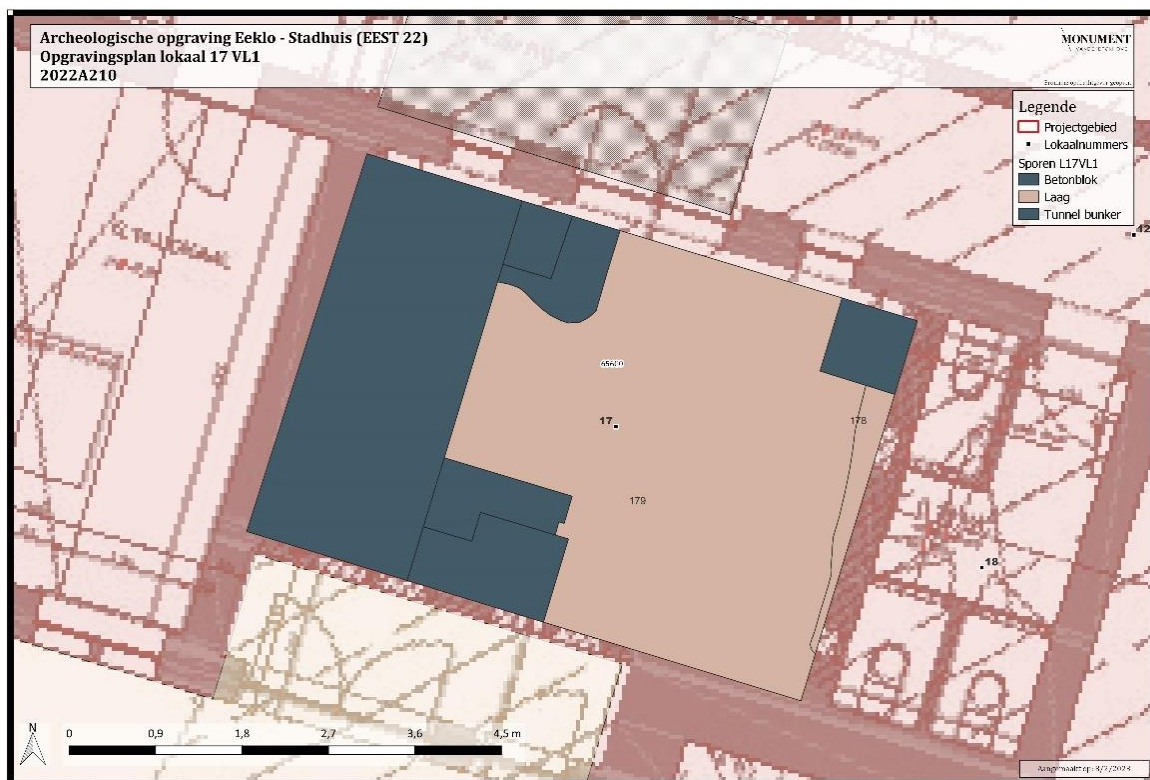
Figuur 70: Opgravingsplan lokaal 18, vlak 2 (Bijlage 27).

Figuur 71: Fotografische opname van lokaal 18 met aan de noordelijke zijde de moederbodem en aan de zuidelijke zijde de gracht S167.

3.2.8. Lokaal 17

Lokaal 17 betrof de binnenkoer die in een latere fase overkoepeld werd ter uitbreiding van de burelen. Echter was het dak bij aanvang van de opgraving reeds gesloopt alsook de betonnen vloerplaat uitgebroken. Aangezien dit gedeelte zich nu in openlucht situeerde, was het ook bereikbaar met een kleine kraan. Lokaal 17 werd aldus machinaal uitgegraven onder begeleiding van de erkend archeologe. Er werd laagsgewijs verdiept waarbij duidelijk werd dat deze zone geheel verstoord was, waarschijnlijk te linken aan de bouw van het stadhuis en de ondergrondse gang richting de bunker gesitueerd onder het marktplein. Zichtbaar in het westen van lokaal 17 is de betonnen constructie ter afdekking van deze ondergrondse gang. Andere bakstenen en betonnen constructies zijn te linken aan de afvoer en opslag van water en behoren tot de Nieuwe/Nieuwste tijd.

Figuur 72: Opgravingsplan lokaal 17, vlak 1 (Bijlage 28).

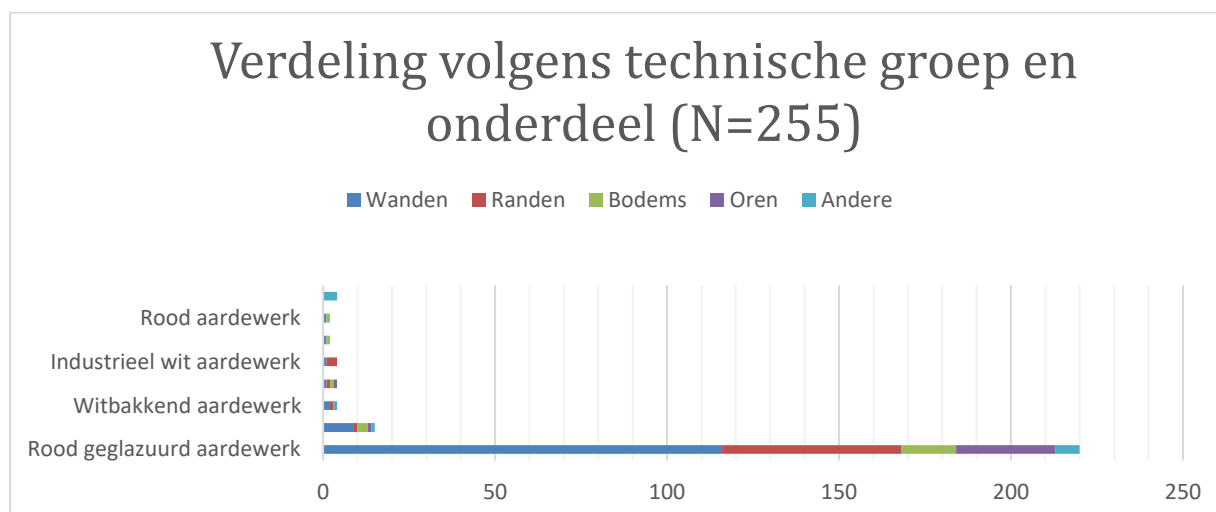
Workcode: 01A001180 Vraagnummer: 2022A210 Zon: 1 Workput: 17 Vthk: 1 Datum: 30/01/2023 13:51:32

Figuur 73: Fotografische opname van de uitgraving tot verstoringsdiepte ter hoogte van lokaal 17.

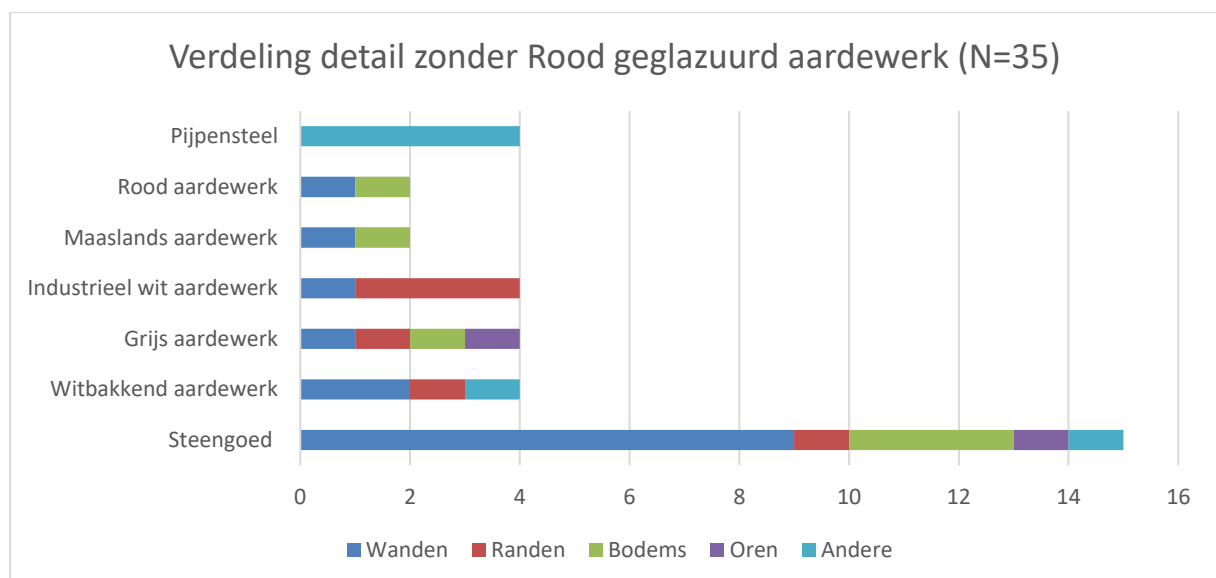
3.3. Beschrijving vondsten

3.3.1. Aardewerk

In totaal zijn 255 fragmenten in aardewerk aangetroffen. Hierin bestaat de grootste groep uit rood geglazuurd aardewerk (n=220) gevolgd door steengoed (n=15) (zie Figuur 74). Wanneer gekeken wordt naar de verdeling volgens onderdelen van het aardewerk dan is te zien dat het grootste deel van de vondsten uit wandfragmenten bestaat.

Figuur 74: Verdeling van het aardewerk volgens technische groep (n=255).

Figuur 75: Verdeling van het aardewerk volgens technische groep waarbij het rood geglazuurd aardewerk niet in rekening wordt gebracht (N=35).

Ongeveer 76% van de aardewerkvondsten is toe te wijzen aan 2 contexten (zie Tabel 2). Het gaat om de gracht die wordt gevormd door L118, L120, L127, L129, L130, L135, L136, L137, L144 en S167 (142 fragmenten) en lagen 98 en 99 die samen tot één context behoren (52 fragmenten).

De gracht die wordt gevormd door L118, L120, L127, L129, L130, L135, L136, L137, L144 en S167 is de grootste context en heeft een MAI van 25. Volgende vormen zijn aangetroffen binnen dit pakket:

- Bodem van een kan in Langerwehe steengoed.
- Twee wandfragment van één of twee kannen in Raeren steengoed.
- Wandfragment van een kan in Westerwald steengoed.
- Een grape in rood geglazuurd aardewerk met 3 pootjes, een volledig en een rand van het type L123a¹⁴ (rechttopstaande tot licht uitstaande, eenvoudige rand met afgeplatte top).
- Een grape in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L124e¹⁵ (uitstaande rand met afgeplatte tot licht afgeronde top en uitgesproken dekselgeul).
- Een grape in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L121c¹⁶ (licht uitstaande, eenvoudige rand op een rechttopstaande hals).
- Een grape in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L121c¹⁷ (licht uitstaande, eenvoudige rand op een rechttopstaande hals).
- Drie grapes waarvan de randtypologie niet te bepalen is.
- Een pan in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L84a¹⁸ (licht uitstaande, verdikte en afgeronde rand).
- Een steel van een pan of steelgrape in rood geglazuurd aardewerk.
- Een teil in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L57e¹⁹ (brede bandvormige geribbelde rand met afgeronde, soms wat naar buiten geduwde top).
- Een kom in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het type L116a²⁰ (schuin uitgeknikte, wat verlengde blokvormige rand, soms met afgeronde hoeken, en een dekselgeul).
- Een kom in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het L114a²¹ (sikkelvormige rand met verlengde bovenlip, ondersneden onderlip en centraal gegroefde buitenzijde).
- Een kom in rood geglazuurd aardewerk met een rand van het L114a²² (sikkelvormige rand met verlengde bovenlip, ondersneden onderlip en centraal gegroefde buitenzijde).
- Twee borden met sgraffito versiering met witte sliblaag.
- Een bord met koperglazuur en een witte sliblaag met een rand van het type L152c²³ (naar buiten geknikte rand met afgeplatte top en geprononceerde opstaande lip).

¹⁴ De Groote 2008, p.128.

¹⁵ De Groote 2008, p.128.

¹⁶ De Groote 2008, p.127.

¹⁷ De Groote 2008, p.127.

¹⁸ De Groote 2008, p.119.

¹⁹ De Groote 2008, p.123.

²⁰ De Groote 2008, p.121.

²¹ De Groote 2008, p.121.

²² De Groote 2008, p.121.

²³ De Groote 2008, p.129.

Het aardewerk uit de onderste lagen van deze gracht situeert zich in de late middeleeuwen (13de -14de eeuw). In het bovenste pakket werd ook wel steengoed (Westerwald) aangetroffen. Dit wijst op een mogelijke demping van de gracht in de 17de -18de eeuw.

L98 en L99 hebben samen een MAI van 5. Volgende vormen zijn aangetroffen binnen dit pakket:

- Een grape met uitstaande, afgeronde rand met uitgesproken doorn en lichte dekselgeul.
- Wandfragment in Raeren steengoed.
- Oor in Frechen steengoed.
- Een bodem van een beker in rood geglaazuurd aardewerk.

Een opvallend stuk in rood geglaazuurd aardewerk betreft een deel van een (votief)beeldje (INV28). Dit werd aangetroffen in één van de leeflagen ter hoogte van lokaal 12 en muur S105. Het betreft een antropomorf figuur met lang haar of sluier en een kroon. Verder heeft de figuur een langwerpige voorwerp vast. Welke persoon dit figuur voorstelt is niet duidelijk. Mogelijk gaat het om een mariabeeldje en is het voorwerp dat ze vast heeft een stilistische weergave van kindje jesus. Het beeldje heeft een platte achterkant en onderaan een holte. Daarom kan de hypothese naar voor geschoven worden dat het een graforament betreft.

Er zijn ook 4 pijpensteeltjes aangetroffen. De opvallendste hiervan is INR 80 uit spoor 29. Het betreft een pijpensteel met decoratie. Op de steel staat vier keer een fleur-de-lys afgebeeld in een ruitvorm.

Figuur 76: INR156 uit S129.

Figuur 77: INR 28 uit S108.

Figuur 78: INR 28 uit S108 onderzijde.

Figuur 79: INR 80 uit S29, decoratie op pijpensteel.

Spoornummer	Grijs aardewerk	Industrieel wit aardewerk	Maaslands aardewerk	Pijpensteel	Rood aardewerk	Rood geglaazuurd aardewerk	Steengoed	Witbakend aardewerk	Eindtotaal
4						1			1
18						1			1
20						2			2
22					1		1		2
29		1		2		4	1		8
31						4			4
32	1					7	1		9
33							1		1
40		3					2		5
42								1	1
46			2						2
54						2			2
62						1			1
67						1			1
82					1	3	2		6
98				1		18	2	1	22
99	2					27	1		30
100						4	1	1	6
102						1			1
106	1								1
108						1			1
118						4			4
120						1			1
126						2			2
129						98	2		100
130						1			1
137						24	1		25
144						11			11
164				1				1	2
178						1			1
128						1			1

Tabel 2: Aardewerk categorieën per spoornummer.

3.3.2. Metaal

In de pakketten die te linken zijn aan het kerkhof zijn verschillende ijzeren nagels aangetroffen. De langste hiervan heeft een lengte van 9,2cm (INR135). In totaal zijn er 41 nagels ingezameld.

Ter hoogte van de rechter humerus van skelet S66 is een kopspeld in koperlegering aangetroffen (INR40). Mogelijk gaat het hierbij om een speld die gebruikt werd om de lijkwade te sluiten ter hoogte van de schouder.

Figuur 80: INR 40 uit S66, kopspeld.

INR46 betreft een verbogen fragment in ijzer. Hoewel het object moeilijk te determineren kan toch voorzichtig worden gezegd dat het hier gaat om een verbogen mespunt.

Daarnaast zijn er ook 2 ringen aangetroffen (INR147 en INR152). Gezien hun formaat gaat het niet om ringen voor rond de vinger maar hadden ze een andere functie. Ring INR147 heeft een buitendiameter van 5,2cm en een binnendiameter van 4,7cm. Ring INR152 heeft een buitendiameter van 2,7cm en een binnendiameter van 2,3cm. Beiden zijn vervaardigd uit een koperlegering.

Figuur 81: INR 147 uit S138 (links) en INR 152 uit S31 (rechts).

Verder zijn drie fragmenten in lood aangetroffen (INR 149, INR150, INR151). Door hun vervorming zijn ze echter niet meer te determineren

In laag 22 is een loden ronde kogel aangetroffen (INR153). De kogel heeft een diameter van 1,35cm en een gewicht van 14g. Op de kogel zijn delen van de gietnaad en de gietprop bewaard.

Figuur 82: INR 153 uit S22.

In laag 76 is door middel van metaaldetectie een munt aangetroffen (INR148). Deze munt is vervaardigd in een koperlegering, heeft een diameter van 2cm en een gewicht van 2g. Hoewel de munt moeilijk leesbaar is, is het toch mogelijk een potentiële determinatie naar voor te schuiven. Het zou gaan om een munt geslagen onder Johanna van Wezemaal in de periode tussen 1464 en 1474²⁴. Op de voorzijde staat een gevierendeeld wapenschild, op de keerzijde een kort gevoet kruis. Rondom beide afbeelding staat een tekst die bij deze munt onleesbaar is.

Figuur 83: INR 148 uit S76.

²⁴ Vanhoudt 2019, p.323, G2042.

IN R	SN R	Metaal	Objec t	Opm	Spoortyp e	Verzamelwijz e
40	66	Cu-leg. / koperlegering	Speld	Kopspeld, gevonden ter hoogte van de rechter humerus	Skelet	Aanleg vlak
46	20	Fe / ijzer	Mes?	Verbogen mespunt?	Vloer	Aanleg vlak
132	95	Fe / ijzer	Nagel	6 nagels	Skelet	Uithalen
133	38	Fe / ijzer	Nagel	19 nagels	Skelet	Uithalen
134	29	Fe / ijzer	Nagel	9 nagels	Laag	Uithalen
135	33	Fe / ijzer	Nagel	4 nagels waarvan één 9,2cm lang	Skelet	Uithalen
136	94	Fe / ijzer	Nagel	3 nagels	Skelet	Uithalen
147	138	Cu-leg. / koperlegering	Ring	Diameter buiten: 5,2cm; diameter binnen: 4,7cm	Laag	Metaaldetectie
148	76	Cu-leg. / koperlegering	Munt	Diameter 2cm; gewicht 2g	Laag	Metaaldetectie
149	92	Pb / lood	?	Brokje lood	Laag	Metaaldetectie
150	46	Pb / lood	?	Brokje lood	Laag	Metaaldetectie
151	20	Pb / lood	?	Brokje lood	Vloer	Metaaldetectie
152	31	Cu-leg. / koperlegering	Ring	Diameter buiten: 2,7cm; diameter binnen: 2,3cm	Laag	Metaaldetectie
153	22	Pb / lood	Kogel	Diameter: 1,35cm; gewicht: 14g	Laag	Metaaldetectie

Tabel 3: Overzicht van het gevonden metaal.

3.3.3. Bouwmateriaal

De muurfragmenten die te linken zijn aan het Rootjen vertonen geen duidelijke fasering. Alleen fragmenten S1 tot en met S5 lijken niet gelijktijdig geconstrueerd. Echter zijn de baksteenformaten te eentonig en standaard om hierin te gaan periodiseren. De bakstenen hebben allen een formaat tussen 19,5cm en 22cm lang, bij circa 9 à 11cm breed en circa 5cm hoog. De enige uitzonderingen hierop zijn de muurfragmenten die aangetroffen werden in de lokalen 9-10 en 12 (namelijk S48, S74, en S105). De bakstenen hier, in zoverre deze volledig zijn, zijn beduidend groter met een lengte van circa 27cm bij 13cm bij 5cm. Mogelijk zijn deze constructies ouder en hebben ze eerder te maken met de indeling van het voormalig kerkhof dan met de bebouwing van het Rootjen.

INR	SNR	Spoortype	Inhoud	Formaat in mm
2	2	Muur	Baksteen + Mortel	220 x 105 x 65
5	4	Muur	Baksteen + Mortel	220 x 105 x 60
13	27	Muur	Tegel trap	193 x 193 x 30
18	74	Muur	Baksteen	125 x 270 x 55
19	48	Muur	Baksteen	270 x 130 x 50
20	64	Muur	Baksteen	280 x 120 x 65
21	55	Muur	Baksteen + Mortel	225 x 115 x 50
24	96	Muur	Baksteen	210 x 100 x 55
25	105	Muur	Baksteen	280 x 140 x 65
26	97	Muur	Baksteen	220 x 130 x 60
29	128	Muur	Baksteen	180 x 90 x 65
38	54	Laag	Dakpan	Fragment
43	4	Muur	Tegel	Fragmenten van siertegels
84	99	Laag	Dakpan	Fragment

Tabel 4: De ingezamelde baksteenstalen en hun formaten.

3.3.4. Glas

Tijdens de opgraving is slechts één fragment in glas aangetroffen (INR138). Het gaat hierbij om een donker bruinig groen fragment dat is aangetroffen in L99 binnen lokaal 12. Dit is het pakket waarin zich ook skelet S109 situeert. Op basis van dit fragment kan echter geen datering bekomen worden.

Figuur 84: Glasfragment INR 138 uit L99.

3.3.5. Molusken

Binnen laag 103 is een grote hoeveelheid slakschelpen aangetroffen. Deze konden gedetermineerd worden als grote wijngaardslak (*helix pomatia*) of segrijnslak (kleine wijngaardslak) (*Cornu aspersa*)²⁵. Beide slakken behoren tot dezelfde soort en onderscheiden zich in grootte²⁶. Deze slak wordt vaak gebruikt als escargot, vooral in de mediterrane keuken. Het feit dat een grote hoeveelheid van deze slakkenschelpen is gevonden in een context wijst in de richting van menselijk consumptie.

²⁵ ObsIdentify

²⁶ <https://waarnemingen.be/species/7719/>

Figuur 85: Selectie van enkele slakkenschelpen uit laag 103.

3.3.6. Dierlijk botmateriaal

In verschillende lagen zijn fragmenten van dierlijk bot aangetroffen. De determineerbare fragmenten betreffen allen delen van rund. Opvallend is dat het vooral gaat om fragmenten van de poten en de onderkaak van runderen. De depositie van deze beenderen heeft waarschijnlijk te maken met de consumptie van runderen.

INR	SNR	Opmerking	Spoortype
35	99	Metacarpus rund	Laag
41	18	Tand rund	Laag
45	20	Tand rund en ander bot	Vloer
51	99	Onderkaak rund en ander bot	Laag
67	99	Onderkaak rund en ander bot	Laag
71	22	Onderkaak rund	Laag
77	32	Tibia kleinvee?	Laag
94	118	Schouderblad?	Laag
131	32	Botfragment	Laag

165	129	Tand rund	Laag
166	129	Onderkaak rund	Laag
167	129	Metacarpus van rund	Laag
168	102	Metatarsaal rund	Laag
169	98	Onderkaak rund	Laag

Tabel 5: Overzicht van het dierlijk bot.

Figuur 86: INR 67 uit S 99, onderkaak rund.

Figuur 87: INR168 uit S102, Metatarsaal rund.

3.3.7. Menselijk botmateriaal

Zie 3.4.2 Fysisch antropologisch onderzoek.

3.4. Resultaten natuurwetenschappelijk onderzoek

3.4.1. Stalen

Tijdens het archeologisch onderzoek werden enkele monsters ingezameld. Het gaat om bulkstalen (met het oog op ^{14}C -analyse) en baksteen- en mortelstalen. De monsters kunnen aangewend worden voor het dateren van de verschillende structuren. In onderstaande tabel worden de ingezamelde monsters opgelijst en beschreven. In functie van de verdere vraagstellingen werd volgend natuurwetenschappelijk onderzoek uitgevoerd (zie groene markering).

INR	Spoor	Laag	Beschrijving	Type onderzoek
1	4	/	Natuursteenstaal	Herkomstanalyse
2	2	/	Baksteen- en mortelstaal	Determinatie
3	3	/	Baksteen- en mortelstaal	Determinatie
4	1	/	Baksteenstaal	Determinatie
5	4	/	Baksteen- en mortelstaal	Determinatie
6	5	/	Baksteenstaal	Determinatie
7	1	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
8	5	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
9	3	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
10	4	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
11	27	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
12	27	/	Baksteenstaal	Determinatie
13	27	/	Natuursteenstaal	Herkomstanalyse
14	26	/	Baksteen- en mortelstaal	Determinatie
15	36	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
16	25	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)
17	36	/	Baksteenstaal	Determinatie
18	74	/	Baksteenstaal	Determinatie
19	48	/	Baksteenstaal	Determinatie
20	64	/	Baksteenstaal	Determinatie
21	55	/	Baksteen- en mortelstaal	Determinatie
22	48	/	Mortelstaal	Determinatie (en ^{14}C -analyse)

23	96	/	Mortelstaal	Determinatie (en ¹⁴ C-analyse)
24	96	/	Baksteenstaal	Determinatie
25	105	/	Baksteenstaal	Determinatie
26	97	/	Baksteenstaal	Determinatie
27	108	/	Bulkstaal	Uitzeven
29	128	/	Baksteenstaal	Determinatie
30	167	144	Bulkstaal	Uitzeven
31	103	/	Bulkstaal	Uitzeven
44	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
52	109	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
53	109	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
55	109	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
56	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
60	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
62	109	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
65	109	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
68	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
69	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
72	33	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
82	94	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
83	94	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
86	94	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
87	80	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
88	80	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
89	80	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
90	80	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
92	95	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
95	95	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
97	94	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
98	95	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
102	95	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
106	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
107	39	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
108	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
111	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
112	39	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
113	39	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
114	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
115	39	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
116	39	/	Menselijk bot	Fysische antropologie

117	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
118	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
119	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
120	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
121	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
122	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
123	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
124	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
125	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
128	66	/	Menselijk bot	Fysische antropologie
133	38	/	Menselijk bot	Fysische antropologie

Tabel 6: Overzicht genomen stalen met aanduiding van geselecteerde stalen voor verder onderzoek.

De muurfragmenten konden aan de hand van de historische gegevens en kaartmateriaal gedateerd worden waardoor de baksteen- en mortelstalen niet weerhouden werden voor verder natuurwetenschappelijk onderzoek. Bulkstalen INV103 en 108 werden uitgezeefd maar bleken geen houtskool te bevatten en werden aldus niet weerhouden voor ¹⁴C-datering. De gracht S167 kon gedateerd worden aan de hand van het vondstmateriaal, een ¹⁴C-datering wordt hier aldus niet noodzakelijk geacht. Het menselijk botmateriaal werd verder bekeken door de fysische antropoloog. Om de menselijke begravingen te kunnen situeren in de tijd werden 5 stalen menselijk bot geselecteerd voor ¹⁴C-datering. Het gaat om telkens 2 begravingen die zich stratigrafisch boven elkaar situeren en dus op een verschillend tijdstip moeten begraven zijn en daardoor een tijds kader kunnen scheppen. De vijfde analyse wordt geadviseerd op een anatomisch interessante buikbegraving (S66).

INV NR	SNR	Beschrijving	Type onderzoek
82/83/86/97	94	Menselijk bot	¹⁴ C-datering
92/95/98/102	95	Menselijk bot	¹⁴ C-datering
44/56/60/68/69/72	33	Menselijk bot	¹⁴ C-datering
106/108/111/114/117/118	38	Menselijk bot	¹⁴ C-datering
119/120/121/122/123/124/128	66	Menselijk bot	¹⁴ C-datering

Tabel 7: Selectie stalen voor koolstofdatering.

3.4.2. Fysisch antropologisch onderzoek²⁷

Een fysisch antropologisch onderzoek werd uitgevoerd op negen individuen die werden opgegraven ter voorbereiding van werkzaamheden in het stadhuis te Eeklo.

²⁷ Defrancq J., 2023.

Van elk individu werd een biologisch profiel opgesteld. Het ging om vier mannen; één vrouw en vier individuen waarvan het geslacht niet kon bepaald worden. De populatie was zeer jong. Er werden drie jongvolwassenen, twee adolescenten en een jong kind aangetroffen. Daarnaast konden twee individuen hoogstens als 'volwassene' worden geïnterpreteerd. Van een individu tenslotte kon geen leeftijd bepaald worden.

De populatie was met een gemiddelde lengte van 175,5cm vrij groot voor de middeleeuwse tot vroegmoderne periode. De grote lichaamslengte wordt gelinkt aan goede levensomstandigheden met weinig fysiologische stress. Dit resultaat contrasteert met het relatief frequent voorkomen van andere (fysiologische) stressmarkers: drie individuen vertoonden Cribra Orbitaria (CO) en drie individuen vertoonden lineaire enamel hypoplasie (LEH). Blijkbaar verhindert -in het geval van Eeklo- het voorkomen van bloedarmoede (gelinkt aan CO) en fysiologische stress tijdens de vroege kindertijd (gelinkt aan LEH) geen grote lichaamslengte.

De populatie had voor zijn jonge leeftijd sterk te leiden onder tandbederf of *cariës*. Tandbederf wijst op een suikerrijk en zacht dieet. Tijdens de middeleeuwen was suiker slechts beperkt in omloop en was het dieet nog vrij ruw. Vanaf de 15de eeuw wordt meer suiker geïmporteerd in Europa. Tegelijkertijd zorgen verbeterde maaltechnieken ervoor dat het dieet minder ruw wordt en tanderosie minder zijn werk kan doen. De hoge frequenties cariës in Eeklo stadhuis zijn mogelijk een indicatie van een datering na de 15de eeuw.

Een adolescent vertoonde schmorl's nodes. Deze aandoening wordt gelinkt aan het uitvoeren van mechanische stress op de ruggengraat en is in die zin een mogelijke indicator van zware fysieke arbeid.

Opvallend is dat één van de begravingen (S66) een ventrale (op de buik) grafpositie had. In normale omstandigheden wordt een lichaam in dorsale positie (op de rug) bijgezet in het graf, zoals het geval is bij alle andere aangetroffen begravingen in Eeklo Stadhuis. Begravingen in ventrale positie is o.a. reeds op twee andere sites binnen Vlaanderen geattesteerd: Nieuwpoort – Onze-Lieve-Vrouwekerk²⁸ en Ieper – De Meersen²⁹. Daar zijn respectievelijk 3 en 5 buikbegravingen waargenomen.

Buikbegravingen hebben veelal een oneerbiedige connotatie gezien de christelijke richtlijnen rond begravingen niet gevolgd worden.³⁰ Door het lichaam op de buik te begraven kan de ziel het lichaam niet verlaten. Dit type van begraving kan doelbewust gebeuren, zoals bijvoorbeeld bij criminelen, zieken of mensen die deviant gedrag vertonen, maar kan ook accidenteel plaatsvinden. Dit laatste is het geval wanneer de kist onvoorzichtig behandeld is of bij haastige/clandestiene begravingen.

²⁸ Scheers a.J., 2020 p.75.

²⁹ De Groote K., Eryvynck A., 2022 p.153.

³⁰ Alterauge et al. 2020.

Of S66 intentioneel ventraal begraven werd is moeilijk uit te maken. Er zijn geen indicaties voor een kistbegroaving aangetroffen. Gezien de knieën tegen elkaar liggen en één van de armen over de buik ligt kan worden gesteld dat dit individu begraven werd met een lijkwade. Toch is er een kans dat het gaat om een accidentele buikbegroaving.

In verschillende laagpakketten tenslotte werd ook menselijk bot aangetroffen. Het ging om minimaal 15 individuen verspreid over 5 lagen waarvan laag S29 veruit het meeste individuen bevatte (8). Het los bot was zowel afkomstig van vrouwelijke en mannelijke individuen, kinderen en volwassenen.

SN R	Bewaring	Volledig ?	Tanden	Geslacht	Leeftijdscategorie	Lengte (cm)	Pathologie
66	Goed	Compleet	Compleet	Man?	Adolescent	163,75	Schmorl's nodes (T4-T9), uitzonderlijk veel caries
181	Goed	Schedel	Compleet	Man?	Jongvolwassen	/	Lichte CO
99	Goed	Schedel	Compleet	Subadult	Adolescent	/	LEH, licht CO
95	Goed	Deels	Compleet	Onbekend	Jong kind	/	Lichte CO
94	Goed	Deels	Compleet	Man?	Jongvolwassen	178,404	Veel caries voor jonge leeftijd
39	Slecht	Fragmente	Afwezig	Onbekend	Adult	/	Onbekend
38	Slecht	Fragmente	Afwezig	Onbekend	Onbekend	/	/
33	Slecht	Fragmente	Afwezig	Vrouw?	Jongvolwassen	/	/
109	Matig	Fragmente	Afwezig	Man?	Adult	184,256	/

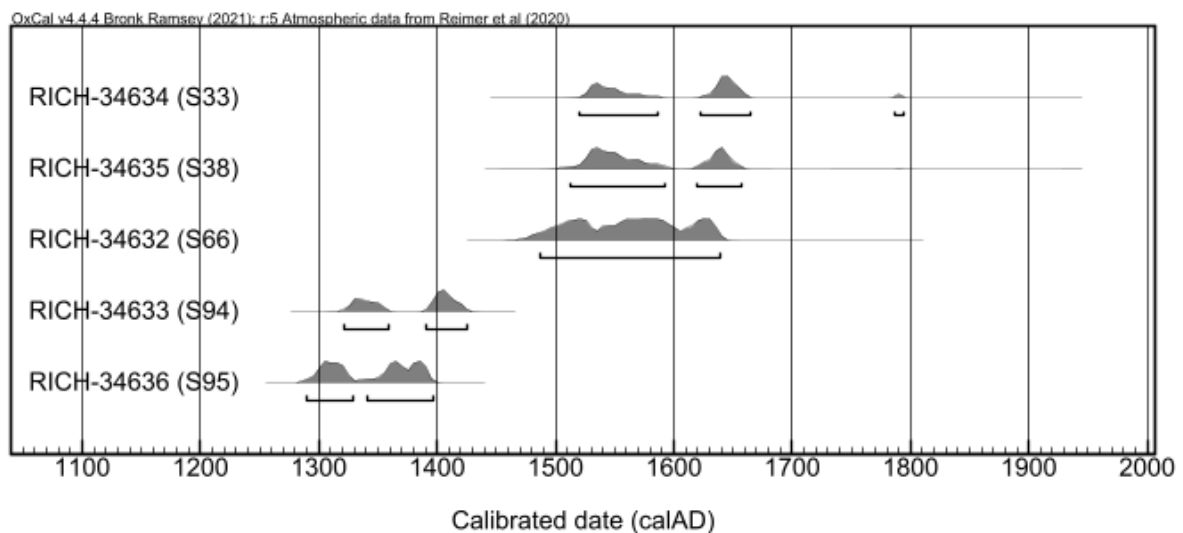
Tabel 8: Overzicht van de resultaten van het fysisch antropologisch onderzoek.

3.4.3. Absolute datering

In totaal zijn 5 ¹⁴C-dateringen uitgevoerd door het Koninklijk Instituut voor het Kunstpatrimonium (KIK-IRPA) (tabel 9). Deze zijn allemaal uitgevoerd op menselijk botmateriaal. De oudste vondsten zijn skeletten S94 en S95. Deze zijn in vlak bij elkaar aangetroffen in lokaal 8. Deze zijn beide te dateren in de 14de eeuw. De drie andere skeletten (S33, S38, S66) zijn te dateren in de 16de en/of 17de eeuw.

Code-KIK	SNR	Datering BP	Afwijking	Van_95,4% CalAD	Tot_95,4% CalAD
RICH-34634	33	276	23	1520	1794
RICH-34635	38	291	23	1513	1657
RICH-34632	66	331	23	1487	1638
RICH-34633	94	556	23	1321	1425
RICH-34636	95	636	24	1290	1396

Tabel 9: Uitgevoerde ¹⁴C-dateringen en hun gekalibreerde resultaten met 95,4% zekerheid.

Figuur 88: Gekalibreerde ¹⁴C-dateringen.

4. INTERPRETATIE, DATERING EN WAARDERING VAN DE ARCHEOLOGISCHE SITE

De vlakdekkende archeologische opgraving binnen het stadhuis van Eeklo geeft een unieke inkijk in de evolutie van de laatmiddeleeuwse en vroegmoderne stadskern van Eeklo.

In totaal werden 181 sporen aangeduid. De oudste sporen zijn te dateren in de late middeleeuwen. Verder zijn er sporen gevonden die dateren tussen deze periode en de bouw van het huidige stadhuis in de jaren '30 van de 20ste eeuw.

4.1. Late middeleeuwen

De oudste sporen binnen het onderzoeksgebied zijn te dateren in de late middeleeuwen. In deze periode was een kerkhof aanwezig rondom de Sint-Vincentiuskerk, dat zich ten noorden van het huidige stadhuis situeert. In totaal zijn 9 inhumaties aangetroffen die aan dit kerkhof gelinkt kunnen worden.

De oudste sporen zijn door middel van radiokoolstofdatering te plaatsen tussen 1290 en 1425. Het gaat om S94 en S95. S94, aangetroffen in Lokaal 8 VL3, betreft een deels bewaard skelet dat afkomstig is van een jongvolwassen (vermoedelijke) man met een lichaamslengte van 1m78. Bij dit skelet zijn veel cariës vastgesteld, wat opvallend is voor de jonge leeftijd van het individu.

S95 bevond zich net ten zuiden van S94 en betreft een goed bewaard, deels compleet skelet van een jong kind. Door de jonge leeftijd was het niet mogelijk om een geslacht te bepalen. Bij dit individu is een lichte vorm van *Cribra orbitalia* vastgesteld wat een indicatie kan zijn voor bloedarmoede.

Drie andere individuen (S33, S38 en S66) kunnen op basis van radiokoolstofdatering in de periode tussen 1487 en 1657 gedateerd worden. S33 is aangetroffen in lokaal 11 op vlak 3. Dit individu is slecht bewaard. Het betreft een jongvolwassen vrouw. S38 is eveneens aangetroffen in lokaal 11 op vlak 3. Dit individu was echter te fragmentarisch bewaard waardoor er geen verdere diagnostische kenmerken meer aanwezig waren. S39 is in dezelfde laag als S38 aangetroffen. Ook dit skelet kende een slechte bewaring waardoor er, buiten de volwassen leeftijd, geen verdere informatie over het individu kon achterhaald worden.

Figuur 89: Skelet Sk33 met een slechte bewaring van het botoppervlak

S66 is aangetroffen in lokaal 10 op vlak 1. Dit graf is opvallend door de buikligging van het individu, een fenomeen dat mogelijk kan wijzen op deviant gedrag of een strafrechtelijke maatregel, hoewel ook een accidentele buikbegroving niet kan worden uitgesloten. Het gaat om een, mogelijk mannelijke, adolescent van 1m63. Bij dit individu zijn, gezien de jonge leeftijd, opvallend veel cariës vastgesteld. Daarnaast zijn er ook sporen van *Schmorl's nodes* wat wijst op een zware fysieke druk op de bovenrug. Bij dit individu is ook een speld aangetroffen ter hoogte van de rechter humerus wat mogelijk wijst op een lijkwade.

Figuur 90: Sk66 met een goede bewaring van het botoppervlak.

S109 is aangetroffen in lokaal 12 vlak 4. Het betreft een fragmentarisch bewaard individu met een mogelijk mannelijk geslacht. Dit volwassen individu kende een lichaamslengte van ongeveer 1m84. Bij deze resten zijn geen pathologiën waargenomen.

S99 werd geïnterpreteerd als “kerkhoflaag”. Ter hoogte van lokaal 12 zijn hierin de resten van een subadulte adolescent aangetroffen. Dit individu bevatte sporen van *Cribia orbitalia* wat wijst op bloedarmoede; Daarnaast zijn ook sporen van *Lineaire enamel hypoplasie* (LEH) waargenomen, wat wijst op fysiologische stress bij de vorming van de tanden in de kindertijd.

Eén inhumatie werd door een slechte bewaring niet verder onderzocht. Het betreft S80 dat is aangetroffen in lokaal 8. Van dit individu zijn slecht de benen en handen bewaard gebleven. Dit volwassen individu kende een rugbegraving met het hoofd richting het westen waarbij de handen op het proximale einde van de femur geplaatst werden.

Het laatste individu, S181, betreft een schedel die is aangetroffen in L84 (lokaal 8, vlak 2). Het is de schedel van een jongvolwassen vermoedelijke man waarop lichte sporen van *Cribia orbitalia* zijn aangetroffen.

Naast de aangetroffen skeletten zijn nog enkele andere structuren te linken aan het laatmiddeleeuwse kerkhof. In eerste instantie zijn er enkele muurtjes aangetroffen die mogelijk te maken hebben met funeraire structuren. Het betreft telkens een opgaand muurtje van een enkele steen breed, bewaard over een lengte van circa 1m, waarbij het fragment in lokaal 10 (S74) een hoek in noordelijke richting maakt, richting S48 aangetroffen in lokaal 9 op dezelfde hoogte. Ook muur S105 uit lokaal 12 sluit hierbij aan. Het betreft eveneens een muurfragment van slechts één baksteen breed met een gelijkaardige oriëntering.

In het zuiden leek het kerkhof begrensd te zijn door een gracht S167, aangetroffen in lokaal 19. In coupe reikte de gracht nog zo'n 75cm diep, tot ca. +9,08m TAW, en had deze een V-vormig profiel. Uit de vulling werden aardewerken vondsten gerecupereerd die de gracht situeren in de late middeleeuwen (13de -14de eeuw). De demping van de gracht situeert zich waarschijnlijk in de 17de eeuw. Dit op basis van het aangetroffen steengoed in de bovenste lagen en het feit dat de huizen van het Rootjen gebouwd werden in de 17de eeuw.

Als laatste zijn nog enkele paalsporen (S145) en kuilen (S146, S147) mogelijk te dateren in deze periode al konden hier geen specifieke functie of datering aan gelinkt worden.

4.2. Vroegmoderne tijd

Vanaf de 17de eeuw wordt het kerkhof geruimd en worden de huizen aan het Rootjen gebouwd binnen het projectgebied. Hoewel deze huizen inmiddels gesloopt zijn, zijn de kelders hiervan archeologisch bewaard gebleven. In lokalen 11, 19 en 20 zijn telkens muurresten aangetroffen die te linken zijn aan een opgevulde kelder. Het gaat hierbij om S1, S2, S3, S4, S5, S25, S25, S27, S36 en S128. S2 is het spoornummer toegekend aan de trap richting de kelder. Deze bestond uit bakstenen met op de bovenste treden grote stukken natuursteen bovenop de bakstenen. Trede 3 en 4 zijn minder mooi geconstrueerd en bestaan uit bakstenen op hun lange zijde. Muurfragmenten 1 en 5 lijken uit eenzelfde fase te stammen, af te leiden aan het gewelf. Waarschijnlijk zijn ook de trap S2 en muurfragment S3 uit deze fase, maar werd bij S3 het gewelf, dat hier op zijn hoogste punt zou moeten zijn, niet bewaard. De muur lijkt deels uitgebroken voor de installatie van een storkoker S4. Deze diende waarschijnlijk voor kolen, af te leiden uit de zwarte aanslag op de binnenzijde van de koker. Op het vooraanzicht is het duidelijk dat deze er nadien lijkt tussen geplaatst te zijn. De muur begrenst de kelder die zich aan de noordelijke zijde bevond. De binnenzijde van de muur was bepleisterd. De kelderruimte werd hoogstwaarschijnlijk bij de afbraak van de woning opgevuld met puin. Er werd met een piket geprikt naar de diepte van de kelder, waaruit bleek dat het hier om een volwaardige kelderruimte gaat, vermoedelijk met een hoogte van circa 2m10. Aan de zuidelijke zijde van deze muur werd op een tweede vlak met hoogte +9,94m TAW, een slecht bewaard vloerniveau (S20) aangetroffen. Dit bestond uit aangedrukte leem met onregelmatige tegelfragmenten.

S26 was eveneens aan de binnenzijde (zuidzijde) bepleisterd. Hierdoor vormt deze muur vermoedelijk de achterzijde van dezelfde kelder uit lokaal 20. Ook hier werd een trap (S27) aangetroffen, ditmaal opgebouwd uit baksteen en betegeld met vierkante natuurstenen vloertegels van circa 20 bij 20cm. De muur maakt een hoek van 90 graden en loopt verder aan de westelijke zijde (S25) terug richting het marktplein.

Daarnaast zijn in lokaal 12 enkele muurresten aangetroffen die mogelijk in deze periode te dateren zijn. Het gaat om S96 en S97. Hun precieze functie is echter niet te achterhalen.

4.3. Moderne tijd

Twee elementen zijn te dateren in de moderne tijd. Als eerste is er een loden kogel INR153. Deze is ofwel te dateren in de vroegmoderne tijd als musketkogel of in de moderne tijd als shrapnel kogel

Een ander element uit de moderne tijd is de aanwezigheid van een schuilkelder uit de tweede wereldoorlog. Deze had twee ingangen: één binnen het stadhuis waarvan de bovenkant van de tunnel is aangetroffen in lokaal 17 en één via de oostzijde van het huidige stadhuis.

5. BEANTWOORDING ONDERZOEKSVRAGEN

Op basis van de eerder uitgevoerde prospectie door middel van proefsleuven werden verschillende (niet-limitatieve) onderzoeksvragen opgesteld.³¹ Hieronder worden deze hernomen en van een zo volledig mogelijk antwoord voorzien:

A	Bodem
A1	Welke bodemhorizonten worden in de profielen aangetroffen en wat is de genese ervan? Welke zijn de bodemprocessen die hiermee geassocieerd worden?
	Grote zones waren aangetast door de bouw van het stadhuis en vertonen een stratigrafie die bestaat uit ophogingspakketten. Plaatselijk werd een intacte bodemopbouw vastgesteld met op een diepte van circa 90cm onder het vloerniveau de moederbodem (op ca. +9,80m TAW). Deze bestond uit gelig beige zand en lokaal werd nog een begraven bodem waargenomen. In lokaal 19 werd lokaal ook nog een bodemopbouw vastgesteld van oude organische leeflagen afgewisseld met ophogingslagen (zichtbaar in profiel 15).
A2	Wat is de relatie tussen deze bodemhorizonten en het omliggende landschap?
	Geomorfologisch bevindt het plangebied zich in de Vlaamse Vallei en maakt deel uit van de kern van zandig Vlaanderen. Ten zuiden van de rug van Sint-Laureins situeert zich een brede en uiterst vlakke depressie waarbij bijna geen microreliëf aanwezig is. Door de hoge grondwaterstand kunnen de laagten ingesloten tussen de ruggen zeer moerassig zijn. Over de meest noordelijke delen van het stadhuis werd nog een restant van het voormalig kerkhof aangesneden waarin nog menselijke resten werden aangetroffen. Binnen bepaalde zones werd ook nog een uitgeloopte begraven bodem aangetroffen (cfr. Profiel 16).
A3	Vertegenwoordigen deze horizonten relevante archeologische niveaus?
	Ja, er werden archeologische grondsporen aangetroffen in de moederbodem. Ter hoogte van het voormalig kerkhof werden ook nog menselijke skeletten in anatomisch verband aangetroffen.
A4	Indien deze horizonten relevante archeologische niveaus omvatten:
	Wat is de aard van dit niveau?
	Enerzijds treffen we de moederbodem aan waarin enkele grondsporen werden herkend. Anderzijds betreft het de oude kerkhofgrond waarin nog menselijke begravingen werden aangetroffen.
	Heeft dit niveau een duidelijke begrenzing?
	De moederbodem werd zeer plaatselijk aangetroffen en is ruimtelijk niet af te lijnen. De meest zuidelijke begraving werd aangetroffen in lokaal 12 waardoor we kunnen aannemen dat het voormalig kerkhof zich in zuidelijke richting tot maximaal circa 20m van de kerk uitstrekte.

³¹ VAN LIEFFERINGE & DECRAMER 2019: p. 33-34

	Kan dit niveau gedateerd worden?
	De sporen in de moederbodem zijn te situeren in de late middeleeuwen (13 ^{de} -14 ^{de} eeuw), dit op basis van het vondstmateriaal afkomstig uit gracht S167. De gracht werd waarschijnlijk gedempt in de 17 ^{de} eeuw, wanneer de huizen van het Rootjen gebouwd werden. Het kerkhof gaat mogelijks terug tot de 13 ^{de} eeuw, er is sprake van een parochiekerk toen Eeklo zijn stadskeure kreeg in 1240.
	Zijn er aanwijzingen dat dit niveau geassocieerd kan worden met een archeologische site?
	Niet van toepassing.
	Wat is de bewaringstoestand van dit niveau?
	Matig goed bewaard.
	Wat is de impact van de geplande graafwerken op dit niveau?
	De archeologische opgraving werd uitgevoerd tot het verstoringsniveau van de graafwerken. Hierbij werd alles geregistreerd.
A5	Kunnen er antropogene ophogingslagen vastgesteld worden en kunnen deze gedateerd worden? Zeggen deze ophogingslagen iets over de vroegere landindeling en landgebruik?
	De bewoning kan gelinkt worden aan de huizen van het Rootjen, gebouwd in 1660. De afbraak vond plaats in 1901 waaraan we de opvullingspakketten aldus kunnen linken. Het kerkhof dateert mogelijk terug tot de 13 ^{de} eeuw en werd deels geruimd voor de constructie van de huizen van het Rootjen. De aangetroffen gracht S167 vormde mogelijks de zuidelijke begrenzing van het voormalig kerkhof en lijkt terug te dateren tot de 13 ^{de} eeuw met een dempingsfase in de 17 ^{de} eeuw.
B	Sporen- en vondstenbestand
B1	Zijn er sporen aanwezig? Wat is de aard en de datering van de sporen?
	Ja er werden sporen aangetroffen waaronder enkele grondsporen zoals kuilen en een gracht. Deze situeren zich vermoedelijk ten vroegste in de late middeleeuwen (13 ^{de} eeuw).
B2	Hoe is de bewaringstoestand van de sporen?
	De sporen zijn over het algemeen goed bewaard.
B3	Maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
	De sporen zijn tweeledig en zijn ofwel te linken aan het voormalig kerkhof ofwel aan de bewoning van het Rootjen.
B4	Behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
	De oudste sporen, met name het kerkhof en de gracht S167, gaan terug tot de 13 ^{de} eeuw. De muurstructuren zijn te koppelen aan de huizen van het Rootjen die dateren in de 17 ^{de} eeuw.
B5	Wat is de relatie tussen de bodem, de archeologische sporen en de landschappelijke context?

	Aangezien een deel van het plangebied zich situeert ter hoogte van het voormalig kerkhof, is het niet onwaarschijnlijk dat er nog menselijke begravingen werden aangetroffen. Verder situeert het plangebied zich sedert 1240 in wat beschouwd wordt als het stadscentrum van Eeklo.
B6	Kunnen archeologische vindplaatsen in tijd, ruimte en functie afgebakend worden (incl. argumentatie)? Is er een relatie met omliggende vindplaatsen?
	Niet van toepassing.
B7	Wat is de vastgestelde en verwachte bewaringstoestand van elke archeologische vindplaats?
	Niet van toepassing.
B8	Wat is de waarde van elke vastgestelde archeologische vindplaats?
	Niet van toepassing.
B9	Tot welke vondstcategorieën behoren eventuele vondsten, wat is de vondstdichtheid en de conserveringsgraad?
	De vondstdichtheid is eerder laag te noemen. Het merendeel van het aangetroffen aardewerk is afkomstig uit de vulling van de gracht S167. Her en der werden in de opvullingspakketten nog scherven aangetroffen die eerder als los vondstmateriaal te beschouwen zijn. Enkele metaalvondsten werden gerecupereerd via metaaldetectie, waaronder een munt.
B10	Wat kan er op basis van het organische en anorganische vondstmateriaal gezegd worden over de datering, de functie van de site, de materiële cultuur en de bestaanseconomie?
	Enkele skeletten zijn via radiokoolstofdatering gedateerd. Deze kunnen daardoor in twee fases worden ingedeeld. Enerzijds zijn er twee skeletten die dateren tussen 1290 en 1425. Daarnaast zijn er drie individuen met een datering tussen 1487 en 1657.
B11	Welke typologische ontwikkeling maakte het aardewerk door in de aangetroffen fasen? In hoeverre zijn (chrono)typologieën met betrekking tot het aardewerk en andere materiaalcategorieën uit aangrenzende regio's toepasbaar? Welke overeenkomsten en verschillen zijn aanwijsbaar?
	Het vondstensemble is niet groot genoeg om hier uitspraken over te doen.
B12	Was er sprake van herkenbare culturele invloeden en uitwisseling van producten vanuit andere gebieden? En zo ja: van waar en welke invloeden? Zijn er ook aanwijzingen voor de oorzaak van deze culturele invloeden?
	Nee, het vondstensemble is niet groot genoeg om hier uitspraken over te doen.
B13	Is dit door middel van specialistisch onderzoek aan te tonen?
	Niet van toepassing.
B14	Zijn er op basis van botanisch onderzoek uitspraken te doen over de ontwikkeling van het landschap en de voedsel economie? Zo ja, hoe verliepen deze ontwikkelingen?
	Niet van toepassing.

B15	Hoe past de vindplaats binnen het regionale landschap met betrekking tot de onderzochte periodes? Zijn deze vergelijkbaar met andere soortgelijke vindplaatsen uit dezelfde periodes of wijzen de resultaten op een specifieke functie of omstandigheden binnen de site?
	De aangetroffen sporen kunnen gelinkt worden aan historische bronnen en kaartmateriaal. In de nabije omgeving werden nog geen archeologische opgravingen uitgevoerd.
B16	Welke onderzoeken zijn in de toekomst nog mogelijk en wenselijk op basis van het uitgevoerde assessment?
	Alle nuttig beschouwde analyses zijn reeds uitgevoerd in het kader van dit Eindverslag. Eventueel verdere radiokoolstofdateringen, isotopen analyses en DNA onderzoek zou meer informatie kunnen opleveren omtrent de aangetroffen individuen.
B17	Welke conserveringsmaatregelen moeten genomen worden om een goede bewaring en toekomstig onderzoek te garanderen?
	Er werden geen vondsten aangetroffen voor conservering.
B18	Is er een verwachting dat buiten het nu onderzochte gebied nog resten van de eventuele vindplaats aanwezig zijn en wat is de verwachting over de fysieke en inhoudelijke kwaliteit ervan?
	Afhankelijk van de verstoringsgraad kan de archeologische site zeker nog aanwezig zijn verder buiten het projectgebied. Zo zal het grafveld zich naar het noorden uitspreiden richting de kerk. De oudste sporen van het stadhuis situeren zich ook meer westwaarts van het projectgebied. Oudere archeologische sporen zijn ook te verwachten op de markt zelf, ten zuiden van het projectgebied.
B19	Op welke manier kunnen de sporen gelinkt worden met de cartografische informatie en de bouwhistorische nota? En met de informatie uit omliggende archeologische onderzoeken?
	De aangetroffen sporen kunnen aan de hand van deze bronnen gelinkt worden aan de bebouwing genaamd het Rootjen en het voormalig kerkhof. Oudere fasen van het stadhuis werden niet aangetroffen.
C	Historische bebouwing
C1	Zijn er nog resten aanwezig van de historische bebouwing (stadhuis) zoals weergegeven op de historische kaarten?
	De muurresten die aangetroffen werden zijn te linken aan de huizen van het Rootjen zoals te zien op historisch kaartmateriaal. Oudere fasen van het stadhuis werden niet aangesneden.
C2	Is er sprake van meerdere archeologische niveaus? Hoe zijn deze af te bakenen, zowel horizontaal als verticaal?
	Er zijn meerdere ophogingspakketten vastgesteld en meerdere archeologische niveaus geregistreerd. Horizontaal kunnen we een opdeling maken tussen de zone van het voormalig kerkhof en de meer zuidelijke zone, waar ook lokaal de

	moederbodem werd aangetroffen, met als grens tussen beide vermoedelijk gracht S167. Verticaal spreken we van ophogingspakketten die te dateren zijn in de late middeleeuwen tot de nieuwe tijd.
C3	Hoe zijn de aanwezige oudere muurresten opgebouwd? Is er sprake van herstelfasen? Wat zijn de baksteengroottes? Kunnen de bakstenen worden gerelateerd aan een nabijgelegen productiecentrum of is er sprake van gerecupereerd materiaal? Zo ja, graag hierover wat meer informatie met betrekking tot de historiek, locatie, manier van produceren, soorten klei, etc.
	De muurfragmenten die te linken zijn aan het Rootjen vertonen geen duidelijke fasering. Alleen fragmenten S1 tot en met S5 lijken niet gelijktijdig geconstrueerd. Echter zijn de baksteenformaten te eentonig en standaard om hierin te gaan periodiseren. De bakstenen hebben allen een formaat tussen 19,5cm en 22cm lang, bij circa 9 à 11cm breed en circa 5cm hoog. De enige uitzonderingen hierop zijn de muurfragmenten die aangetroffen werden in de lokalen 9-10 en 12 (namelijk S48, S74, en S105). De bakstenen hier, in zoverre deze volledig zijn, zijn beduidend groter met een lengte van circa 27cm bij 13cm bij 5cm. Mogelijk zijn deze constructies ouder en hebben ze eerder te maken met de indeling van het voormalig kerkhof dan met de bebouwing van het Rootjen. De bakstenen zijn van standaard makelij waardoor het niet mogelijk is verder na te gaan wat hun oorsprong is.
C4	Zijn er sporen aangetroffen die teruggaan tot voor de 13 ^{de} eeuw en later? Zo ja, motiveer (hoe, waarom, etc.)
	Nee, sporen ouder dan de 13 ^{de} eeuw werden niet aangetroffen.

Tabel 10: Beantwoording onderzoeksvragen

6. BEWARING ARCHEOLOGISCH ENSEMBLE

De overdracht van het archeologisch ensemble zal na het afronden van de verwerking gebeuren conform aan de artikels 5.2.1, 5.2.2 en 5.2.3 van het Onroerend Erfgoeddecreet. Hierbij is de eigenaar van de gronden tevens de eigenaar van het archeologisch ensemble. Na het beëindigen van de verwerking en het opleveren van de eindrapportage zal het archeologisch ensemble worden overgedragen aan het provinciaal erkend onroerend erfgoeddepot te Ename.

7. SAMENVATTING

In het kader van de geplande restauratie, renovatie en herinrichting van het stadhuis aan de Markt 34 te Eeklo voerde een archeologisch team van Monument Vandekerckhove nv van 12 december 2022 tot 27 januari 2023 een archeologische opgraving uit.

Het veldwerk vond plaats tussen 12 december 2022 en 27 januari 2023. Gezien het archeologisch onderzoek dient uitgevoerd te worden binnen de bestaande contouren van het stadhuis, werd er gewerkt binnen de bestaande ruimtes. De verschillende zones/werkputten werden benoemd volgens hun bestaande lokaal nummer op het grondplan van de bestaande toestand (zie Figuur 10).

Voor aanvang van het archeologisch onderzoek werd de bestaande vloer uitgebroken en de onderliggende mortellaag verwijderd tot op het niveau van het aangevuld zand. Dit pakket bedroeg zo'n 25 tot 30cm. Enkele bestaande binnenmuren werden eveneens gesloopt voorafgaand en tijdens de archeologische opgraving. Ter hoogte van de treden in de gang die het oud schepenhuis verbinden met het hoger gelegen gedeelte van het stadhuis, werd een ondergrondse gang en kelder zichtbaar na uitbraak van de vloer. De totale verdieping bedroeg 95cm onder het huidige vloerniveau, waarvan 25cm reeds werd verwijderd (de bestaande vloer en stabilisatie). Er werd (manueel) nog zo'n 70cm verdiept om de verstoringsdiepte te bereiken.

De archeologische opgraving binnen het stadhuis van Eeklo biedt een waardevol inzicht in de historische ontwikkeling van de stadskern, van de late middeleeuwen tot de moderne tijd. In totaal werden 181 archeologische sporen geïdentificeerd, variërend van de late middeleeuwen tot de bouw van het huidige stadhuis in de 20ste eeuw.

Uit de late middeleeuwen werd een kerkhof rondom de Sint-Vincentiuskerk aangetroffen, met 9 begravingen die dateren tussen 1290 en 1657. Deze begravingen omvatten skeletten van volwassenen, jonge volwassenen en kinderen, waarbij verschillende pathologieën werden waargenomen, zoals cariës en Cribra orbitalia, wat wijst op bloedarmoede. Opmerkelijk is ook de begraving van een adolescent in buikligging, mogelijk gerelateerd aan deviant gedrag of een strafrechtelijke maatregel.

De aanwezigheid van een gracht suggereert de zuidelijke begrenzing van het middeleeuwse kerkhof. Er zijn ook enkele muurtjes aangetroffen die mogelijk te linken zijn aan funeraire structuren. Daarnaast zijn enkele paalsporen en kuilen aangetroffen, maar hun specifieke functie en datering blijven onduidelijk.

Vanaf de 17de eeuw werden er huizen deels gebouwd op het voormalige kerkhof. Deze huizen werden vervolgens gesloopt in functie van de uitbreiding van het stadhuis in de jaren '30. Hierbij werd een bijhorende kelder volgestort met puin. Deze kelder is geïdentificeerd in

lokalen 11, 19 en 20. De constructie van trappen en stortkokers wijst op het gebruik van deze ruimte voor opslag, waarschijnlijk voor kolen. Er zijn ook enkele muurresten gevonden in lokaal 12, hoewel hun functie niet duidelijk is.

Uit de moderne tijd zijn twee elementen opgemerkt: een loden kogel, mogelijk daterend uit de vroegmoderne tijd als musketkogel of uit de moderne tijd als shrapnelkogel, en een schuilkelder uit de Tweede Wereldoorlog, met twee ingangen, waarvan één binnen het stadhuis. De schuilkelder zelf situeert zich net ten zuiden van het stadhuis.

8. BIBLIOGRAFIE

8.1. Literatuur

- ALTERAUGE A., MEIER T., JUNGKLAUS B., MILELLA M., LOSCH S., 2020. Between relief and fear – Reinterpreting prone burials during the Middle Ages and early modern period in German-speaking Europe, *PloS One* 15 (8), 1-33.
- BASS W., 1987. *Human Osteology: A Laboratory and Field Manual: 3rd Edition*. Columbia, Missouri: Missouri Archaeological Society.
- BLACK S. F., 2011. *Forensic Anthropology: 2000 to 2010*. CRC Press.
- BROOKS S. S., 1990. Skeletal age determination based on the os pubis: A comparison of the Acsadi-Nemeskéri and Suchey-Brooks methods. *Human Evolution* 5, 227–238.
- BUIKSTRA J. U., 1994. *Standards for data collection from human skeletal remains. Research series no. 44*. Fayetteville, Arkansas.
- CHEN X. Z., 2008. Determination of male age at death in Chinese Han population: using quantitative variables statistical analysis from pubic bones. *Science International* 175, 36-43.
- CHEN, S. Z., 2011. Determination of female age at death in Chinese Han population: using quantitative variables statistical analysis from pubic bones. *Forensic Science International*, 210, 278.
- DE GROOTE K., ERVYNCK A., 2022. *Ieper De Meersen, Deel 1. Een kerk, kerhof en abdij in de Ieperse binnenstad. Studie van de begravingen*. Brussel: Onderzoeksrapporten agentschap Onroerend Erfgoed nr. 229.
- FINNEGAN M., 1978. Non-metric variation of the infracranial skeleton. *Journal of anatomy* 125, 23–37.
- GRAVLEE C. B., 2003. Heredity, Environment, and Cranial Form: A Reanalysis of Boas's Immigrant Data. *American Anthropologist* 105, 125-138.
- HAUSER G. a., 1989. *Epigenetic Variants of the Human Skull*. Stuttgart: Schweizerbart.
- HILLSON S., 2001. Recording dental cariës in archaeological human remains. *International Journal of Osteoarchaeology*, 249-289.
- IRURITA OLIVARES J., ALEMÁN AGUILERA I., 2016. Validation of the sex estimation method elaborated by Schutkowski in the Granada Osteological Collection of

- identified infant and young children: Analysis of the controversy between the different ways of analyzing and interpreting the results. *Int J Legal Med* 130, 1623–1632.
- ISCAN M. L., 1984. Determination of age from the sternal rib in white males: a test of the phase method. *Journal of Forensic Science* 31, 122-132.
- ISCAN M. L., 1985. Determination of age from the sternal rib in white females: a test of the phase method. *Journal of Forensic Science* 31, 990-999.
- JANSSEN H., MAAT G., 1998. Kanunniken begraven in de Stiftskapel van de Sint Servaas te Maastricht 1070-1521 na Chr. Een paleopathologisch onderzoek. Leiden: Barge's Anthropologica I.
- LOVEJOY C. M., 1985. Chronological metamorphosis of the auricular surface of the ilium: A new method for the determination of adult skeletal age at death. *American Journal of Physical Anthropology* 68, 15-28.
- MAAT G., 2001. Diet and age-at-death determinations from molar attrition. A review related to the Low Countries. *Journal of Forensic Odonto-Stomatology* 19.
- MILES A., 2013. The Miles Method of Assessing Age from Tooth Wear Revisited in DIGANGI, E.M. *Research Methods in Human Skeletal Biology*. Academic Press, 91-116.
- MOORE M., 2013. Chapter 4 - Sex Estimation and Assessment in DIGANGI, E.M. *Research Methods in Human Skeletal Biology*. Academic Press, 91-116.
- MURAIL P.B., 2005. A tool for probabilistic sex diagnosis using worldwide variability in hip-bone. *Bulletins et mémoires de la Société d'Anthropologie de Paris* 17.
- PHENICE T., 1969. A newly developed visual method of sexing the os pubis. *Am J Phys Anthropol* 30, 297-301.
- SAUNDERS S., 1989. Nonmetric skeletal variation. In ISCAN, K.K. M.Y., *Reconstructing Life From The Skeleton*. New York: Alan R Liss, 95-108.
- SCHEERS A.J., VERHAEGHE C., DESMET C., VANHOUTTE S., ERVYNCK A., PIETERS M., MOENS J., 2020. *Archeologisch onderzoek op het kerhofareaal van de Onze-Lieve-Vrouwekerk in Nieuwpoort (W.-VL), Archeologierapport Toevalsvondst onderzoek Onze-Lieve-Vrouwekerk Nieuwpoort*, Mariakerke-Gent. Onuitgegeven archeologierapport, agentschap Onroerend Erfgoed.
- SCHEUER L. B., 2000. Development and Ageing of the Juvenile Skeleton.

- SCHUTKOWSKI H., 1993. Sex Determination of Infant and Juvenile Skeletons: I. Morphognostic Features. *American Journal of Physical Anthropology*, vol. 90, no. 2, 199-205.
- SCOTT E., 1979. Dental wear scoring technique. *Am J Phys Anthropol* 51, 213-218.
- SCOTT G. T., 1997. *The Anthropology of Modern Human Teeth: Dental Morphology and Its Variation in Recent Human Populations*. Cambridge: Cambridge University Press.
- SPARKS C. J., 2002. A Reassessment of Human Cranial Plasticity: Boas Revisited. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 99., 14636-9.
- TROTTER M. G., 1958. A re-evaluation of estimation of stature taken during life and of long bones after death. *American Journal of Physical Anthropology* 16, 79-123.
- TROTTER M., 1970. Estimation of stature from intact long limb bones in STEWART, T. *Personal Identification in Mass Disasters*. Washington: National Museum of Natural History, 71-83.
- UBELAKER D., 1989. *Human Skeletal Remains: Excavation, Analysis, Interpretation* 2nd ed, *Smithsonian Manuals on Archaeology* 2. Washington, DC: Taraxacum Press.
- VANHOUDT H., 2019. *Atlas der munten van België*. Heverlee: Eigen beheer.
- VLAK D. N., 2008. Greater Sciatic Notch as a Sex Indicator in Juveniles. *American journal of physical anthropology* 137, 309-315.
- WALDRON T., 2008. *Paleopathology*. Cambridge: Cambridge University Press.
- WOOD J., MILNER G., HARPENDING H., WEISS K., COHEN M., EISENBERG L. & WILKINSON, R. 1992. The osteological paradox: problems of inferring prehistoric health from skeletal samples [and comments and reply]. *Current Anthropology* 33(4), 343-370.

8.2. Internetbronnen

- <http://ccff02.minfin.fgov.be/cadgisweb/>
- <http://inventaris.onrorenderfgoed.be>
- <http://www.cartesius.be/CartesiusPortal/>
- <http://www.geopunt.be/>
- <http://www.ngi.be/topomapviewer/>
- <https://cai.onrorenderfgoed.be/>

9. LIJSTEN

9.1. Figurenlijst

Figuur 1: De topografische kaart met de ruimte omgeving van het plangebied.	6
Figuur 2: De directe omgeving van het plangebied op het GRB.	6
Figuur 3: Het plangebied weergegeven op de luchtfoto.	7
Figuur 4: Stadhuis van Eeklo met vooraan de 'Markt' en achterin een deel van de Sint-Vincentiuskerk (© Google Streetview).	11
Figuur 5: Grondplan van de bestaande toestand van het stadhuis met aanduiding van de verschillende lokalen op de benedenverdieping.	11
Figuur 6: Zicht op het te verlagen vloerniveau in het stadhuis voor aanvang van de werken.	13
Figuur 7: Zicht op de achterzijde van het stadhuis met de graszone en Sint-Vincentiuskerk voor aanvang van de werken.	13
Figuur 8: Detail van de opgravingszone met aanduiding van de lokaalnummers en de ontoegankelijke zones.	14
Figuur 9: Fotografische opname van de put die open kwam te liggen tijdens de afbraakwerken.	15
Figuur 10: Het uitgevoerde werkputtenplan.	17
Figuur 11: Sfeerbeeld tijdens de werkzaamheden.	18
Figuur 12: Situering van het projectgebied op de tertiair geologische kaart (bijlage 9).	22
Figuur 13: Situering van het projectgebied op de quartair geologische kaart (bijlage 10).	23
Figuur 14: Situering van het projectgebied op de bodemkaart (bijlage 11).	23
Figuur 15: Projectie van het plangebied (rood) op de Ferrariskaart (Bijlage 4).	25
Figuur 16: Het plangebied op de Atlas der Buurtwegen (Bijlage 5).	26
Figuur 17: Het plangebied op de Vandermaelenkaart (Bijlage 6).	26
Figuur 18: Het plangebied op de Popp-kaart (Bijlage 7).	27
Figuur 19: Plangebied op luchtfoto uit 1979 (Bijlage 8).	27
Figuur 20: Het vrij leggen en registreren van skelet 66 ter hoogte van werkput 10.	33
Figuur 21: Opgravingsplan vlak 1 (Bijlage 14) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.	34
Figuur 22: Opgravingsplan vlak 2 (Bijlage 15) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.	35
Figuur 23: Opgravingsplan vlak 3 (Bijlage 16) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.	35
Figuur 24: Opgravingsplan vlak 4 (Bijlage 17) met aanduiding van de hoogtes in m TAW.	36
Figuur 25: Situering van de geregistreerde bodemprofielen op het GRB (Bijlage 12).	37
Figuur 26: Fotografische weergave van profiel 2, lokaal 20, met aanduiding van de verschillende lagen.	38
Figuur 27: Fotografische opname van profiel 5 (rechts) en profiel 7 (links) met verstoorde bodemopbouw.	38
Figuur 28: Fotografische opname van profiel 9, lokaal 8, met aanduiding van de verschillende lagen.	39
Figuur 29: Fotografische opname van profiel 11, lokaal 8, met aanduiding van de verschillende lagen.	40
Figuur 30: Fotografische opname van profiel 12, lokaal 8, met aanduiding van de lagen.	41
Figuur 31: Fotografische weergave van profiel 15, lokaal 19, met aanduiding van de verschillende lagen.	42
Figuur 32: Fotografische weergave van profiel 16, lokaal 18, met aanduiding van de verschillende lagen.	42
Figuur 33: Opgravingsplan lokaal 20 vlak 2 (Bijlage 18).	44
Figuur 34: Fotografische opname van de keldermuur (S1-5) en het tongewelf in lokaal 20.	44
Figuur 35: Fotografische opname van de stortkoker S4 (links). Rechts de traptogang tot de kelder.	45

Figuur 36: Fotografische opname van de vloer S20 aangetroffen in lokaal 20, vlak 2.....	45
Figuur 37: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 1.	46
Figuur 38: Fotografische opname van lokaal 11 met zicht op de muur S26 en de trap S27.	47
Figuur 39: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 2 (Bijlage 19).	48
Figuur 40: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 3 (Bijlage 20).	49
Figuur 41: Fotografische opname van skelet S33 in lokaal 11.	49
Figuur 42: Fotografische opname van skelet S38 in lokaal 11.	50
Figuur 43: Fotografische opname van skelet S39 in lokaal 11.	50
Figuur 44: Opgravingsplan lokaal 11, vlak 4.	51
Figuur 45: Fotografische opname van lokaal 7 met de uitgraving tot verstoringsdiepte en de nog bestaande trap.	52
Figuur 46: Fotografische opname van skelet S66 gesitueerd ter hoogte van lokaal 10.	53
Figuur 47: Fotografische opname van lokaal 9 met zicht op muurfragment S48.	54
Figuur 48: Opgravingsplan lokalen 9 en 10, vlak 1 (Bijlage 21).	54
Figuur 49: Opgravingsplan lokalen 7-9-10, vlak 2 (Bijlage 22).	55
Figuur 50: Fotografische opname van skelet S80 ter hoogte van lokaal 8.	56
Figuur 51: Fotografische opname van de menselijke begravingen S94 en S95 ter hoogte van lokaal 8.	57
Figuur 52: Fotografische opname lokaal 8, vlak 1, met de twee funderingen en centraal de nog intacte binnenmuur.	58
Figuur 53: Opgravingsplan lokaal 8, vlak 2 (Bijlage 23).	58
Figuur 54: Opgravingsplan lokaal 8, vlak3 (Bijlage 24).	59
Figuur 55: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 1.	60
Figuur 56: Fotografische opname van de bakstenen structuur, mogelijke trap, S96.	60
Figuur 57: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 2.	61
Figuur 58: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 3.	61
Figuur 59: Fotografische opname van skelet S109 in detail, aangetroffen in lokaal 12.	62
Figuur 60: Opgravingsplan lokaal 12, vlak 4 (Bijlage 25).	63
Figuur 61: Overzichtsfoto lokaal 12, vlak 4, met zicht op de muurfragmenten en het skelet S109.	63
Figuur 62: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 1.	64
Figuur 63: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 2.	65
Figuur 64: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 3.	65
Figuur 65: Opgravingsplan lokaal 19, vlak 4 (Bijlage 26).	66
Figuur 66: Fotografische opname van lokaal 19 vlak 4 met zicht op de muur (links) en centraal de gracht S167.	66
Figuur 67: Fotografische opname van de coupe op gracht S167.	67
Figuur 68: Fotografische opname van de coupe op spoor S146.	67
Figuur 69: Opgravingsplan lokaal 18, vlak 1.	68
Figuur 70: Opgravingsplan lokaal 18, vlak 2 (Bijlage 27).	69
Figuur 71: Fotografische opname van lokaal 18 met aan de noordelijke zijde de moederbodem en aan de zuidelijke zijde de gracht S167.	69
Figuur 72: Opgravingsplan lokaal 17, vlak 1 (Bijlage 28).	70
Figuur 73: Fotografische opname van de uitgraving tot verstoringsdiepte ter hoogte van lokaal 17.	71
Figuur 74: Verdeling van het aardewerk volgens technische groep (n=255).	72
Figuur 75: Verdeling van het aardewerk volgens technische groep waarbij het rood geglazuurd aardewerk niet in rekening wordt gebracht (N=35).	72
Figuur 76: INR156 uit S129.	75
Figuur 77: INR 28 uit S108.	75
Figuur 78: INR 28 uit S108 onderzijde.	76
Figuur 79: INR 80 uit S29, decoratie op pijpensteel.	76
Figuur 80: INR 40 uit S66, kopspeld.	78

Figuur 81: INR 147 uit S138 (links) en INR 152 uit S31 (rechts).	78
Figuur 82: INR 153 uit S22.	79
Figuur 83: INR 148 uit S76.	79
Figuur 84: Glasfragment INR 138 uit L99.	82
Figuur 85: Selectie van enkele slakkenschelpen uit laag 103.	83
Figuur 86: INR 67 uit S 99, onderkaak rund.....	84
Figuur 87: INR168 uit S102, Metatarsaal rund.....	84
Figuur 88: Gekalibreerde 14C-dateringen.....	90
Figuur 89: Skelet Sk33 met een slechte bewaring van het botoppervlak	92
Figuur 90: Sk66 met een goede bewaring van het botoppervlak	92

9.2. Tabellenlijst

Tabel 1: Te beantwoorden onderzoeksvragen.....	9
Tabel 2: Aardewerk categorieën per spoornummer.	77
Tabel 3: Overzicht van het gevonden metaal.....	80
Tabel 4: De ingezamelde baksteenstalen en hun formaten.	81
Tabel 5: Overzicht van het dierlijk bot.....	84
Tabel 6: Overzicht genomen stalen met aanduiding van geselecteerde stalen voor verder onderzoek.	87
Tabel 7: Selectie stalen voor koolstofdatering.	87
Tabel 8: Overzicht van de resultaten van het fysisch antropologisch onderzoek.	89
Tabel 9: Uitgevoerde 14C-dateringen en hun gekalibreerde resultaten met 95,4% zekerheid.	90
Tabel 10: Beantwoording onderzoeksvragen.....	99

10. BIJLAGEN

Bijlage 1: Topografische kaart

Bijlage 2: GRB

Bijlage 3: Recente luchtfoto

Bijlage 4: Ferrariskaart

Bijlage 5: atlas der buurtwegen

Bijlage 6: Vandermaelen

Bijlage 7: Poppkaart

Bijlage 8: Luchtfoto 1979

Bijlage 9: Tertiair

Bijlage 10: Quartair

Bijlage 11: Bodemkaart

Bijlage 12: Bodemprofielen

Bijlage 13: Opgravingszone

Bijlage 14: Hoogtes vlak 1

Bijlage 15: Hoogtes vlak 2

Bijlage 16: Hoogtes vlak 3

Bijlage 17: Hoogtes vlak 4

Bijlage 18: Lokaal 20 vlak 2

Bijlage 19: Lokaal 11 vlak 2

Bijlage 20: Lokaal 11 vlak2

Bijlage 21: Lokaal 9-10 vlak 1

Bijlage 22: Lokaal 9-10 vlak 2

Bijlage 23: Lokaal 8 vlak 2

Bijlage 24: Lokaal 8 vlak 3

Bijlage 25: Lokaal 12 vlak 4

Bijlage 26: Lokaal 19 vlak 4

Bijlage 27: Lokaal 18 vlak 2

Bijlage 28: Lokaal 17 vlak 1

Bijlage 29: Lokaal 11 vlak 1

Bijlage 30: Lokaal 11 vlak 4

Bijlage 31: Lokaal 12 vlak 1

Bijlage 32: Lokaal 12 vlak 2

Bijlage 33: Lokaal 12 vlak 3

Bijlage 34: Lokaal 19 vlak 1

Bijlage 35: Lokaal 19 vlak 2

Bijlage 36: Lokaal 19 vlak 3

Bijlage 37: Lokaal 18 vlak 1

Bijlage 38: Bouwhistorische nota

Bijlage 39: Fotolijst

Bijlage 40: Sporenlijst

Bijlage 41: Inventarislijst

Bijlage 42: Verslag fysisch antropologisch onderzoek

Meer informatie is tevens beschikbaar via het digitale registratiesysteem:

Vb. (link via publiek luik):

<http://www.monarcheo.be/web/monument/archeologie/public/home/home?globals=%7B%22ProjectId%22%3A%22f1789ec3-637a-447e-9ab8-af1c00a5920f%22%7D¶meters=%7B%7D>